

XXXVI. évfolyam 1. szám

2008. január - március

ŐSI GYÖKÉR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Megjelenik negyedévente a magyarságtudomány és az ősi magyar nyelv kutatásának szolgálatában

Alapítva: 1972

Ára : 650,- Ft

La Raiz Ancestral

Alapító – Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc



SZAMOSSZEG

BODÓ PÁL FESTMÉNYE

Alapító - Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

Felelős szerkesztő: Dr. Gyárfás Ágnes
Szerkesztő: Prof. Dr. Pap Gábor
Munkatárs: Bubcsó Gáborné

Kiadó: Miskolci Bölcsész Egyesület (MBE)
3534 Miskolc-Diósgyőr, Vár u. 9.
(az egyes villamos végállomásánál)
Levél: 3509 Miskolc, Pf. 819.
Szerkesztőségi telefonszám/fax:
+36-46-331-981

© Ősi gyökér 2008. XXXVI. évf. 1. sz.
Minden cikkért a szerzője a felelős. Egyes cik-
keket csak rövidített formában közlünk.
Kéziratokat nem őrünk meg, és nem küldünk
vissza! **(Lemezen küldött anyag mellé kér-
nénk kéziratot is)**

Belföldi előfizetés (évente négy szám):
3000 Ft/év.

Egy szám ára 650 Ft.

Az előfizetés történhet a MBE címére
(3534 Miskolc-Diósgyőr, Vár u. 9.)

- Ősi gyökér előfizetés megjelöléssel –
postautalványon, a Kiadónál személyesen, vagy
banki átutalással a BB RT bankban a
10102718-10373815-00000004 számlaszámra.

Külföldi előfizetés: 50 USD/év.

Az összeg a BB bank miskolci fiókjában
vezetett 10102718-10373815-00000004
számlaszámra utalható át.

Adószám: 19071332-1-05

Kapható: a MBE könyvtárban
(Miskolc-Diósgyőr, Vár u. 9.),
a Központi Antikváriumban
(Miskolc, Széchenyi u. 21. a színháznál),
a Belvárosi Szépműves Antikváriumban
(Miskolc, Városház tér 9.),
a Szkíta Könyvesboltban
(Miskolc, Széchenyi u. 53.),
a Kéthollós Könyvesboltban
(1081. Bp. Kenyérmező u. 3. a.),
a Fehérlófia Könyvesboltban
(Bp., József krt. 35.),
a Magyarok Háza földszinti könyvesboltjában
Gondos Bélánál (Bp., Semmelweis u. 1-3.),
a Püski Könyvesboltban (Bp., Krisztina krt. 54.),
az Emese Álma könyvesboltban
(Bp., Fehér út 1. – az Őrs vezér térenél),
Gedeon Editnél Budapesten (tel.: 314-4863),
a Csodaszarvas Könyvesboltban
(Bp., Teréz krt. 8. sz. alatt, az udvarban),
az ARTAMONDÓ Kft:
(SZKITIA) Bp., Andrassy út 124.
az ERDÉLYÉRT KÖNYVESHÁZ
Bp., Bécsi út 99.,
a SZITTYA Könyvesbolt
Bp., József Attila út 22.,
a TURUL Könyvesbolt
Bicske, Ady E. u. 7.,
Pécsett: Lác u. 2.,

ISBN 9632144546 • ISSN 1586-9423 • HU ISSN 1586-9423



FOLYÓPARTON

BODÓ PÁL FESTMÉNYE

ŐSI GYÖKÉR

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

Alapító – Örökös Főszerkesztő: Badiny Jós Ferenc

2008. XXXVI. évf. 1. sz.

TARTALOM

ÓKOR

(Internet)

A Nimrud-lencse és az ókori csillagászat 2

KÖZÉPKOR

Pap Gábor

Ne mondja... (TÍZ IDŐSZERŰ ÓVÁS A MAGYAR SZENT KORONÁVAL KAPCSOLATBAN) 4

Hajnal Gyöngyi

Adatok a magyar szakrális örökség felderítéséhez 6

Hidvégi Lászlóné

Ősi templomok - Tarnaszentmária16

Varga Endre

Az Európa szóról 20

RENEZÁNSZ

Krizsai Mónika

Mátyás király könyvtára21

VÁGÓ PÁL FESTŐMŰVÉSZRE EMLÉKEZÜNK

Dr. Pap Gábor: A NAP LAKODALMA 28

NYELVEMLÉKEK

Hervay Tamás

Az írástudó és regös sámán 30

Dr. Somos Zsuzsanna

Az archaikus magyar nyelv bizonyítéka a Halotti Beszéd 30

XX. SZÁZAD

M. Szabó Zsuzsa

Portré-torzó László Atyáról 33

Zsiros Sándor

A sárospataki szent Erzsébet kultusz újraálmódói 39

Rózsás János

Vádirat és ítélet..... 44

A Doni katasztrófa. Egyéni vallomások

Elhangzott Miskolcon a hősök sírjának koszorúzásán 45

MAGYAR BÖLCSELET

Gyárfás Ágnes

A szakrális nyelv elemei 47

Tibold Makk Szabina

A malomnak nincsen köve 56

Tibold Makk Szabina

Sámán dobok – A Táltosok szívdobbanása 58

NÉPKÖLTÉSZET

Zsikó Henrietta

Gondolatok Vizi Péter és Vizi Pál meseelemzéséhez 61

Zborovszky Andrea

A papucsszaggató királykisasszonyok (Meseelemzés)63

Ligeti György

Kacor király - avagy tanítás a világvégéről (Meseelemzés)67

NEKROLÓG

Karaffa Katalin halálára (Siklósi András)..... 71

Elment Kunszabó Ferenc (Siklósi András)..... 71

ESEMÉNYEK

Bodó Sándor festőművész kiállítása Felsőzsolcán

(Zsiros Sándor) 72

KÖNYVISMERTETÉS

Kríza Ildikó: A Mátyás-hagyomány évszázadai

Ismerteti: **Krizsai Mónika** 76

OLVASÓINK ÍRJÁK

Gömöry Katalin

A Halotti Beszédről 77

Dr. Somos Zsuzsanna

A Halotti Beszédről 77

Mikó Tibor felvidéki zenész bemutatkozik 76

Rózsás János

A dalokról 78

Körmendi Gitta köszönő levele..... 79

VERSEK

Körmendi Gitta . Árnyékban, Legyünk..... 80

Mozaikok, Változás, Ártatlanság 81

Reményik Sándor: Templom és iskola 82

Siklósi András: Imádság ünnepért 83

Gyimóthy Gábor: Nyelvlecke 84

József Attila: Nem, nem, soha! 85

MEGHÍVÓ

A MBE XIII. Magyar Őskutatási Fórumára 86

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

KÉPEK

Bodó Sándor festőművész képei

Vágó Pál festőművész képei

A Nimrud-lencse és az ókori csillagászat

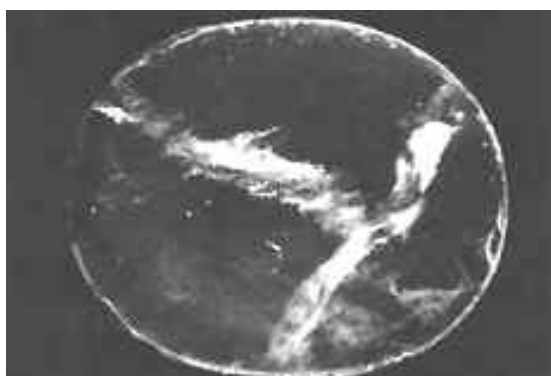
(Internet)



Az ún. Nimrud-lencséről nem sok szó esik a tudományos körökben. Ezúttal nem egy egzotikus keleti ételről van szó, hanem egy csiszolt lencséről, amelyet 1850-ben fedezett fel Sir John Layard Nimrud város palotájának feltárásakor.

A lencse Giovanni Pettinato a Római Egyetem professzora szerint alkalmas volt arra, hogy azt távcsőként használhassák az asszírok. Ezzel ki is mondta a szentségtörést és kétségbe vonta a megcsontosodott paradigmát, hogy a távcsövet a Holland optikusok találták fel a XVI. században. A távcsövet csak is kizárólag a XVI. században találhatták fel és kész! Ez olyan, mint a sárkányrepülő kitalálása. Otto Lilienthal 1890-ben kifejlesztette a sárkányrepülőt holott az ókori görög források, amelyek Daidaloszról és Ikaroszról szólnak már ismerték ezt a technikát. Annyira nehéz lenne elképzelni, hogy az ókorban is rájöhettek ezekre az egyszerű megfigyeléseken alapuló aerodinamikai elvekre? Miért kell azt feltételeznünk, hogy az ókori emberek korlátozottak és ostobák voltak, akik egész nap csak állatokat tenyésztettek, buzgón imádkoztak, meg a földet túrták? Ezt a középkori emberek csinálták.

A Nimrud-lencse:



Az ókori emberek tudománya fejlett szinten állt. A mai kor embere hajlamos pejoratívan vélekedni az ókori társadalmakról. Ezt súlykolja belénk a

hivatalos tudományos álláspont, amely elvet minden olyan régészeti leletet, amely a nagyszerű és zseniális középkori és kora újkori tudósok munkáját alapjaiban rengetné meg. A Nimrud-lencse éppen ezért nem lehetett távcső. Az asszirológusok szerint nem elég finoman és gondosan megmunkált ahhoz, hogy távcső legyen. A másik érjük pedig az, hogy egyetlen egy asszír szövegben sem utalnak a lencsék használatára. Persze a "sötét középkor" bővelkedett megannyi fantasztikus tudományos áttörésben. A kínvallatás terén kétségkívül figyelemreméltó eredményeket értek el, de nem a tudomány terén. Nézzük pár szóban mihez is értettek a primitív ókori népek: Az ókori egyiptomiak és az óindek ismerték a plasztikai beavatkozásokat. Az egyiptomiaknak pszichológusaik voltak, fogászati beavatkozásokat végeztek és tisztában voltak az emberi test anatómiájával. Ugyanez nem mondható el a középkori tudósokról. A maják, a dzsainák és az óindek magas szintű matematikai műveleteket végeztek és az iszlám épületek díszítésein fraktálok tűnnek fel, amelyeket a mai kutatók álláspontja szerint az araboknak nem lett volna szabad ismerniük. Visszatérve a Nimrud-lencséhez. Az asszirológusok szerint csupán egyszerű nagyítónak használták, amikor a pecséthengereket és más apró műremekeket készítették. Itt viszont van egy ellentmondás. Ha egy kultúra eljut arra a szintre, hogy nagyítót használ, akkor már tovább is mehet, és elképzelhetőnek tartom, hogy igenis távcsöveket készítettek főleg, hogy a Nibiru mozgását is nyomon akarták követni. Az égboltot sokkal egyszerűbb távcsővel kémlelni, és az asszírok is állandóan figyelték az eget a többi más ókori néphez hasonlóan, mert várták a Nibiru visszatérését.

A Nimrud-tábla üzenete

Az ókori népek sokkal fejlettebb csillagászati ismeretekkel rendelkeztek, mint ahogy ezt manapság a hivatalos álláspont képviselői beállítják.



A Nimrud-tábla az egyik bizonyíték arra, hogy ismerték az égitesteket és a Nibiru bolygót. A tábla egy hatalmas kőfaragvány, amelyet Törökországban fedeztek fel. Ezen a kőtáblán örökítették meg a Nibiru utolsó áthaladását. Manapság érthetetlennek tartják, hogy az ősi sumérok honnan is szerezték a csillagászati ismereteiket. Az olyan régészeti bizonyítékokat, mint a Nimrud-lencse álta-

lán besöprik a szőnyeg alá és előjönnek a jól ismert okoskodó, fölényes magyarázatokkal, hogy kiderült a csalás, hamisítás volt a lelet stb. Módszeresen cáfolnak minden olyan információt, ami azt támasztja alá, hogy az asszírok sokkal fejlettebbek voltak csillagászati szempontból, mint azt ma gondolnánk. Ahogy a képen is látható a Nimrud-tábla egy elég jelentős művészeti alkotás, amelyet azért elég körülményes lenne besöpörni a szőnyeg alá. A faragvány a törökországi Nimrud Dag-ban található monumentális szobrok társaságában tekinthető meg.

A Nimrud-tábla értelmezése:



Az oroszlán csillagkép felett három bolygó látható a Mars, Merkúr és a Jupiter a csillagképtől jobbra pedig a Nibiru. A sumérok természetesen ismerték ezeket az égitesteket és azzal is tisztában voltak, hogy a keringésük hogyan viszonyul a Nibiruhoz. A sumér pecséthengereken ábrázolásokat találhatunk a Nibiru pályájának mozgásáról. Olyan kardinális csillagászati pontokat neveztek meg a sumérok, amelyek segítségével a Nibirut azonosítani lehet. Ebben a három fentebb látható bolygónak, a Marsnak, a Merkúrnak és a Jupiternek kulcsfontosságú szerep jutott. A Nibiru, amikor belép a naprendszerbe legelőször a Merkúrral találkozik. Ekkor együttáll a Merkúr bolygóval és harminc fokos szöget zár be a Föld pálya kis-

tengelyével. A második találkozási pont a Jupiter pályájával történik és szintén kb. harminc fokos szöget zár be a Föld kistengelyével. A harmadik találkozási pont már a napközelpontjával történik. A kutatók szerint egykor éppen itt ütközhetett a Nibiru vagy az egyik holdja a Földdel, amely során az élet átkerült a bolygónkra. A Nimrud-táblán látható konstelláció érdekessége, hogy ötven évenként ismétlődik. Az ötvenes elég beszédes szám mivel kapcsolódik Mardukhoz. A számítások szerint 2012-ben következik be az áthaladás, de ez csak akkor válik biztossá, ha 2009-ben a déli féltekén szabad szemmel is észlelhető lesz a Nibiru.

PAP GÁBOR

Ne mondja,...

(TÍZ IDŐSZERŰ ÓVÁS A MAGYAR SZENT KORONÁVAL KAPCSOLATBAN)

1.) ... hogy a magyar Szent Korona alsó és felső része független egymástól, hogy, az előbbi „corona greca” (görög korona), az utóbbi „corona latina” (latin korona) néven önálló egységet képezvén, eredetileg külön-külön szerepeltek, mint koronák (vagy mint egyéb tárgyféleségek).

Tudnunk kell:

A felső rész önállóan nem szerepelhet koronaként, alul valamiféle abroncsnak, mindenképpen össze kell fognia. Semmilyen bizonyítékunk nincs arra, hogy ez az abroncs bár mikor is más lett volna, mint a jelenlegi.

2.) ... hogy a koronázási palást SEPHANUS (nem Stephanus!) REX feliratú képén látható korona hitelesen tanúskodik róla, milyen volt a II. Szilveszter pápa által Szt. Istvánnak küldött „eredeti” korona.

Tudnunk kell:

Már az 1790-es években leszögezte a kor legkiválóbb magyar történetírója, Katona István, hogy ebben az esetben nem a magyar királyi, hanem a mártíroknak kijáró koronáról van szó, és a palást legalsó sávjában valamennyi mártírszent ezt viseli.

3.) ... hogy a magyar Szent Korona bármely részét vagy egészét II. Szilveszter pápa küldte 1000-ben Szt. István királyunknak.

Tudnunk kell:

Ennek a feltételezésnek (nem ténynek!) az alátámasztására mindössze két írásos megnyilatkozást lehet idézni, ezek közül azonban egyik sem per-döntő hitelű.

a) A Hartvik püspök által 1110 és 1116 között összeállított Szt. István legendaváltozatban, amint azt Karácsonyi János kimutatta, utólagos betoldás a koronaküldés mozzanata. A benne szereplő személyek közül a pápa nincs megnevezve, a lengyel király azonban, akit itt Mieszkonak hívnak, nem

volt kortársa sem Szt. Istvánnak, sem II. Szilveszter pápának. (Előttük uralkodott.)

A közelkorú, hiteles legendaváltozatok – az ún. Kis és Nagy Legenda – egyike sem szól koronaküldésről.

b) III. Ottó német-római császár udvari történetírója, Thietmar (Theotmar) von Merseburg Szt. Istvánról – ő még Vajk néven említi – azt írja, hogy II. Szilveszter pápától „coronam et benedictionem coepit”, azaz, szó szerinti fordításban: „koronát és áldást kapott”. Ez a kifejezés azonban, amint Váczy Péter kimutatta, nem azt jelenti, hogy tárgyi mivoltában küldött volna koronát a pápa, hanem azt, hogy a római egyház képviselőjében hivatalosan is érvényesnek ismerte el Szt. István (Vajk) királyságát.

4.) ... hogy hiányzik négy apostol a Koronáról, amelyek az „eredetileg” hosszabb keresztpántok alsó részén helyezkedtek volna el.

Tudnunk kell:

Az aranyműves kutatócsoport – vezetője Lantos Béla, tagjai: Csomor Lajos, Ludvig Rezső, Poór Magdolna – már 1983-ban kimutatta, hogy a keresztpántokon eredetileg is nyolc apostol szerepelt. Ezt a megállapításukat a csakis alul lévő gyöngydrót-lezárásra – keresztbefutó gyöngydrót-merevítés feljebb, két-két apostolkép között sehol sem szerepel! –, illetve a keretelő gyöngy-drágakő sorozat sajátos, kifejezetten ilyen alapon indokolt elosztására alapozták.

5.) ... hogy a felső Pantokrátor – (magyarul: világmindenségen uralkodó) képet utólag „durván átverték a kereszt csapjával”.

Tudnunk kell:

Az 1880-ban Ipolyi Arnold püspök, akadémikus vezetésével lefolytatott több napos Korona-vizsgálat során fényképfelvételek is készültek a Koronáról. (Ezek üvegnegatívjai és a róluk készült

nagyítások ma a Nemzeti Múzeumban vannak, de ezt a kivételes jelentőségű dokumentációt a mai napig nem tették közzé értékelhető formában!) Az egyik felvétel tanúsága szerint ekkor leszerelték a keresztet a Koronáról, és így láthatóvá vált a Pantokrátor-kép közepén lévő lyuk. Ez nem fűrt, hanem hengeres szerszámmal kiütött, szabályos kör alakú nyílás, amelynek a széleit szakszerűen felperemezték. Erre a jól rekonstruálható műveletre csakis a zománcozás megkezdése előtt kerülhetett sor. Utótagos fűrés esetén a zománckép súlyosan sérült volna – ennek nem látjuk jelét a mostani állapotban –, és a lyuk szélén a sorja nyomaival kellene találkozunk.

6.) ... hogy a magyar Szent Korona alsó részét Dukász Mihály bizánci császár (uralkodott 1071 és 1078 között) küldte I. Géza magyar királynak (uralkodott 1070-től 1074-ig).

Tudnunk kell:

A Dukász-kép nem fér bele a mögötte lévő foglalatba, ami egyértelmű jele annak, hogy nem tartozik a magyar Szent Korona eredeti képanyagához. Másodlagosan, szögeccsel erősítették a mögötte lévő oromzat hátlapjához, továbbá a keresztpánthoz. A helyén eredetileg – feltétlen hitelű, közvetlen látványélményen alapuló leírás szerint – a „Szűzanya” képe volt. Ez a híradás, Révay Péter koronaőr 1613-ban közzétett beszámolója kijelentő mód jelen időben fogalmaz, így semmi okunk nincs kételkedni benne, hogy a Dukász-kép ekkor még nincs rajta a Koronán. Első említésével 1790-ben találkozunk, így a képcserére – kizárásos alapon – az 1784 és 1790 közötti időszakban kerülhetett sor. (1784-ben vitette ki az országból törvényellenesen a Koronát II. József, és ettől kezdve egészen hazahozataláig, 1790-ig semmit sem tudunk róla.)

7) ... hogy Szt. István nem láthatta, illetve nem viselhette a fején a magyar Szent Koronát.

Tudnunk kell:

Az a feltételezés (nem tény!) azon a másik feltételezésen alapul, hogy Dukász Mihály képe eredetileg is rajta volt a Koronán. Ilyen alapon jelenthetnénk ki, hogy az 1071-ben trónra lépő bizánci császár valóban nem küldhetett koronát az

1038-ban elhunyt magyar királynak. Láttuk azonban, hogy a Dukász-képet másodlagosan, még hozzá egészen késői időpontban szerelték fel a Koronára, így datálási szempontból semmiféle jelentősége nincs. Ilyen módon természetesen annak sincs komolyan vehető akadálya, hogy Szt. István láthatta, illetve fejére tehetette a magyar Szent Koronát. (Ez a kérdés független attól a fentebb, 3. pontunkban már érintett, itt és most bővebben ki nem fejthető kérdéstől, hogy ha kapta, kitől kapta, netán saját elődeitől örökölte, esetleg 1000-ben Rómából csak visszakapta.)

8.) ... hogy a grúziai Khakuli triptichon (Tbiliszi, Grúz Nemzeti Múzeum) Mária-képe azonos a Révay Péter által említett, koronánkon eredetileg a Dukász-kép helyén szerepelt Szűzanya-képpel.

Tudnunk kell:

A grúziai képet jól láthatóan a szembenézeti bal oldala felől kurtították meg – ívesen keresztülvágva a feliratát –, hogy beleférjen jelenlegi foglalatába. A felirat pontosan rekonstruálható, és a triptichonról (három részes szárnyasoltárról) szóló, grúz szerzőktől származó közlések ennek alapján azonosítják az eredeti kurtítatlan mű témáját így: „Angyali üdvözet a kertben”. Pontos mérésekkel igazolt tény, hogy koronánk Szűzanya-képének foglalatába a grúziai zománckép – amelynek művészi színvonala egyébként mélyen alatta marad a koronánkon szereplő eredeti képek színvonalának! – a jelenlegi formájában sem férne bele.

9.) ... hogy a magyar Szent Koronán ma ugyanazok a képek szerepelnek, hiánytalanul, amelyek készítése idején rákerültek.

Tudnunk kell:

Nemcsak a Szűzanya-képet cserélték le 1613 és 1790 között, hanem a másik két uralkodó-képmás – a „Kón”, illetve a „Geóbitzász” feliratú – is utólag felszerelt kép a koronánkon. Ez a tény perdöntő súlyú készítés-technológiai, illetve viselet-történeti adatokkal igazolható. (Az utóbbiak Bradák Károly kutatási eredményei.) Ugyanígy tényként kell tudomásul vennünk, hogy az elülső Pantokrátor-kép mögül hiányzik egy apostol-képmás. Itt – bizonyos jelekből következtethetően – eredetileg Szt. Bertalan zománcképének kellett

KÖZÉPKOR

lennie, ma azonban csak egy ARTHOLO betűsorból álló felirat helyezkedik el a foglalatban.

10.) ... hogy a magyar Szent Korona csak jelképesen működik.

Tudnunk kell:

A Magyar Szent Korona, a beavató koronák típusába tartozván, nemcsak jelképes, de valóságos működésűnek is tételeződik. A magyar közjog, amióta csak adatokkal rendelkezünk felőle, mindig ilyenként kezelte. Ezért nem lehetett helyettesíteni semmilyen más uralkodói fejdísszel, s ezért nem lehetett jogérvényesen magyar király-

nak tekinteni, akit nem vele koronáztak. A magyar Szent Korona valóságos működésével kapcsolatban ma már konkrét kutatási – mérési, illetve folyamat-rekonstruálási – eredményekről is beszélhetünk. Ezek további pontosítása összehangolt (bár hivatalosan nem támogatott) kutatási program keretében folyik.

Szolgáljon ez az összefoglalás minden olyan becsületes és jó szándékú embertársunk – laikusok, szakmabeliek, spontán érdeklődők és gyakorló politikusok – tájékoztatására, akinek alkalma nyílik állást foglalni a magyar Szent Koronával kapcsolatos kérdésekben.

HAJNAL GYÖNGYI

Adatok a magyar szakrális örökség felderítéséhez

Tartalom

Bevezető gondolatok

A szakrális örökösödés alapelvei

A családi képviseleti képesség

A szakadás nélküli folytonosság

A korona egysége

A királyi vérvonal halhatatlansága

Az apostoli képviselet

Az ellencsaládok

Bajor Gizella

A Gizella-i út Bajorországba vezet, avagy Árpád-házi Szent Erzsébet házassága

Végszó

Felhasznált irodalom

Bevezető gondolatok

Az uralkodói házasságokról általában pátosszal vagy a csalárd szövetség sejtelmével gondolkodunk. Ez a szemléletmód személyes életünkből fakadó elképzeléseken és előítéleteken alapul nem pedig a szokások és rendszerek megfigyelésén, illetve megértésén. Tudomásul kell vennünk, hogy a mai emberértelmezés jelentős mértékben eltér attól a sok évszázadon át megtartott szokástól, amely nem az ember felhasználhatóságából, hanem teremtettségének megismeréséből indult ki.

Ez számított az értékelés általános alapjául. Az egyén ekkor hordozójává válik önnön személyét meghaladó, egyetemes értékeknek. Különösen igaz ez a társadalom kivonatos állapotát megjeleníteni hivatott nemesség esetében, akik egyéni életükön kívül legalábbis a nemzetiségükre jellemző általános vonatkozásokat hordozzák. Érthető tehát, hogy gondosan kell szemlélnünk a nemesi házasságkötések szokásrendjét, módját, okát és eredményeit.

Írásomban kiemelek néhányat az Árpád-házban létrejött házasságkötések közül. Célom, felhívni a figyelmet arra, hogy nemzetünk felelősségének valóságos mivolta jelentékeny mértékben különbözik attól, amely a mai közgondolkodásban van jelen. Lényeges átgondolnunk álláspontunkat, mivel ezek a felelősségek évszázadok, vagy évezredek során sem évülnek el. Éppen úgy meghatározzák a jelen élet hétköznapjait, mint a valamikor volt korábbiakat.

A szakrális örökösödés alapelvei

Mindannyian tapasztaltuk már személyes életünkben, hogy fontos szerep jut a családi értékek, hagyományok, sok esetben még a név továbbvitelében is. Ennek az indíttatásnak a belső lényege

az egy emberi életidőt meghaladó, maradandónak szánt értékek védelme, megőrzése. Ez a szemléletmód azonban nem korunk találmánya, oly annyira nem, hogy éppen kivesző félben van a társadalom bizonyos rétegeiben. A történelemben az Isten által teremtett embernek joga és felelőssége bizonyos mértékű hatalom gyakorlása, mivel teremtettségében meghalad minden más létezőt ebben a világban.

A nemesi családok esetében ez a felelősség még nagyobb, miután népeik létének alapelveit, esszenciáit, legbelső lényegét hordozzák. Saját egyéni mivoltuk tehát teljesen alárendelődik ennek a társadalmi feladatnak. Az egyes családokba született gyermekek felnőttként tovább viszik az elődeik által is hordozott minőségeket. A feladatuk azonban nem csupán a megőrzés, hanem a társadalomban való megújulás időről-időre való elindítása és figyelemmel tartása. A nemesség feladata tehát az adott népcsoport leszármazásból adódó létfeladatának és a jelen helyzeti világban való megformálódásának egyesítése, azaz a nemzet térben és időben való egyesítése generációról generációra. Az e feladatot vinni hivatott és vinni képes családok azonban nem önkéntes jelentkezés alapján szerveződnek, hanem teremtői kijelölés alapján.

A teremtői kijelölés pedig kétféle lehet. A világ mozgásának rendjéből tudjuk, hogy a Föld fejlődésének szakaszaiban világhónapokat és világeveket jelölünk meg, amikor is egy világhónap 2160 földi évet, míg egy világev 12x2160, azaz $25.920 \approx 26.000$ földi évet jelent. Minden világhónap elején a teremtett világban megjelenik egy olyan személy, aki hordozza és mintegy kinyilatkoztatja az elkövetkezendő 2160 esztendő körülményrendszerét, amelynek keretei között, meghatározott rendben, az emberi lény által teljesítendő megmértetések megélésre kerülnek majd. Személye egyfajta világító toronyként is felfogható, mivel felmutatja azt az irányt, amelynek követése esetén sikeresen juthatunk túl a világhónap jelentette kihívásokon. E személy által való isteni kinyilatkoztatásban tehát, egyszerre van jelen a helyzet megállapítás és a sikeres út reménysége. A jelenleg a végéhez közeledő Halak világhónap kezdőpontjában egykor, szintén megjelent az **indító kinyilatkoztatást hordozó személy. Jézus Krisztus** életútjának vizsgálatakor láthatjuk a Ha-

lak **világhónapjára** jellemző erkölcsi és gondolkodásmód béli kereteket. Személyében pedig tapasztalhatjuk a remény, a helyes út kinyilatkoztatását. A jézusi időszakot a mával összekötő időszakban a kinyilatkoztatás egyrészt az **apostolok útján** él tovább, másrészt pedig olyan **nemesi családokban**, amelyek emberi köntösben, fizikai létükkel folyamatosan megjeleníteni képesek a Jézusi kinyilatkoztatásnak, az adott kisebb időszakra, azaz egyes emberöltőkre eső vonatkozásait.

A családi képviseleti képesség

A **családi képviseleti képesség** a vér útján örökölődik, első sorban apáról fiúra, másodsorban pedig anyáról hetedíziglen lappangva, leányaiban a hetedik szülött leszármazott fiúban. A szakrális társadalmak uralkodóházainak ez a képviseleti képesség minden esetben megadatik. A **szakrális dinasztiák kivétel nélkül rendelkeznek vérségi hasonlással a kezdeti kinyilatkoztató személyhez**. Ez a kapcsolat lehet egyenes ági leszármazási vagy mellékági származás. [Utóbbit abban az esetben szokás figyelembe venni, hogyha nincs egyenes ági rokon, vagy az idő előtt eltűnik, esetleg meghal. Egy szóval feladatának beteljesítésére képtelen helyzetbe kerül!]. A szakrális dinasztiák, népeik vezetőivé emelkednek és olyan istenes életvitelhez szükséges közeget formálnak nemzet-társaik számára, amelyben azok egyéni és közösségi emelkedésükben egyszerre alakulnak egyre inkább **Emberré**. Az így létrejött államok irányítója szükségszerűen szakrális vezető, aki a dinasztiának leszármazottja. Az ilyen személy tehát Isten akaratából és annak akaratát képviselve uralkodik. Ez a minőség általa, népében is megjelenik. A szakrális uralkodó által képviselt kinyilatkoztatás rész kisugárzik és átjárja a nemzet egészét. Az uralkodó mellett álló nemességnek hasonló a származása az esetleges királyéhoz. Ne gondoljunk feltétlenül szoros rokoni szálakra. Teljes érvényűnek tekintendő az a vonal is, amelyben akár sok emberöltőnyi a leszármazási távolság az uralkodót adó családhoz képest. Az uralkodó személyének dinasztikus folytonossága a kezdő kinyilatkoztatásnak szakadás nélkül való képviselése okán elsődleges fontosságú! A dinasztikus folytonossági elvek önmagukban meg-

tartó erőt és nem átformáló erőt képviselnek. „**Rex qui nunquam moritur**”, azaz „A király, aki sohasem hal meg”. Három olyan alaptételt ismerünk, melyeknek megléte jellemzi a szakrális királyság meglétét, ezek az alábbiak:

- 1., A dinasztia megfelelő ágának, szakadás nélküli folytonossága.
- 2., A korona helyzetének világi értelemben értelmezett és képviselt egysége.
- 3., A királyi család, illetve vérvonal halhatatlansága.

A fent leírt három alapelv számos esetben összemossódik. Kutatásuk megkívánja a bölcselkedőnek inkább helyzetfelismerő, a józanésszel alkalmazkodó természetét, mint a bölcséleti szabályszerűségekhez mereven ragaszkodó voltát. Mindazonáltal szükséges külön-külön körbejárni a három megállapítást, hogy beláthassuk működésük szempontjait.

A szakadás nélküli folytonosság

Az uralkodói jog a születés, azaz a **vérségi leszármazás** alapján öröklődik apáról fiúra, avagy anyáról hetedízigen lappangva leányaiban a hetedik szülött leszármazott fiúra. Az uralkodói cím nem, hanem csak a lehetőség örökíthető. Az „uralkodói lehetőség” megjelölés alatt itt azt értjük, hogy az atya leszármazási vonalában a lehetséges fiú örökösökben megnyilvánuló **személyes alkalmasság** valószínűleg a legidősebb fiúban, de nem feltétlenül benne érhető tetten. Mindenképpen **választást igényel a király személye**, amely választást az atya, az uralkodó javaslatának figyelembe vételével, a **nemesség meghatározott tagjai** tesznek. [Hangsúlyoznunk kell, hogy az említett nemesek is az uralkodói ház által képviselt kinyilatkoztatás rész hordozói! Így van meg a megfelelő természetük, hogy megítéljék a választandó jelölt személyét!] A koronázás alkalmával a beiktatott örökös személyesen is vállalást tesz a család örökének továbbvitele, azaz a kezdő kinyilatkoztatás reá eső részének életfogytig tartó képviseletére. Ezzel megpecsételi saját egyéni életének és leszármazásának, nemzeti örökségének önnön életében való egybeforrását. A koronázásnak természetesen van a leírtakhoz kapcsolódóan jogi és

szerkezeti értéke, de ebben az írásban ezekkel nem foglalkozom. Amennyiben azonban megszakadna az eredeti családi ág, például, nem lenne, vagy meghalna idő előtt az örökös, akkor nem tűnik el, hanem lappangani kezd a család által képviselt minőség. Ekkor **Interregnum**, azaz király nélküli királyság van, vagy idegenházi uralkodó ül a trónon. Létezhet azonban egy olyan megoldás is, amely elő is fordult például Magyarországon Szent István, illetve III. András király halála után is, nevezetesen, hogy a nemesség királyválasztó része megpróbálja megtalálni azt a megfelelő ági örökös, akihez a képviseleti alkalmasság áldása mintegy "átvándorolt" a fő ág kihalása után. Szerencsés esetben ez a jelölt válik uralkodóvá és köti újra a szakadás által okozott súlyos károkat. Hogyha ez nem jön létre valami okból, akkor a dinasztia kihalásával a szerep is elvész és többé nem újítható meg. Megtalálható és újra felvállalandó ugyan a világhónap lejárta előtt, de ugyanabban a köntösben már megszűnt létezni, ezért új alapítás válik feltétlenül szükségessé.

A korona egysége

A koronázás alkalmával megjelenő kegytárgy, azaz a korona jelentősége megkerülhetetlen az uralkodói helyzet biztosítása alkalmával. Maga a tárgy képviseli azt az értéket, amely mentén, a teremtői akarat jóvoltából létezik az a nemzet, amelynek szakrális uralkodóját választják és iktatják be általa. A tárgyiasult külsőnek szükségszerűen meg kell jelenítenie ezt a tartalmat. A **szakrális beavató koronázásnál használt koronáknak működési lényege létrehozni a koronázási pillanatokban a közvetlen összeköttetést a teremtői kinyilatkoztatás, a teremtői szféra és a beiktatandó személy között**. Ennek a háromnak az egysége adja végeredményként a szakrális király fizikai világunkban is hatni képes mivoltát.

A királyi vérvonal halhatatlansága

A fentiekből is tisztán érzékelhettük, hogy a **szakrális dinasztiaokban öröklődő belső felhatalmazás újból és újból megnyilvánulni kész**. A családi, azaz leszármazási folytonosság megszakadásával is csupán ezt a megnyilvánulást lehet késleltetni, de megsemmisíteni emberi akaratlanul lehetetlen. Ez a vérvonal halhatatlanságának lényege! A Halak világhónapjában megfigyelhető történelemalakulás-

ra különösen jellemző, hogy bizonyos társadalmi színben is megjelenő erők ellendinasztiákat támasztanak, és akadályozni igyekeznek a szakrális örökítés menetét. Ez a Halak világhónapjának a *végletekig megmérő*, kizárólag a *valódit* és *feltétlenül szükségeset* életben hagyó természetének, várható emberi végkövetkezményei közé tartozik. Az ellendinasztiáknak életre hívása azért fontos, mert tudvalevő, hogy az emberi elmének általában véve komoly teremtő ereje van. Sok meggyőzött emberi elme együttes, közös elképzelésen alapuló akarata viszont jelentékenyen formálni képes a világ kerekének forgását, időlegesen hátráltatva akár a teremtői akarat menetét is. Ez az állapot, noha pillanatnyi, de számtalanszor ismételhető. Az egyes így kapott káprázati pillanatok azt hiteik el a szemlélővel, hogy a valódit látja, és hogyha elég ügyes a folyamatot irányító erő, akkor a pillanatok sűrű ismétlése révén a látszatot a figyelő egyén teljes életidejére kitolhatja. Az így elkápráztatott személy pedig hűséget kezd érezni az igazinak vélt minőséghez és feltétlen lojalitását mások számára is erejét teljes mértékig latba vetve képviselni is kezdi. Így nem csupán másokat tovább kápráztat, hanem az elkövetkezendő generációknak is ezt az értékítéleti példát adja át. Ez a folyamat pedig addig tart, amíg meg nem születnek azok a személyek, akiknek egyéni teremtésükénél fogva olyan szemük van a valódira, amely a korábbi minta ismétléseivel nem káprázatható el. Ezek a személyek pedig természetükénél fogva visszaalakítják a korábbi káprázati élményt a valóság tényleges élményévé. A Halak világhónapjában törvényszerűen ezek a megjelenések nem a világhónap elején, sem a középső, hanem a végső időkben válnak szükségessé. Ez a tisztított szemléletmód ad lehetőséget a világhónapban elkápráztatott, szakralitását megújítani akaró népnek, hiszen a dinasztikus vállalásoknak eleget tenni képes nemesség és a szakrális vezetést ellátni tudó család megjelenése a nép személyes szakralizálódásának a függvénye. A királyi vérvonallal halhatatlansága egyrészt az egyenes leszármazás útján, más részben viszont a népben való feloldódás, lappangás majd újra kikristályosodás révén válik valósággá.

A családi képviseleti képesség az elvi és valóságos alapja is az európai szakrális dinasztikák működésének. Családfáik kutatásakor, tetteik értelmezésénél kiemelt figyelmet kell fordítanunk ennek a szempontrendszernek, nélküle ugyanis félő, hogy komoly téveszméket gyártunk, amelyek-

re csökkent valóságtartalmuk miatt kevésbé lehet szüksége bármelyik társadalomnak is.

Az apostoli képviselet

A világhónap kezdő kinyilatkoztatását nem csak vérségi alapon lehet megjeleníteni, hanem a kezdeti kinyilatkoztató személy köré rendeződött más, vele nem vérrokon személyeken keresztül. Jézus Krisztus esetében ezek a személyek, a tizenkét apostol. Az ő személyes hatásuk a kinyilatkoztatásban az eredendő emberi alap, azaz Jézus Krisztus személyes kisugárzásának, fényének az egyes apostoli emberi életútja során való tovább erősítése. Ez egy afféle rezonóri feladatkör. Az apostoli képviselet, tehát felerősíti és egyéniesíti [Ki-ki saját apostoli minőségének megfelelően!] a Jézusi üzenetet a Halak világhónapjának elején. Ennek a tizenkét színre [A tizenkét tanítvány okán lesz tizenkettő!] bontott jézusi üzenetnek a hatása szándékoltan elér egészen a világhónap végidőszakáig. Mindazon intézmények, amelyeket ezen apostoli képviselet mentén hoznak létre, ehhez az alaphoz kénytelenek alkalmazkodni. Feltétlenül ilyennek kell tekintenünk a római egyházat. Innen táplálkozik az a melléállási, segítségnyújtási, együttműködési akarat, amely léptenyomon tetten érhető például az Árpád-házi királyok alatt. A római pápa széke vérségi alapon tehát nem öröklődhet, mivel a hordozni kívánt minőségben nem a személyes ráteremtettség a meghatározó, hanem az egyéni tisztségnek való felvállalása, korábbi, az egyetemes emberi értékek felmutatását tartalmazó, életutat követően. A pápai szék, mint a római egyház fejének, azaz Szent Péter feladatának mindenkori hagyomány folytatója, valódi üzenet őrzője. Létjogosultságot, az apostoli hagyományozás útján nyer. Működésében őrzi a reá jellemző apostoli üzenetrészt a világhónap kezdetén megjelent jézusi üzenetből. A téma ismert kutatója, Ernst Henry Kantorowitz, a *Király két teste* című munkájában, a következőképpen példázza, az általa egyházban jogos halhatatlan örökítésnek nevezett tételt:

'... The chapter can have no predecessor or successor, because the chapter is perpetual, and every one is in being, and cannot die, any more than a convent or commonalty; thus the chapter which was, and the chapter which is existing at present, are the same

chapter, and not different thus the same chapter cannot be a predecessor of itself, for a thing cannot be predecessor or successor to itself...' (E. H. Kantorowitz: *The King's Two Bodies – A Study in Medieval Political Theology*; pp.314.)

„... A káplán nem rendelkezik elődökkel sem örökösökkel, mert a káplánság örök, és bárki, aki betölti azt, csupán szerzetesként, avagy közemberként halhat. A káplán, aki volt és, aki létezik a jelenben, ugyanaz a káplán, nem különbözik, mivel ugyanaz a káplán nem lehet elődje saját magának, ahogyan egy dolog sem lehet eredője, vagy örököse önmagának...” (A szerző fordítása)

Tisztán érzékelhető, hogy az apostoli alapon való képviselőletkor, az adott kinyilatkoztatás résznek megőrzése, konzerválása tapasztalható. Ennek a helyzetnek azonban van egy komoly hátránya. Ez pedig a fizikai valóságban történő, a világhónapi változásokkal szembeni rugalmatlanság, illetve az azokra való személyi befolyás hiánya, amely állapot a tisztség eredőjéből fakad. Ennek ellensúlyaként rendre életre hívtak a pápák egy uralkodó házat, hogy az világi erejével támasztékul szolgálhasson, hiszen a szakrális uralkodók egyszerre voltak egyházfők és világi vezetők is, az isteni kinyilatkoztatás képviselőletében vállalt tisztségüknél fogva. A római egyházfő ezt próbálta a maga esetében is erőltetni, már nem sokkal az egyház megalapítását követően is, amikor a Római Birodalom spirituális vezetését vette idővel át. Annak világi összeomlásával pedig, életre hívta a Karoling dinasztiát és később annak mellékágait, hogy néhány évszázad elteltével azokat emelje hatalmi helyzetbe. Létrejött tehát a német-római császári feladatkör. Ez azután visszahatott Szent Péter székhelyére is, és ebből egy folytonos hatalmi harc alakult a német-római császárok és a pápák között, arról, hogy ki legyen, aki felette állhat a másiknak, illetve, hogy ki legyen, aki kinevezheti a másikat. Ez a kapcsolat egymásra utaltságot és nem egymás kiegészítését eredményezte. Évszázadokon át az egyik szükségszerűen megalázta a másikat, sőt számtalan esetben vérét is ontotta a legyőzötteknek, hogy annak helyébe azután saját lekötelezettjét ültethesse.

A világhónap végén összegzést kell majd adnunk a 2160 év alatt tanultakból és meg kell tudnunk határozni a végső idők helyes megélésének mód-

ját. A már idézett neves tudós, E. H. Kantorowitz a következő módon foglalja össze a téma megismerésének szükségességét a mai szemlélő nézőpontjából:

'...to investigate the emergence of some of the idols of modern political religions merely on account of horrifying experience of our own time, in which whole nations, the largest and the smallest, fell prey to the weirdest dogmas and in which political theologisms became genuine obsessions defying in many cases the rudiments of human and political reason...' (E. H. Kantorowitz: *The King's Two Bodies – A study in Medieval Political Theology*; pp. 15.)

„...megvizsgálván néhány, a modern politikai hitrendszerben felbukkanó hamis bálványképet, amelyek megjelenését egészen egyszerűen korunk szörnyűséges mivoltának számlájára tudom csak írni, amelyben egész nemzetek, a legnagyobbak és a legkisebbek is, áldozatul esnek a leghátborzongatóbb dogmáknak, és amelyekben a politikai teológia vált hiteles lidércnyomássá akadályozván sok esetben a tiszta emberi és politikai rendre vonatkozó alapismeretek közismeretűvé válását....” (A szerző fordítása.)

Beláthatjuk, hogy milyen fontos megismernünk a földi létviszonyok közötti hatalomörökítésnek eddig megjelent formáit és azok tanulságát. A nemesség családi kapcsolatainak vizsgálatakor szélesebb körben kell gondolkoznunk, mint az egyes házasságok, illetve azok emberi légköre. Hatásuk nem a nemesek személyes életét célozza elsősorban, hanem nemzetük sorsát, a történelem alakítását. Mindeközben, ha a házasság a teremtmői szükségesség mentén jön létre, akkor emberi kiteljesedés, boldogság kíséri mindkét fél számára. Ez a személyes boldogság pedig, áldásként hat vissza a nemzet életére is.

Az ellencsaládok

Azok a dinasztiák, akik a szakrális rend ellenében fejtik ki működésüket, felismerhetőek a zavaros eredetről, a kétségbeesett és folyamatos önigazolásról, erkölcsi tisztázatlanságról és azokról az emberi lelkekben okozott feloldatlan válságokról, amelyek az általuk vezérelt nép körében tapasztalhatóak. Örökítési folyamataik kizárólag apáról fiúra történnek. Nem ismerik az anyai jogú örökítést, és nem is követik azt. A dinasztikus folytonosság szakadásával egyéni érvényesülési

érdekek mentén kerül utód a kihalt család helyére. Ekkor természetesen nem tapasztalunk mást, mint a szerep visszásságaiban felőrlődött emberi család megsemmisülését és egy, a helyzetben saját rátermettségét igazolni kívánó másik feltűnését. Ebben a helyzetben rászületettségről nem beszélhetünk. Egyéni vállalkozás útján kerül az új uralkodó és családja a kiváltságos helyzetbe. Nagyon nehéz, ugyan, de láthatunk arra történelmi példát, hogy egy ilyen helyzetű család sikeresen nő fel az általa vállalt feladathoz. Példaként hozom azokat a normann hódítókat, vezető arisztokratákat és családjaikat, akik legyőzván Mercia nemesi kelta családját, helyükbe ülve, a többi kelta uralkodó segítségével, tökéletesen alkalmazkodni tudtak a helyi örökséghez és két generáció alatt méltó folytatóivá váltak az öröknek. Komoly emberi és politikai teljesítménynek mondható mindez.

Érdekes tudni azt is, hogy Atila hun-magyar király a híres Catalanuumi ütközetben kizárólag afféle ellencsaládok által vezetett seregekkel ütközött meg! (Karoling, Welf, Meroving, Száli) Ez volt az első olyan összecsapás a történelemben, amely az ellencsaládok kimondottan leigázó, megsemmisítő akaratából fakadt a szakrális dinasztiákkal szemben. Vereséggel zárult ugyan, de egyértelműen felvetette az emberi érzelmek és értelem szándékos világi torzító hatását a világhónap-meghatározó kezdő kinyilatkoztatás erejében.

Bajor Gizella

Példáink között elsőként tekintsük Bajor Gizellának, Szent István királyunk feleségének családját. **Gizella a bajor hercegi ház leánya**, Gizellát és nővérét egyaránt apácának neveltette a család. Ifjabb fivérük is egyházi életre szánta magát. Másik bátyja, IV. Henrik néven bajor herceg, míg II. Henrik néven német-római császár lett. Tudjuk, hogy az uralkodóházak esetében az egyik legfontosabb kérdés, hogy hogyan és kinek a személyén keresztül örökösség a család által megfogalmazott emberi és társadalmi minőséget. Ha egy uralkodóház utódját nem világi életre szánja, abban bizonyosan van valamiféle jól megfontolt szándék, amely felülírja a nemzet világi és ugyanakkor a család megmaradási érdekeit is. Az egyéni cselekedetek jellemzik azt, aki elköveti őket. Az egyes uralkodó családok tagjainak tettei, uralmuknak

milyensége, meghatározza a teljes család sorsának alakulását. Ez pedig nem csak a hatalom gyakorlásának lehetőségét veszi el, avagy éppen biztosítja, hanem a családtagok egyéni állapotát is befolyásolja jótékony, vagy kevésbé jótékony irányba. **A német-római császári minőség a Kr. u. 1000 körüli időszakra oly annyira telítődött az elkövetett zavaros erkölcsű cselekmények lenyomatával, hogy családi erővel ezeket feloldani már nem lehetett.** A feloldatlan helyzetek az irányított társadalom különböző szintjeire is tovább gyűrűztek. Megoldást az adódó nehézségekre, a mindenkori császárt koronázó római egyházfő sem tudott adni, mivel saját egyházában, az ottani körülmények között hasonlóan súlyos helyzetbe került. A német-római császári trónt birtokló család kihalása [Madarász Henrik – Nagy Ottó – II. Ottó – III. Ottó dinasztiája 1002-ben kihalt!], a nyilvánvaló erőszakosságnak, kegyetlenségnek, azaz alkalmatlanságnak okán, törvényszerű és könnyen belátható következménynek mutatkozott akkor. Az emberi hanyatlás bizonyos európai társadalmakban, már generációkkal korábban megfigyelhető. Ezek a családok általában indoeurópai hagyományokat őrző társadalmak meghatározó nemzetségei voltak. Ilyen volt például az alábbi néhány uralkodóház: Burgundi, Hohenle, Welf, Capeting, Száli, Spoleto. A sorba kíváncozna még a Karoling dinasztia is, mint, amely a német-római császári trónt legtovább és legtöbb alkalommal birtokolta, de ebben az esetben olyan uralkodókra is hivatkozunk, akik a dinasztiaalapító Nagy Károlynak sem vérvonalát, sem pedig tetteit nem osztották. Külön kell vennünk Karoling megjelöléssel Nagy Károly örököszeit és Karoling helyettesekként az oldalági helyetteseket, akik volt, hogy folytatni próbálták a frank király örökét, de volt olyan eset is, amikor éppen, hogy átalakító, megváltó szándékkal működtek. Ilyen volt II. Henrik német-római császár (1002/1014-1024) is, aki Bajor Gizella magyar királyné édestestvére volt. Érdemei voltak ugyan, de már csak a székéből adódóan is, súlyos hibái szintűgy. Sajnálatos módon a családfa kutatók néhol ugyanis csupán vélt családi kapcsolatok alapján állapítottak meg rokonságot Nagy Károlyhoz viszonyítva, így kaptak egy hozzávetőlegesen egyseges leszármazási táblát, ezt ma általánosan Karoling dinasztia néven illetik. Érdemes megismerünk a híres-neves frank uralkodóház tényleges múltját.

A **Karoling dinasztia** önmagában véve is zavaros. Nagy Károly nagyapja Martell Károly, apja Kis Pippin, akiktől a frank királyi széket örökölte 768-ban. Martell Károly úgynevezett majordomus volt a frank birodalomban. Hagyományosan a Meroving dinasztíát tartják az első, mai értelemben vett, francia uralkodócsaládnak, akik természetesen nem kevésbé zavaros eredettel rendelkeznek. Tagjai 476 és 750 között uralkodtak. Az utolsó időkben az ebből a családból származó királyok bábkirályok voltak, akiket majordomusaik. (udvarnokaik) mozgattak, és végül buktattak is meg, amikor már nem volt szükség a Merovingok felelősségelhárító szereplésére. Tegyük egy kis kitérőt a néhány generációval korábbi múltba, hogy kellőképpen átláthassuk a Merovingok végleges eltűnésének okát és a helyébe lépő Karoling-ház életre hívásának magyarázatát.

Martell Károly nagyapja I. Pippin (A sorszám itt kizárólag azt jelenti, hogy ő volt az első Pippin nevű családtag, mivel királyi széke nem volt!), aki II. Chlotar Meroving király tanácsnoka és az austrasiai királyi palota majordomusa volt. Leányának és Arnulf metzi püspök fiával kötött házasságából származott II. Pippin, aki 687-től az első frank uralkodó. Fia többek közt Martell Károly és dédunokája Nagy Károly, aki a Karoling dinasztia ősatya. II. Pippin személye kiemelten fontos! Könnyű elsiklani felette, mivel a késői leszármazott Nagy Károly sokkal nagyobb hírnévnek örvend. A Karolingok színrelépése, azonban egyedül neki köszönhető, illetve annak az akaratnak, amely belőle frank királyt csinál a semmiből.

A Kr.u. VI. század végén a római birodalom megsemmisülésével a megszabadult, eredetileg kelta népcsoportok által lakott területeken, feléledt az igény az ősi keresztényi alapok helyreállítására. Új egyház látszott szerveződni, melynek világi védőbástyái a még életben maradt kelta uralkodóházak tagjai voltak. Látszólagosan uralkodói házuk később a Meroving dinasztiaiban figyelhető tovább, legalábbis a római egyház egyetértése mellett. A Merovingok a hétköznapi élet szintjén kezdték egyesíteni a hagyományában, de már szórványban élő kelta néptörödékeket. A mímelt spirituális újjáéledésnek megvoltak a kezdeti sikerei, de miután a Merovingok is egy áldinasztia voltak, néhány emberöltő alatt ez a folyamat elbukott. A római birodalom idején erejét gyűjtögető

római egyház úgy tűnt, hogy komoly vetélytársat látott ebben a családban. Figyeljünk fel azonban arra, hogy a korban olyan gyakori életvesztések, eltűnések, tényleges meggyilkoltatások nemigen érték el ezt a családot. Pedig ez a kifelé mutatott képhez társítható, szakrális családok esetében egyre nagyobb méreteket öltött, egészen addig, míg Szent István korára általánossá vált. A Pápaság világi stabilizáló erő nélkül, amelyet a Római Birodalom urai jelenthettek, nem is vállalkozhatott arra, hogy felvegye a versenyt régi-új ellenfeivel, a szakrális királyokkal. A „Meroving ötlet” azonban nem volt sikeres, mert a szakrális uralkodóházak – átlátván a szitán – nem közeledtek lényegi szinten és így a beágyazni kívánt frank család, megsemmisítésre ítéltetett. A pápa kitalált hát magának egy új dinasztíát, amely erővel átveszi a Merovingok világi erőinek örökét. A hagyaték jobbára a földre korlátozódott, hiszen akié az ország, azé a hatalom világi és spirituális értelemben egyaránt. A Meroving uralkodók elfogadták a pápának azt a kérését, hogy hívja életre az úgynevezett majordomus-i feladatkört. A majordomusok, azaz az udvarnokok tanácsadói, jószágigazgatói feladatokat, jogkört is kaptak idővel. Így lehetett, hogy a Meroving dinasztia utolsó idejében javarészt az ő hatásuk érvényesült, mint feltétel, a pápa megbékítését és a római egyház megújódását biztosítandóan. Az egyház terve a hatalomba való beletanulás helyett a hatalom erőszakos átvétele volt. II. Pippin származása révén és személyiségében is a legalkalmasabbnak bizonyult a terv véghez vitelére. Képzést nagyapjától Arnulftól kapott, aki a pápa bizalmasaként tevékenykedett és hitte, hogy tettei a jövő „egészségebb” kereszténységét szolgálják. Felnőttként, Pippin a megmaradt római politikai befolyása révén, cseppnyi katonai segítséggel trónra került és ettől a pillanattól hivatalosan is felesküdtött védője a római egyháznak. Ezt utódai sem felejtették el megerősíteni. Nagy Károly édesapja, Kis Pippin is így tett. Amíg a pápa térítőivel tartott hadjáratot szerte Európában, addig Pippin katonái segítségével szerzett érvényt a „szent fejlődésnek”, ahol a pápa nem járt sikerrel. Nem meglepő tehát, hogy amikor a pápa német-római császári koronát első ízben szeretne volna egy világi uralkodó fejére helyezni, akkor a már jól bevált uralkodócsaládra esett az egyhangú választás. A pápa kifejezésre

juttatta, hogy Pippin Isten kegyelméből uralkodik, ezen oknál fogva neki és családjának örökletessé tette keresztény monarchiáját. Természetesen elvárta ezek után a mindenkori pápa, hogy a hivatalosan szakrális dinasztiaának titulált család folyamatosan katonai segítséget nyújtson. Pippin ezt követően, kolostorba záratta az utolsó Meroving királyt és a helyébe ült. Hatalmát a római egyház tette feddhetetlenné. Kialakult a római típusú új vallási egység és mellé a politikai egyetemesség.

Nagy Károly Karoling dinasztiájának alapját, azonban ez a mondva csinált szakralitás terhelte a kezdetektől. A kitalált dinasztia semmilyen természetes érési folyamaton nem ment keresztül, mint azt a fentiekben láthattuk. Az emberi vágy és képzelet szüleménye volt csupán. A család terhei a nem megfelelő rászületés miatt egyre nőttek. Egyre gyakoribbak lettek a fő és mellékági leszarmazottak között a testi, illetve szellemi hátránnyal születettek. Ezek java része apáca és szerzetes lett, hogy a világ elől el lehessen titkolni fogyatékosságukat. Más rátermettebb uralkodóházak képviselői rendre megpróbálták feloldani ezt a tragikus helyzetet.

Bajor Gizella nagyapja, a Karoling házból mellékágon származó I. Henrik német király. Második fia II. Henrik néven bajor herceg lett, akinek második leánya Gizella. Édesanyja származása különösen fontos, mivel nagynénjéről tudjuk, hogy I. Ottó német-római császárnak lett felesége, a lengyel-hun családból származó Adelheid. II. Henrik felesége, Burgundi Gizella lett, aki anyai ágon szintén ennek a családnak a sarja. Bajor Gizella tehát egy felől rokona az aktuális császárnak, de legalább annyira rokona az Adelheid-i lengyel-hun családnak. Ez a lengyel-hun család rokonságban áll a Piast-dinasztiát kezdő I. Mieszkóval is, akit igen nagyra tart Szent István és keresi vele a szoros rokoni szálát. (Részletesen bemutatam ezt a kapcsolatot a Szakrális örökösödés Szent István korában és az asztrálmítoszi tér-idő elmélet című könyv lapjain!) Bajor Gizella és István házasságával megerősödik az a hatás, amely visszahatva a császár személyében, illetve személyiségének fejlődésében is megjelenik. III. Ottó császár azonban úgy halt el, hogy lényegi változás nem történt. A pápa utódot keresett, de némi spirituális tűzszünetet is szeretett volna, a nála láthatóan nagyobb szakrális hatalommal bíró uralkodókkal, köztük a

magyar királlyal szemben. Közös egyezségként II. Henrik fiára esett a választás. A német-római császári trónra a fiatal Henrik léphetett. II. Henrik német-római császár személyében, olyan uralkodó került a pápát kiegészítő világi uralkodó székébe, aki erősen törekedett magához ragadni a pápaválasztás jogát és saját szempontjai szerint kívánta átalakítani a római egyház meghatározó posztját. Tervei nem jártak sikerrel, mivel ahogyan ő igyekezett erőszakosan is megsemmisíteni az ellenpárt jelöltjeit, úgy tették amazok ugyanezt az ő általa alkalmasnak tartott személyekkel.

A császár és az őt beiktató római pápa személye és hatalma is szoros kapcsolatban volt egymással. Folytonos kérdésként vetült fel, hogy inkább a pápa legyen-e hatással a választott császári személyre, avagy fordítva. Szent István idejében a császár határozta meg inkább a pápa személyét, mint viszont, amely trónra juttatta később a II. Szilveszter néven ismert pápát.

Jegyezzük meg továbbá Bajor Gizellával kapcsolatban azt a kiváltképpen fontos tényt, hogy unokája annak az I. Henriknek, aki az augzburgi győző. Ahol is sikerült hátba támadni I. Ottó császár unokaöccsének, Konrádnak az általa, a beavatkozásra felkért magyar Lehelt és Bulesut. Házassága tehát vezeklésként is teljes joggal értelmezhető. Legendája sokáig elterjedt volt Magyarországon, Általános tisztelet övezte, még férje halála után is. Egyedül a később hatalomra került Orseoló Ottóval nem talált hangot, aki megfosztotta férjétől reá maradt birtokaitól is. Szentként tisztelte a nép. A római egyház sohasem kezdeményezte szentté avatását. Bajor Gizella nagy hangsúlyú házassága nagy nyomot hagyott a bajor nemességben. Fivére, II. Henrik német-római császár Bamberg néven, várost alapított (1004). Császárságának idején, Bamberget birodalmi székhelynek jelölte ki. Monostort épített, amelyet császárságának vallási központjává tervezett alakítani. A nem sokkal korábban, még Ottó császár által alapított Goslar birodalmi hangsúlyát igyekezett ezzel a lépéssel megszüntetni. Hangsúlyozni kívánta Rómától való függésének gyengülését azzal is, hogy a Rómában használatos és kedvelt bor helyett, sört főzetett a szerzetesekkel és ennek a fogyasztását szorgalmazta. Könyvtárat is berendeztek itt, azzal a nem rejtett szándékkal, hogy komoly szellemi központ alakuljon a városból. Maga II. Henrik is itt, a főszékesegyházban lelt

A Gizella-i út Bajorországba vezet, avagy Árpád-házi Szent Erzsébet házassága

II. Henrik német-római császár uralkodását követően más házból kerültek uralkodók a trónra. A Száli dinasztia leszármazottja, II. Konrád néven lett császár. Bamberg jelentősége átalakult. A város spirituális jelentőségét, az alapítói szándéknak megfelelően, csak több mint kétszáz évvel később kezdte helyreállítani Eckbert. Az egyházférfi bambergi püspökként 1237-ben elrendelte a dóm felújítását. Eckbert annak az Andechs Merániai dinasztiának a tagja, amelynek Merániai Gertrúd is leszármazottja. Egészen pontosan a püspök Gertrúd királyné testvér bátyja volt. Eckbert közbenjárt akkor, amikor András királynak megszületett Erzsébet nevű leánya, a türingiai udvarnál, mint a bajor hagyatékat az idő tájt uralkodói minőséget képviselő családnál, és beszámolt az Árpád-házi királyleány születéséről. Tudatta az akkor a türingiai trónt elfoglaló Hermannal, hogy Erzsébet, fiához, Lajos trónörököshöz feleségként választva egyértelműen erősíti majd a társadalmi és egyházi megújulást sürgető érdekek érvényesíthetőségét. Hermann ezt követően kérte asztrológusát, hogy látogasson el András királyhoz, hogy érdeklődjön a magyar uralkodó szándékairól az udvarban. II. András szeretettel látta a küldöttet. Eckbert hamar eleget tett a küldetésnek és haza indult. Tübingiába való visszatérésekor, azt tanácsolta Hermannak, hogy kérje meg feleségül fiának Erzsébetet. Az uralkodó így is tett. András és Gertrúd nagy kísérettel küldte el a néhány éves Erzsébetet, hogy az őrgróf családjában nevelkedjék. Magyar nemes asszonyok és családjaik kísérték a királyleányt a távoli országba, hogy a cseperedő kisasszony kellően magyaros nevelést kaphasson. II. Lajos arcvonásait őrzi a híres bambergi lovas szobor is. A szobor a lóháton ülő Szent Istvánt ábrázolja. Máiig a főszékesegyházban látható. A szent király hagyatékának e fokú megbecsülése rámutat arra, hogy a bajorság igyekezett kapcsolódni az István által elindított nemzetmentő politikához, amely nem csupán a magyarokat szólította egybe, hanem az összes azonos származású népet is igyekezett a közös eredet nyomán megerősíteni.

Erzsébet önfeláldozó élete közismert. Férje halála után, önként vállalt áldozatos élete, máig követendő példával szolgál. Politikusként, anyaként, feleségként és emberként is hozzájárult az európai kereszténység tisztábbá, igazabbá válásához. Megmutatta, hogy a leányban, asszonyban, anyában olyan belső erő és küldetés rejlik, amely alapvető hatással van családjára és uralkodóként, népe üdvözlésére. Erzsébet szentséges élete alapjaiban mozgatta meg és rendezte át a türingiai szemléletmódot és ez által a tágabb politikai vonatkozásokat.

Végszó

Át kell értékelnünk korábbi gondolatainkat az európai történelem megítélésével kapcsolatban. Meg kell értenünk, hogy ez idáig nélkülöztünk fontos, meg nem kerülhető szempontokat vizsgálódásaink során. A hiány pótlása pediglen pontosan azt a sok kérdőjelet semmisíti meg, amely a valódi értékeket egyre inkább övezi manapság. Alapvető igény az emberi lény lelkében, hogy lássa az igazat, tudja a valót. A Halak világhónapjának idejében azonban minden összekeveredni látszik, mindennel. Csakis úgy különböztethető meg a valódi a hamistól, hogyha saját emberi mivoltunkban teremtünk tisztaságot és eme Isten felé forduló tisztasággal, kezdjük mérni a körülöttünk megnyilvánuló sokszínű világ tényezőit. Önmagunk állandó megtartása az emberi fejlődésben, amelynek végcélja az isteni tervnek reánk eső részének felvállalt, tényleges vitele, elemi szükségszerűség. A tudomány embereinek talán még inkább hangsúlyos ez a szükségesség, mivel más embertársaik hagyatkoznak véleményükre. Szellemi iránymutatói a társadalomnak és így hatásuk sokakat emelhet, vagy taszíthat a teljes reménytelenség és tanácstalanság állapotába.

A fenti gondolatokkal hozzájárulni szándékoztam a tudományos értékelés teljesebbé tételéhez. A dolgozat a Miskolci Bölcsész Egyesület Nagy Lajos Király Magánegyeteme elnök asszonyának, Dr. Gyárfás Ágnesnek kérésére készült egyetemi segédanyagként és általánosan közölhető tudományos értekezésként.

E sorokkal szeretném kifejezni tiszteletemet és nagyrabecsülésemet az intézmény alapítójának áldozatvállalásukért és tudományos józanságukért.

Felhasznált irodalom

- Bedeő Pál*: Szentek élete; Pozsony, 1847, 1988.
- Benedek Elek*: Nagy magyarok élete I-II. Anno; 2000.
- Bloch, Marc*: Gyógyító királyok; Osiris, 2005.
- Chadwick, Henry*: The Early Church – The story of emergent Christianity from the apostolic age to the dividing of the ways between the Greek East and the Latin West; Penguin; 1967, 1993.
- Coomaraswamy, K. Ananda*. Idő és Örökkévalóság; Sophia Perennis, Érpatak, 2004.
- Cullmann, Oscar*: Krisztus és az idő – Az őskeresztény idő- és történelem szemlélet; Hermeneutikai Kutatóközpont, Budapest, 2000.
- Dümmerth Dezső*: Álmos az áldozat; Panoráma, 1986.
- Dümmerth Dezső*: Az Árpádok nyomában; Panoráma, 1985.
- Dümmerth Dezső*: Az Anjou-ház nyomában; Panoráma 1982.
- Fehér Mátyás Jenő*. Képek a magyar sámán-inkvizíció történetéből; Kárpátia, Budapest, 2004.
- Fehér Mátyás Jenő*: Középkori magyar inkvizíció – magyar táltos és mágus perek jegyzőkönyvei; Gede Testvérek Bt, Budapest, 1999.
- Fest Sándor*: Skóciai Szent Margittól a Walesi Bárdokig – Magyar-angol történelmi és irodalmi kapcsolatok; Budapest, Universitas Kiadó, 2000.
- Forray Zoltán Tamás*: Árpád a papkirály és a mágusok titkai; 1994.
- Fulcanelli*: A katedrálisok misztériuma; Arcticus Kiadó. 2001.
- Gesta Romanorum; ford: *Haller János*; Helikon, 1977.
- Goodrich, Norma Lorre*: King Arthur; Harper Perennial, 1985.
- Gyárfás Ágnes*: Vizek Könyve I-II; MBE, Miskolc, 2006.
- Hajnal Gyöngyi*: Szakrális örökösödés Szent István korában és az asztrálmítoszi tér-idő elmélet; Szatymaz, 2006.
- Hajnal Gyöngyi*: Mérföldkő a Tejúton; Majk; Szatymaz, 2007.
- Ipolyi Arnold – Rómer Flóris – Fraknói Vilmos*: Egyház, műveltség, történetírás; Gondolat, 1981.
- Ipolyi Arnold*: Tanulmányok a középkori magyar művészetről; Holnap, 1997.
- Józsa László, dr.*: A honfoglaló és Árpád-kori magyarság egészsége és betegségei; Gondolat, 1996.
- Kantorowitz, Ernst Henry*. The King's Two Bodies – A Study in Medieval Political Theology; New Jersey, Princeton University Press, 1957.
- Kézai Simon*: Magyarok Krónikája; (ford.: Császár Mihály), Budapest, Magyar Ház; 1999.
- Kocsis István*: Magyarország Szent Koronája; Budapest, Püski, 2001, 2005.
- Kocsis István*: A szakrális fejedelem; Püski, Budapest, 1999.
- Komoróczy Géza*: Bezárkózás a nemzeti hagyományba; Osiris, 1995.
- Középkortörténelmi tanulmányok; szerk.: *Weisz Boglárka*; Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 2003.
- László Gyula*: A „kettős honfoglalás”; Helikon, 2004.
- Lawrence, C.H.*. Medieval Monasticism; Longman, 1984, 1989.
- Lukács Mária*: Árpádházi Mária – Nápolyi királyné és magyar szentjeinek története; Püski, Budapest, 2003.
- Lukácsy Kristóf*. A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei; Kolozsvár, 1870; Budapest, 2000.
- Magyar Adorján*. A lelkiismeret aranytükre – Adatok a magyar ősvallás erkölcsstanából; Duna Könyvkiadó Vállalat, Svájc, 1975.
- Magyar István*. Az országokban való sok romlásoknak okairól; Magyar Helikon, 1979.
- Mircea Eliade*: Vallási hiedelmek és eszmék története I-III.; Osiris, 1998.
- Molnár V. József*: Az emberélet szentsége; Főnix, Debrecen, 2001.
- Pallas Nagy Lexikona; digitális kiadás, www.arcanum.hu
- Pap Gábor*. Jött éve csodáknak – A magyar csillagmítoszi hagyomány élő Atillája; Szabad Tér Kiadó, 1993.
- Pap Gábor*. Mag hó alatt; Püski, 2003.
- Pap Gábor*: Hazatalálás; Püski, 1999.
- Pap Gábor*. „Angyali korona, szent csillag” –Beszélések a magyar Szent Koronáról; Jászszági Művésztelep, Jászberény, 1997.
- Pap Gábor*: Asztrálmítoszi keretek – mai sorsok; Főnix, Debrecen, 1999.
- Pauler Gyula*: A magyar nemzet története az árpádházi királyok alatt I-II.; Budapest, Athenaeum, 1899.; Állami Könyvterjesztő, 1985.
- Priszkosz Rétor*. Töredékekből; (ford.: Szilágyi Sándor), Budapest, Magyar Ház, 1999.
- Puskely Mária*. Ezer év misztikájából; Szent Gellért, Szeged, 1990.

KÖZÉPKOR

Ráth-Végh István. Két évezred babonái; Móra, 1961.

Ráth-Végh István. Szerelem, házasság; Gondolat, Budapest, 1975.

Ráth-Végh István: Tarka Históriaák; Gondolat, Budapest, 1964.

Ráth-Végh István. Az emberi butaság kultúrtörténete I-II.; Bukarest, Előre Kiskönyvtár, 1974.

Soltész István: Árpád-házi királynéok Európában; Gabo, 2002.

Soltész István. Árpád-házi királynék; Gabo, 1999.

Tábori László: Gilgamestől – Jézusig; Sárosi Kiadó, 2006.

Tanulmányok a középkorról; szerk.: *Weisz Boglárka, Balogh László, Szarka József*; Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 2001.

Thuróczy János. A magyarok krónikája; Helikon, 1978.

Uralkodók és dinasztiák, szerk: *A. Fodor Ágnes, Gergely István, Nádori Attila, Sótyné Mercs Erzsébet, Széky János*; Magyar Világ Kiadó, 2001.

Veresegyháziné Kovács Jolán: Híres asszonyok kislexikona; Anno, 2001.

Veresegyházi Béla – Bánosi György: Külföldi uralkodók; Anno, 2000.

HIDVÉGI LÁSZLÓNÉ

Ősi templomok - Tarnaszentmária



TARNASZENTMÁRIA
Római katolikus templom (Internet)

Nemzeti múltunknak vannak századai, melyekből egyetlen írott sort sem tudunk felmutatni, de nagyszerű élő emlékek maradtak fenn. Gondolok itt számos műemlékünkre, melyek őseinknek az igen magas műveltségéről tanúskodnak. A régé-

szeti feltárásokból ismert, vagy máig is álló kőemlékek többet mondanak el a korról, mint a gyér írásos adatok. Ilyen maradandó – a történelem viharait is kiálló kőépületek találhatók Kárpát-hazánk területén. Heves megyében, a Mátra lábánál Tarnaszentmárián is áll egy a honfoglalás utáni, de még a szentistváni idők előtti templom.

Dr. Csemegi József még a 30-as években megkezdte a tarnaszentmáriai templom kutatását. Később, 1949-ben az *Antiquitas Hungarica* c. folyóirat 3. évfolyam 1-2. számában a templomhajó átfogó és elmélyült stíluskritikai értékelést adott. A faloszlopok jellegzetes motívumait a fafaragással és a keleti eredetű stukkódíszekkel hozza párhuzamba. A három karélyos szentély, közel négyzetes hajó, a lábzetek is a keleti építészetre mutatnak. Párhuzamba állítható a quedlinburgi kastélytemplom és a spanyolországi narcoi Szűz Mária templom építészetével. A templom külső oldal falán található faragott kő is erre a következtetésre ad okot. Tehát a keleti kapcsolat elméletét erősíti ez a különleges, hazánkban egyedülálló szalagfonatos dombormű, amely motívum az örmény templomokon fordul elő. Nevezhetjük fonatos keresztnek, amely az ókereszténység idejéből való, a világot teremtő Isten és az emberiség közötti szö-

vetségjele volt. De hogy kabar eredetű, miszerint a koronázási ékszereink közül a jogaron is ez a nyomat látható. Nem csak Csemegi József tanulmánya, hanem más szakkutatás is az Aba-nemzetséggel, s annak kabar eredetével hozza összefüggésbe.



Fonatos kereszt (Internet)

Még néhány szóban, hogy a szentély alatti részben kripta, vagyis altemplom húzódik meg, melybe a hajó keleti sarkából lépcső vezet le, ahová 989-ben Géza fejedelem öccsét Mihály herceget temették el – az akkori szokásoknak megfelelően, egy 5 m mély aknasírba.

Régebbi feltételezések voltak, hogy más fejedelmi leszármazottat is temethettek, vagy temettek még ide. 1976-tól a 80-as évek elejéig történt feltárások során a templom-belsőben a hajó közepén találtak egy női és egy gyermek csontjainak maradványait, aki pedig feltehetőleg Géza fejedelemnek Piroska nevű leánya. (Ő, aki bolgár cár fiához Gavril-Rodomír bolgár trónörökshöz ment feleségül, akit 1014-1015 körül száműztek az udvarból. Akkor ezen a vidéken már az Aba-nemzetség élt — Aba Sámuel megsebesült egy vadászatban, Piroska ebben az időben ért ide, mert hogy ő ápolta, felgyógyulása után Aba Sámuelnek az Aba Sár nevű fia őt feleségül vette.)

A feltárásokkor a szentélyhez vezető lépcsősor alatt találtak egy kőből faragott szék maradványát. Ami a templomunk kettős szerepére utal. Miszerint fejedelmi összejöveteleket tarthattak – a hajó részben körben a faragott kőpadka ülőalkalmatossággal szolgált. Másik szerepe, hogy templomnak használták. Nagyon sajnálom, hogy ez a szék ma már nem látható itt a templomunkban, ami ta-

núskodhatna.

Rövid ismertetésem célja volt, hogy a közismert, gyakran látogatott középkori műemlékek mellett felhívjam a figyelmet a legkorábbi, esetleg néha méltatlanul elfelejtett ősi templomunkra.

Templomunk Sarlós Boldogasszony tiszteletére van felszentelve, oltárképünkön a Rózsafüzér második örvendetes titka, a Mária látogatása Erzsébetnél – látható.

Szagrális művészetünk emlékeiből az tűnik ki, hogy Sarlós Boldogasszony a XV. Századtól válik hazánkban és népünknel tiszteltté, majd azután a barokk időkben, még inkább a múlt század folyamán teljesebbé ki. A különleges Sarlós Boldogasszony-elnevezés utal az ünnepnek az aratással, termékenységgel való szimbolikus-szagrális párhuzamára. Az ünnephez fűződő néphagyományt elevenítettük fel kisfalunkban, immáron második esztendőben.

Kis történet, hogy mi köze van a sarlónak a Boldogasszonyhoz – Bálint Sándor gyűjtéséből, a csíkrákosi templom eredetének mondájából kiderül.

A Boldogasszonyi közös virrasztásaink alkalmával megismerkedtem egy egri imaközösség tagjaival, valamint Kecskemétről Polyák Marikával, – általuk hitéletemben reményteli változás történt. Közös imáink, ünnepeink, a magyar népi keresztény hagyományainkra épülő szertartások, rítusok átélése révén álltam a hagyomány és a Boldogasszony szolgálatába.

Molnár V. József előadásából néhányat meghallgatva még inkább megerősödött bennem, hogy a megkezdett hagyományőrző utunkat folytatni kell. Mint már az elején említettem, idén második alkalommal ünnepeltük a népi vallásosság hagyományainak rítusai szerint a Sarlós Boldogasszonyt és az augusztus 15-i Nagyboldogasszony ünnepét is.

Július 1-én délután összejövünk és az Erzsébethez látogató – utazó Máriára gondolunk, mintha csak most is erre jönne – ezért elkészítjük a Mária székét, felvirágozzuk mint régen szokás volt, minden ház elé kitették, hogy a nehézkes Mária meg tudjon pihenni rajta – a nehézkes Mária, aki mé-

hének áldott gyümölcsét hordozza, s amerre elhalad áldását osztja.

Népi vallásosságunkra jellemző a találkozni vágyás, mert áldott az a hely, ahol a Mária jár. 2006. júliusánakvégén, amikor a virággal feldíszített szék még a templomban volt, látogatóba érkezett egy házaspár 4-5 év körüli kislányukkal, csendben elmélkedtek a szülők, mikor a kislány így szólított meg a Máriát: Mária, Mária, Mária! – Nagyon meghatódtunk, mindannyiunk szemébe könny szökött....

Hetényi János dolgozatából értesülünk, hogy ezen a napon virágot szenteltek eleink, amit mi is megtettünk. Mária kegyelemközvetítő szerepére utal, Mária maga a mező virága – kegyelmének illatát árasztja, Isten az ő akaratai szerint kegyelmi ajándékait a kegyelem Anyja által árasztja az emberekre.

Mária a várandós édesanyák között a legszentebb várandós anya, ő az édesanyák segítője, oltalmazója, ezért imádkozunk a várandós édesanyákért is ezen az éjszakán.

Sarlós Boldogasszony a bőséges aratás meghozója, kieszközölője. Ez a nap az aratás kezdetének is a napja, amit a régi ember hálaadással ünnepelt, hogy a jó Isten megadta a mindennapi kenyérnek valót, az „életet”, amelyből jut a családnak, a szegényeknek, és az ég madarainak is. Úgy tartották, hogy Sarlós Boldogasszony az aratás Édesanyja és Királynéja, aki gondoskodik mindannyiunkról.

Bálint Sándor nyomán az ünnep vigíliáját, éjszakáját virrasztással, imádsággal töltöttük. Rózsafüzéreteket, litániákat végeztünk, Mária népenekeket énekeltünk a Boldogasszony tiszteletére. Hajnali 3 órakor kezdődött a szentmise, amelyen az Egerből érkező Fülöp atya megáldotta a virággal díszített aratás eszközeit, a sarlókat és megszentelte a virágokat.

Várjuk Máriát az aratásba, mert hisszük, hogy a mezőkön most is végigjár, áldását hintve. Erről egy szép verset őriz a népemlékezet:

*„Virágok nyíllanak Mária útján
Sziváróvány ragyog a kék eget alján,
Szíve alatt nyugszik az ég kincse,
A mennyből alászállott megtestesült Ige.*

*Fényes angyalsereg megyen utána,
Előtte meghajlik a cédrus ága,
Isten áldása van azon a helyen,
Ahol a Szent Szűz keresztül megyen.”*

Mária példájára kimentünk búcsújárással a mezőre, a búzatáblához, mert az Őt helyettesítő búcsúsok átvonulása is áldással jár, imádkozva a bő termésért és segítségkéréssel fordultunk Máriához a betakarítási munkálatok elvégzéséhez.

A hegyes vidéken különösen tisztelik a Szűzanyát, mert áldottak és szerencsések voltak a hegyek, amelyre Mária felhágott. Amikorra mi is felértünk a hegyre, a búzatáblához, már a lelki magaslatok hegyein éreztük magunkat.

Sarlós Boldogasszony napján, a keleten születő nap fény sugarainál megláttuk a hófehérbe öltözött Szűzanyát és a Nap körül lebegő angyalokat. A Nap pedig számunkra Jézust idézi, Őt juttatja eszünkbe, Ő a mi kenyérünk, a kenyérben az Ő jóságának ízét érezzük, testünk tápláléka, és ha minden nap velünk van, akkor lelkünk tápláléka is.

Majd kiválasztottuk az általunk legszebbnek ítélt három kalászt – a „Jézust”, amit piros szalaggal átkötöttünk és a megáldott sarlóval a körülette lévő búzát learattuk, utána búcsús menettel a templomba vittük.

Az ünnepélyesen sarlózott búzából Jézus-kévévé kötöttünk.

A Jézus-kévéből lesz a Luca-búza, amit Luca napján kimorzsolunk, elvetjük – ez a zöld-búza kerül a karácsonyi asztalra és a templomban az oltárra, szentelt gyertyával, világoskék szalaggal átkötve, a szárazat sem szabad eldobni, hanem az asztal alatt egy kosárba tesszük, Molnár V. József nyomán – Jézusnak Jézussal ágyaztak.

A régi ember a Jézus-kévéből morzsolta ki néhány szem búzát, amelyet a vetőmaghoz kevert, hogy áldás legyen a következő évi termésen.

Máriácskát is készítettünk – fejét búzavirág koszorúval ékesítettük, amelyet Nagyboldogasszony vigíliáján, Mária elszenderülésének ünnepén egy feldíszített bölcsőkoporsóba helyezünk. Így köti össze a Jézus-kéve a Boldogasszony ünnepeket.

Ezekről az ünnepekről egészen más olvasni vagy hallani, mint átélni és megtapasztalni a Boldogasszony jelenlétét, és erre a tapasztalásra szeretettel várunk minden kedves olvasót.

Mi köze van Boldogasszonynak a sarlóhoz?

Zablya Péter hatalmas úr volt, kemény, kegyetlen ember. Mindenki félt tőle, de áldott lelkű felesége miatt mégsem gyűlölték. Az asszony nem egészen a maga jószántából ment nőül Péter úrhoz, hanem hálából, mert a törökök rabságából ő váltotta ki. A menyecskére folyton féltékenykedett. Egyszer egy sarkantyú kerekét találta az asszony szobájában, amely a bátyja csizmájáról esett le. Zablya Péter nem hitt neki, sőt tűzpróbára ítélte a feleségét. (Ez abban állott, hogy megtüzesített ekevason kellett a gyanúsítottnak mezítláb végiglépkednie. Ha nem égette meg, akkor ártatlan volt.)

Az asszony hiába rimánkodott, ura nem engedett. A Sarlós Boldogasszony képe előtt imádkozott erőért, mialatt Péter az ablakon át az érésben lévő búzát nézte.

– Hallod-e – szólt a feleségéhez –, ha igazán ártatlan vagy, akkor Isten megsegít: arasd le magadban a termést, különben a tűzpróbát nem kerülheted el.

Az asszony keservesen sírni kezdett, majd pedig elaludt. Péter látta ám, hogy száz meg száz csillagba kapaszkodva, angyalok ereszkedtek a búzába. Előttük egy királynői alak haladt. Feje körül glória, kezében sarló. Gyorsan learattak. Péter belátta, hogy gyanakvásáért vezekelnie kell. Búcsút járt, magába tért. Hazaérkezve felesége fölébredt. Hálából azután megépítette a rákosi templomot.

Bálint Sándor gyűjtése

Szerencsére több Sarlós-titulus történeti és mondai hagyományairól is vannak följegyzések.

A csíkrákosi (Racul) templomban ez a felírás olvasható: HOC OPUS FECIT PETRUS ZABLYA. Építését, helyesebben följújtását 1574, az odaváló nép így tudja. A templom titulusa egyébként Kisasszony. A Sarlós Boldogasszony ünnepéhez, illetőleg alakjához kapcsolódó mondát nyilván egy Napbaöltözött Asszony-ábrázolás holdsarlója ihlette.

(Látomások helyén épültek kápolnák, templomok!)



TARNASZENTMÁRIA Római katolikus templom szentély
(Internet)

Varga Endre
AZ EURÓPA SZÓRÓL

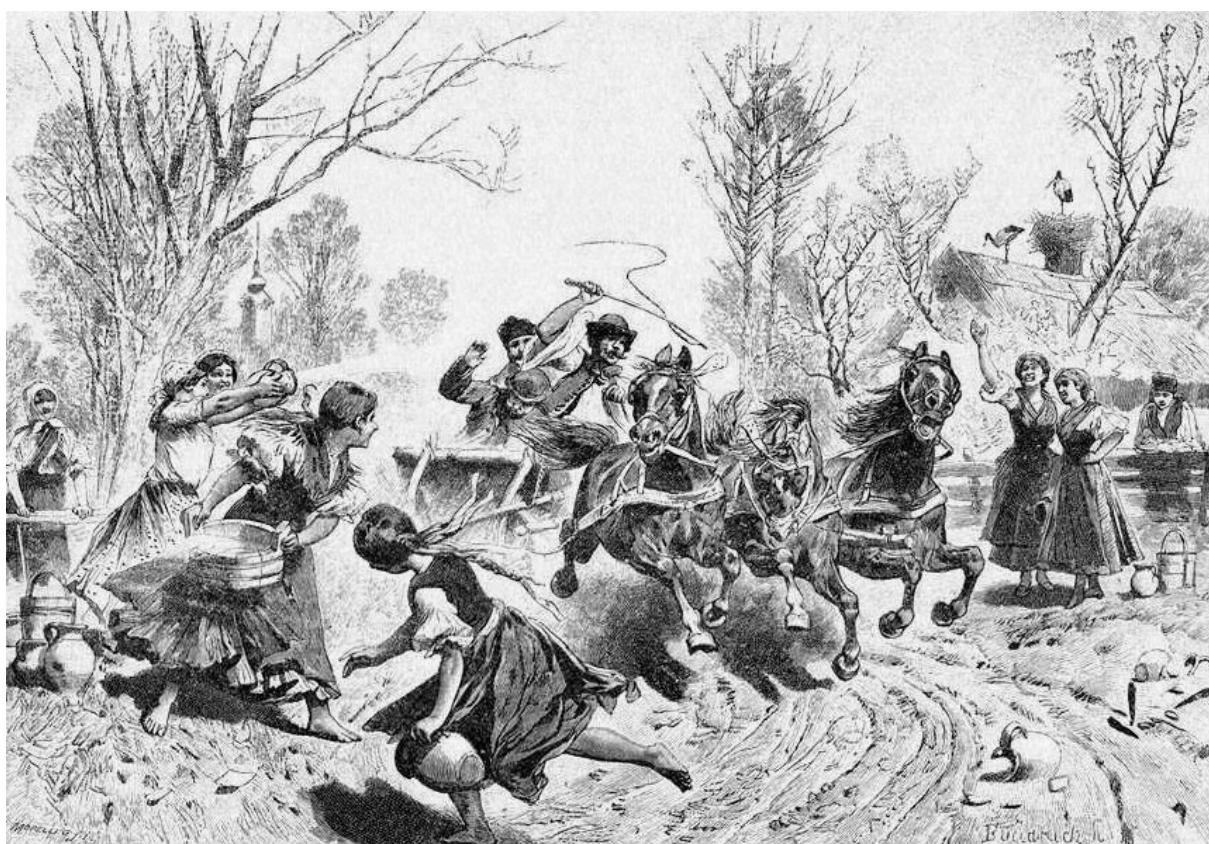
– Európa? – vagy „Kereszténység”
– Idézet az „Európa története” c. könyvből
(Csokonai Kiadó KFT. Debrecen, 1996.)
– „Európa”, mint fogalom a XVII. században jelenik, mikor már kezd érezhetővé válni az európai fejlődés fölénye, formálódik ki a fogalom. A megelőző időkben a „kereszténység” a „keresztények földje” helyettesítette. 1620 táján tűnik fel a tudományos irodalomban az „Európa” kifejezés, s az 1660-as évekre honosodik meg Franciaországban, Hollandiában, Angliában, majd a század végén egész Nyugat és Közép-Európában. Ausztriában, Magyarországon, Itáliában, és Lengyel-

országban azonban a török ellen vívott harcok folyamányaként még sokáig megmaradt a „Kereszténység lényegileg vallási fogalom, s csupán a XVIII. század folyamán gyökeresedik meg az „Európa” – kifejezés. Igazán népszerűvé a tudomány művelőinek szűk körén kívül, a fogalmat Voltaire munkái, a XIV. Lajos századáról és nemzetek szelleméről és erkölcséről írt értekezései tették...

Ui: Ezenkívül is számtalan történelemkönyv említi „keresztények földje” jelzővel.

Detrich Attila
(Pál fia Attila)

regényét egy kötetben kiadjuk, s megküldjük a nyár folyamán kedves Olvasóinknak.



VÁGÓ PÁL
Húsvéti öntözés (Internet)

Krizsai Mónika

MÁTYÁS KIRÁLY KÖNYVTÁRA

*„Bronzból öntött szobrokkal teli csarnokok, ajtók
Jelzik Corvinus nagyszerű lelkületét.
Virtus, márvány, bronz meg az írás tartja örökké
Életben Mátyást, nemcsak a sok diadal.”¹*

Próbálok bizonyítani, hogy Mátyás király könyvtára, a Bibliotheca Augusta² kapcsolatban volt Mátyás király fel nem épült budai egyetemével. Pontosabban meghatározó tényezőként kell vele számolni a titkos egyetem szempontjából.

Először is pontosítanunk kell azt a fogalmat, hogy mit jelent a könyvtár.

Magyarul mi különbözteti meg a könyvtárat az egy helyre összegyűjtött könyvek halmazától.

A könyvtár alapvető jellemzői szerint:

1. tervszerűen gyűjtött,
2. katalogizált,
3. hozzáférhető.

1. Mátyás király könyvtárának alapjai visszanyúlnak az Árpád-házi királyok, az Anjouk, majd Zsigmond király hagyatékához. Horvát István bebizonyította, hogy komoly könyvgyűjteményük volt, sőt, a szakirodalom azt is megemlíti, hogy magyar nyelvű könyvek is voltak, még pedig szép számmal. A budai palota építését Zsigmond király uralkodása idején kezdték meg, ahol már kialakították a könyvtár helyét. Ezt folytatta Mátyás király. „Nekilátott, hogy a budai várat, amelyben Zsigmond főnséges épületein kívül nem volt semmi látnivaló, fölékesítse; a hátsó palotasort szépen kiépítette, tudniillik a dunai oldalon egy kis kápolnát³ emelt víziorgonával, a kettős keresztelőkutakat márvánnyal és ezüsttel díszítette; ehhez csatolt egy tisztes szerzetesi kolostort; fent mindkét nyelv csodás gazdagságú könyvtárát rendezte be; a kötetek kiállítása is pazar. Ez előtt, ahol délre néz, bolthajtásos terem van, melyben az egész mennyet látni lehet. ... emeletet szánt rá hallatlan költséggel... olvasószobát meg másolóhe-

lyiséget épített, azonban úgy látszott, mintha az alkotmány a Dunába zuhanással fenyegetne.”⁴

Oláh Miklós Hungária című munkájában Buda leírásakor említi: „Fekvésén és a királyi székhely épületein kívül figyelemre méltó volt egyrészt Alamizsnás Szent János⁵ ereklyéje miatt, másrészt csodálatra méltó Corvin Mátyás király könyvtára révén. Amerre az út a belső könyvtár oldalától a Szent János-kápolnához átfúrt fülkéhez vezet, ahonnan a király misét szokott hallgatni, két boltíves terem találunk; az egyik görög könyvekkel volt tele, melyeket részben Görögország szívéből, részben más keleti vidékekről hordatott össze a király nem kis gonddal és fáradsággal. A másik belső terem őrizte a teljes latinság kódexeit az elemi dolgoktól kezdve egészen a tudományok csúcsáig, könyvtartó dobozokban és állványokon a maguk rendje szerint megkülönböztetve. Mindegyiket selyemborítás fedte, színes és aranyos díszítésű, rajta volt a tudományág és tudományszak jelzése, ezek szerint voltak a könyvek osztályozva. A könyvek legnagyobb része selyemmel összefűzött pergamenlapokból készült, sarkaik és csatjaik aranyozott ezüsttől ragyogtak. Hallottam az idősebbektől, hogy Mátyás király, amíg élt, mindig tartott vagy harminc festéshez értő íródeák szolgát, ezek legtöbbjét az ő halála után én még ismertem. Csaknem az összes másolt görög és latin kódex az ő munkájuk volt. Felügyelőjük, a dalmát Raguzai Félix – magát is ismertem már öreg korában, nemcsak görögül és latinul, de szírül és arabul is tudott, ezenkívül magában a festészetben is volt gyakorlata – szorgosan figyelte, nehogy hiba történjék a könyvek másolásában. Volt ezenkívül még két egyéb könyvtár is másutt a fellegvárban, bár az előbbieknél csekélyebb jelen-

¹ Mátyás király palotájának Herkules mintáival díszített bronz ajtóablájának felirata. Bonfini epigrammája

² Így nevezték Mátyás korában a könyvtárat. Jelentése: Fenséges Könyvtár. A Bibliotheca Corviniana későbbi elnevezés.

³ A Királyi Kápolnáról másik fejezetben, bővebben.

⁴ Bonfini

⁵ Alamizsnás Szent Jánosról bővebben a Királyi Kápolna fejezetben

tőségűek. Mindezeket a török, Lajos király Mohács-mezei halálát követően, mely 1526. augusztus 29-én következett be, s miután Budát a következő szeptember 8-án elfoglalta, részint szétszaggatta, részint, miután más célokra az ezüstöt letepte, széthajigálta.”⁶

A legpontosabb és legteljesebb leírást Naldo Naldi (1436-1513) készítette el, aki Marsilio Ficino barátja, a firenzei neoplatonikus akadémia tagja volt. A pármái Taddeo Ugoletónak Mátyásról szóló dicsőhymuszai nyomán határozta el, hogy dicsérő költeményt ír a királyi könyvtárról. A mű 1488-1490 között keletkezett. A panegyricus négy könyvből áll, és egy prózában írt ajánlólevél előzi meg. A 2-4. könyv a könyvtár épületéről, berendezéséről és állományáról szól. Az első könyv a király és felesége, Aragóniai Beatrix, valamint Mátyás fia és örököse, Corvin János magasztalását tartalmazza, majd a „Jupiterhez méltó” budai palotáról szól. A 2. könyv a könyvtár görög nyelvű állományát, a 3. könyv a latin nyelvű könyveket mutatja be, a 4. könyv az elengedhetetlenül szükséges Biblia mellett a legfontosabbaknak vélt ókori keresztény szerzők műveit sorakoztatja fel. A 4. könyv végén a „múzsák lakóhelyéről”, vagyis a budai palota kertjéről és a paroszi márvány és ezüst kettős szökőkútról olvashatunk.⁷

„Négyszög-alak terem áll benn, a palotának a mélyén.

Sziklából fejtett kő- és téglafalakra merészen

Bolthajtásnak az íve hajol alá a magasból.

Két magas ablaka déli verőfényt messzi sugároz.
rákva vagyon sok színes üvegből, képeket ábráz.

A csoda fogja el azt, aki látta művészi tökélyét.”⁸

Nagy mennyiségű könyvet kapott Mátyás Konstantinápolyból is hadisarc fejében. Ha humanista neveltetésére gondolunk, abban is biztosnak kell lennünk, hogy rendelkezett kora ifjúkora óta saját könyvekkel is, amelyekből részben tanult, részben a maga gyönyörűségére olvasgatott. Neveléstörténetészek számos helyen említik, hogy szívesen olvasgatta elődei életét, cselekedeteit. Ezek tehát az alapok, amelyek bizonyíthatóan rendelkezésére

állottak uralkodása kezdetén.⁹

Királyvá választása után, mint tudjuk, az első dolgai közé tartozott a magyarországi új, humanista egyetem felállítása, amely Pozsonyban nyitotta meg kapuit. Ebben az évben, 1467-ben sokasodnak a nyomok, amelyek könyvgyűjtő tevékenységére utalnak. Pl.: Andreas Pannonius karthauzi szerzetes királyi erényekről szóló könyvét Mátyásnak ajánlja, ez az évszám szerepel a Ptolemaius kódexen, amelynek hátoldalán a pozsonyi egyetem horoszkópját rajzolták.¹⁰ Ebből feltételezhetjük, hogyha a pozsonyi egyetem könyvtárához is körültekintően válogatta a könyveket, akkor a budai palotájában a hatalmas, 40000 fős egyetem könyvtárának az alapjait rakta le, és ennek megfelelően gyűjtötte. A könyvtárban a világ minden nyelvén íródott könyvek megtalálhatóak voltak, a kor minden tudományát felsorakoztatva. Azt sem szabad elfelejteni, hogy rendeletben kérte egész birodalma területéről palotájába a régi kéziratokat is. „Meghadja kedig Mátyás király mind a püspökeknek, mind apáturaknak és mindenféle deákoknak, hogy elkeresnék mind az egész országot, minden káptolonbéli librariákat és minden kalastromokat, és egybegyűtenének minden jedzéseket, írásokat és minden históriákat, és azokat béhoznák, hogy megláthatná azokat az Bonfinius rhetor, és egymás után szép rendre hozhatná, és szép ékes deák szókkal megírhatná azokat.”¹¹ Arra a közismert tényre már nem is szeretnék bővebben kitérni, hogy Itáliában hány helyen másolták neki a kódexeket és az általa felállított budai könyvmásoló műhely¹² is nagy részben a királynak dolgozott. A könyvtárának példaképe az alexandriai könyvtár, ahol az addig ismert összes tudomány és tudós képviseltette magát.

Csapodi Csaba is megállapítja, Mátyás király, könyvtára „...egyáltalán nem valami könyvmúzeum volt, hanem az emberi szellem nagy alkotásainak összegyűjtésére törekvő, tartalmi értékek kedvéért létrehozott könyvtár. ...A fény és pompa, a kódexek gazdag köntösben való megjelenítése

⁹ (Finánczy neveléstörténete, Horvát István tanulmánya

¹⁰ Csapodi Csaba: a Corvina könyvtár története. Bibliotheca Corviniana. Bp.: 1992. p. 7-28.

¹¹ Heltai Gáspár krónikájából, de Szekfű Gyula is megemlíti Mátyás királyról írott fejezetében.

¹² Könyvmásoló Műhelyéről Csapodi Csaba írt tanulmányt, Mikor szűnt meg Mátyás király könyvfestő műhelye címmel. Bp.: MTA Könyvtárának Közleményei 34., 1963.

⁶ Oláh Miklós: Hungária 1536.

⁷ Pajorin Klára: Az eszményi humanista könyvtár. Angelo Camillo Decembrio könyvtárideálja és Mátyás király könyvtára. In: Magyar Könyvszemle. 2004. 1. sz.

⁸ Naldus Naldi: A fejedelmi könyvtár magasztalása. Ford.: Hegedűs István

csak az értékes tartalom méltó keretéül szolgált.”¹³

2. A könyvtár katalogizált, vagyis tartalmilag és formailag feltárt gyűjtemény. A formai feltárás a dokumentumtípusok szerint, szerzőségi adatok (cím, író, kiadó stb.) alapján, a tartami feltárás, mint neve is mutatja, a dokumentum tartalma szerint csoportosít (ma ezt az ETO szerint végzik a könyvtárosok leggyakrabban, amely segítségével összeállítják a szakkatalógusokat). Ha semmi mást nem tudnánk Mátyás király könyvtáráról, mint azt, hogy az egyik teremben a latin, a másikban a görög nyelvű kódexeket helyezték el, akkor is világosan látni kell, hogy ez már egyfajta csoportosítás, nem a könyvek rendezetlen egymás mellé rakása. Szerencsére, ennél sokkal bővebbek a leírások. Például a már idézett Oláh Miklós műben: ”könyvtartó dobozokban és állványokon a maguk rendje szerint megkülönböztetve... Mind-egyiket selyemborítás fedte, színes és aranyos díszítésű, rajta volt a tudományág és tudományszakjelzése, ezek szerint voltak a könyvek osztályozva.”¹⁴ Mivel az is közismert, hogy könyvtárosok dolgoztak a könyvtárban, több bizonyítékra a katalogizált gyűjteményre vonatkozólag nincs szükség. Két könyvtárosa Galeotto Marzio és Taddeo Ugoletti, Corvin János nevelője volt.

3. A hozzáférhetőség azt jelenti, hogy nemcsak a tulajdonosa olvashat a könyvtárban, hanem másoknak is rendelkezésére bocsátja. Természetesen nem kölcsönzői könyvtárat kell elképzelni, hanem a gondosan megteremtett könyvtári milióban való kutatást, olvasást, jegyzetelést. Példákat a szakirodalom is és a mondák is feljegyeznek. Az utóbbiak egyike elmeséli, hogyan és miért hívta le Báthory László pálos szerzetest Mátyás király erdei magányából könyvtárába, hogy ott fejezze be művét a Szentírásról.¹⁵ Egyetem nem képzelhető el könyvtár nélkül.

Sőt, semmilyen iskola nem képzelhető el könyvtár nélkül. Szent István korában az iskolák templomok mellett alakultak. Törvényében is szerepel, hogy a templom könyveiről a püspöknek kell gondoskodni. Templom és iskola: könyvekkel. Mind-

ez egy liget közepén. Az ókori források is megemlítik, hogy a könyvtárak többnyire templomok mellé épültek. A szellem és a lélek fellegvárai. Kriza Ildikó írja: Az okosság olyan tulajdonság, mellyel mások felett győzni lehet, kiegészíti a hősök fizikai erejét, bátorságát, ügyességét. A szellem győzelme egyenértékű a hősi küzdelemmel, az okosság egyenértékű a fizikai erőpróbával.¹⁶

Az elsőként alapított magyarországi iskola leírásánál, amely Pannonhalma nevéhez fűződik, kiemelt helyen szerepel a könyvek felsorolása. Egy 1083-95 közti időkből fennmaradt oklevél őrizte meg ezt a könyvjegyzéket számunkra.¹⁷ 1658 körül Apáczai Csere János Barcsai Ákos erdélyi fejedelemhez tervet nyújtott be „a Magyar Hazában felállítandó első tudományos egyetem ügyében”. Itt olvashatók a következők: „A Bibliotheca is fellette szükséges mind a Deákokra s mind a Professorokra nézve, kik kevés proventusokat ne kényszeríttessenek mind az könyvekre költeni hanem az közönségeseket magoknak megszerezvén, legyen a ritkábbakért hova bízni. A Bibliothecának pedig ajtaját minden szeredán szombaton déljest meg kell nyitattni, és ha ki micsodás könyvet kívánna, a közönséges asztalra ki adni, nem bocsátván a könyvekhez senkit a Bibliothecarius; ki ez munkájáért meg érné az oda fel megmaradt summának 100 forintjával. Az Academicának végezetre szüksége vagon egy kertre is, melyben a füvek és ritkább fák plántáltatva legyenek...”¹⁸ Iskola, Liget, Templom. Erre a háromságra Dr. Gyárfás Ágnes¹⁹ hívta fel a figyelmet. Ahogyan Mátyás király is elképzelte a Duna partján: kert közepén a palotában a könyvtár és a kápolna, mellettük az egyetem. Kertjeiről leírásaink maradtak. Függőkertek, amelyekbe csöveken keresztül vezették a vizet. A budai egyetem alapjai, amelyek nem épültek fel. Kápolna, amelyben a Király vendégeivel együtt hallgatta a misét, olvasgatás közben a kórusból kihallatszó énekszót.

¹⁶ Kriza Ildikó: A Mátyás-hagyomány.

¹⁷ Csapodi Csaba: A legrégebbi magyar könyvtár belső rendje. A pannonhalmi könyvtár a XI. századba. A MTA Könyvtárának Kiadványai 3. Bp.: MTA, 1957.

¹⁸ Apáczai Csere János Barcsai Ákos Fejedelemhez benyújtott terve a Magyar Hazában felállítandó első egyetem ügyében. Közli Szabó Károly. Pest: Eggenberger-féle Akad. Könyvkereskedés, 1872.

¹⁹ Dr. Gyárfás Ágnes: A templom. Kézirat

¹³ Csapodi Cs.: A Corvina könyvtár tört. p. 7-28.

¹⁴ Oláh M.

¹⁵ Gabányi János: Magyar várak legendái. IV. Bp.: Szent István Társulat, [é.n.]

A középkor három meghatározó hatalmi ága az állam (impérium) és az egyház mellett az egyetem. A testi, lelki, szellemi hatalmasságok. Az egyetem szellemiségét pedig – tanárainak egyénisége mellett – a könyvtára határozza meg. A könyvek képesek továbbvinni a hagyományt. Isten a hagyományokban található meg. A hagyományok segítségével lehet helyreállítani az ősi tudományt. A jó király, aki a hatalmat képviseli, tisztában van ezzel a ténnyel. (Sajnos, a rossz királyok is, de ezek szomorú történetek, szomorú következményekkel...). Az ősi tudás leírásának vágya először Szíriát földjén jelent meg. A papok tudták, hogy a föld egyszer meg fog semmisülni és vele együtt minden bölcsesség és tudomány is, ezért két hatalmas oszlopot emeltek, és felvésték rájuk minden tudományt, amelynek birtokában voltak. Ez a két oszlop, az egyik cserépből, a másik gondosan faragott kövekből Szíriát földjén állt.²⁰ Az oszloptól pecsételőhengereken át vezetett az út a papyrusig, majd a pergamentől a rováspálcáig, papírtól a számítógép képernyőjéig. Mindegyik az írást hordozta, hordozza, függetlenül attól, hogy képjeleket vagy betűket írtak vagy róttak rájuk. Az írásról meg kell említeni, hogy a szóbeliségnél alacsonyabb minőségi szinten helyezkedik el. A szóbeliség egy sokkal magasabb, az elmének egy sokkal bonyolultabb funkcióját működteti, mint az egyezményes jelekkel való írás. Az írás akkor terjedt el tömegesen, amikor az emberek között megjelent egyfajta bizalomhiány, az adott és kimondott szó már kevés volt. A mese, az aranykor bölcselése is szájról-szájra hagyományozódott évezredekken keresztül. A könyvek egyfajta titkot hordoztak, mert nem mindenki számára voltak érthetőek, hozzáférhetőek. *A kiváltságosok tudománya lett az olvasásuk.* Amit fontosnak tartottak, leírtak. Már nem beszéltek róla, hanem olvasták. Ezzel elvágták a mindentudás útját a beavatottaknak elől. Amit most tudunk, csak árnyéka a régiek tudásának. Az olvasás magányos elfoglaltság, még akkor is, ha közönségnek olvasnak. Az élőbeszédet, mint a hőseket, meséket, balladákat csak az tudja érzelmekkel telítve előadni, aki maga is érintett. A régiek cselekedeteit mindenki szívesen hallgatta. Királyaink, főuraink asztalánál mindig jelen voltak az énekmondók. Senki se

tartsa véletlennek, hogy szerte a világban üldözte őket a katolikus egyház. Eretnekeknek kiáltották ki őket, nemcsak Magyarországon, hanem szerte a világon. Az occitaniai énekmondók, a walesi bárdok, a regösök helyét átvették a trubadúrok, akik a mesterséges, megrontott világ hírmondói. Legkésebbi ismert énekmondónk Tinódi Lantos Sebestyén. Benedek Marcell hívja fel a figyelmet arra a tényre, hogy Tinódit olvasni gyötrelmes, hallgatni gyönyörűsége érzés. Azért, mert a szöveghez kell a dallam. Az sem véletlen tehát, hogy Mátyás király könyvtára mellett a kápolna énekesei daloltak.

Az írásbeliséget állami szinten III. Béla királyunk vezettette be Magyarországon, elsősorban a királyi kancellária hivatalos ügyintézési folytán. IV. Bélának is a szemére vetik majd, mint Rogerius mester írja, hogy írásban kérte beadatni a különböző ügyes-bajos perek anyagát. Szerettek volna egy átláthatóbb rendszert létrehozni, amely a hivatalnokok hatalmi visszaéléseinek következtében csak ellenérzéseket tudott kiváltani. Az írás az egyre civilizáltabbá váló világ velejárója. A civilizáció egyáltalán nem jelenti a magas erkölcsi, szellemi, lelki síkon való élest. Elsősorban a külsőségeket, az anyagi javak és a kultúra virágzását jelenti. A kultúra viszont nem azonos a hagyománnyal. Azt is mondhatnánk, hogy a kultúra testesíti meg a külsőségeket, a hagyomány a tartalmat. Az ősi korokból föltárt városok falai jelentik az egyre magasabb szintre kerülő kultúrák megjelenését. Természetesen a két dolog összefüggésben van egymással, de nem lehet egyértelműen kimondani azt, hogy a maradványok fejlettsége a szellemiség, lelkiség magas fokát teljes egészében lefedti. Nem maradtak tárgyi bizonyítható emlékek abból az Aranykorból, amelyekben mindenki boldogan élt. Az emlékezet azonban megőrizte és továbbadta. És adja is tovább folyamatosan, mert a mai napig mindenki azután a boldogság után vágyakozik, abba a teljes jólétbe, függetlenségbe, szabadságba, amelyeket ma már csak a mesékből ismerünk. Ráadásul a mesékben is csak a mesehősök vágyaiból, amelyek után elindulnak abba a régi világba, megkeresni az Aranyhajú Tündér Ilonát vagy az Élet Vizét, vagy az Örök Boldogságot.

A hosszú évezredek tapasztalatait át kell adni a következő nemzedéknek. Ősi vágy a tanítás vágya.

²⁰ Várkonyi Nándor: Szíriai oszlopai. Bp.: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, é.n. Apáczai Csere János

A jó tanító tudja ezt, saját élete tapasztalatain át adja tudását a tanítványnak. Ezáltal ő is tanul, mert a kiüresedő tarisznyába mindig fér újabb és újabb tudomány. Aki nem képes a tudást tovább adni, annak tarisznyája megtelik egy idő után, és nem fér már bele semmi. Megmerevedik, leáll, s egy idő múltán meghal. A tanítás nem egy stagnáló valami, hanem egy állandóan mozgásban levő folyamat. Az átadandó tudásnak egyik eszköze csak az írás. Fontos eszköze, de nem semmiképpen nem kizárólagos célja.

Tudták ezt Mezopotámiában, Egyiptomban, Alexandriában. Ha nem tudták volna, nem készítették volna olyan hatalmas mennyiségben írott emlékeket. Nem féltették a tudást, mint a közép-korban a klérus.

Akkor sem tömegeket oktattak, mint manapság tesszik egy áltanító világban, mert tudták, nem mindenkinek van szüksége erre a fajta tudásra. De nem is rejtették el a világ elől. Tanulhattak fiúk és lányok egyaránt. Még a görögöknél is járhattak az Academiára lányok, igaz, fiúruhában, de mit számít ez.

Amikor Benedek montecassinói apát leírta a klostorának alapszabályzatát, azzal együtt évszázadokra megmerevítette a tudás átadásának mozgását. Egyetemessé tettek egy nyelvet, a latint, amely sokkal primitívebb, mint a görög, a többi ősi nyelvről, így a magunkéról már nem is beszélve. A mozgásban levő világot a feudalista társadalommal kötötték le, az információ áradását kizárólag a szerzetesrendek tagjai által közvetítették szóban és írásban is. Mindezt becsomagolták egy olyan ideológiába, amely Jézus Krisztustól fényévnyi távolságban állt. Mindezt saját hatalmuk érdekében. Tudták, az ősi népeket erővel soha le nem győzhetik, még a barbárokat sem, kellett tehát egy olyan fajta ideológia, amely megpróbálta egy sorba állítani az északi vadembereket az ősi nemzetek sarjaival. Ez lett a kereszténység, amelynek az igazi kereszténységhez semmi köze sincs. Tudták ezt a magyarok fejedelmei és királyai mind. Ezért gyilkolták, pusztították őket földi és földalatti hatalmak erejével egyaránt. Az egyetemesség nevében elvették ősi írásukat, adtak cserébe egy barbárt. Donatus nevével fémjelzett latinságot. (Aztán majd eljön sajnos az az idő, amikor a nemzeti ellenállás a latint használja inkább egy még förtelmesebb nyelv helyett...)

Mátyás korára az írásbeliség a humanista szellem jegyében kezdte keresni útjait visszafelé, az ősi felé. Az a tény, hogy ez elsősorban az ókori görög és a klasszikus latin nyelv felelevenítésében jelenik meg, nem meglepés. Az ókori görög és latin törzsek ősi turáni népekre telepedtek rá, és vették át hagyományaikat. Ha át is formálták a maguk képére, a gyökereket akkor sem tudták kiirtani.²¹

A könyvekben már akkor is minden benne volt. Ahogyan a káldeus papok Sziriat oszlopaira, úgy a görögök papirusztekercsekre írták le az akkori világ minden tudását.

Mátyás király ezt a tudást gyűjtötte egybe. Lemásolni és egybegyűjteni a leírt mindenséget.

Egy-egy könyv lemásolása komoly szellemi erőfeszítést jelentett. Aki nem hiszi, próbálja ki a betű- és szöveghű másolást, de nem pár soron, hanem több száz oldalon keresztül. Nem véletlen, hogy a modernnek nevezett mai pedagógiai gyakorlat lenézi, nem tekinti a tanítás eszközének. Vajon ki hitette el velük? Feltételezem, egy olyan hatalom, amelyiknek nem áll érdekében a pontosságra és a koncentrált figyelemre nevelésnek fontossága. Elhitetik a pedagógussal, szülővel, gyerekkel, hogy ez csak szolgai munka. Pedig pontosan az ellenkezője igaz. Akkor lesz szolga, ha nem lesz képes figyelmét és kitartását huzamosabb időn keresztül egyforma cselekvésre irányítani. Így lesz könnyen megvezethető, befolyásolható, aki soha nem fog bízni magában, mert másoknak sokkal jobban hisz, mint a maga tapasztalatainak.

A könyvnyomtatás elterjedésével ismét kapott az emberiség egy lehetőséget, hogy a bölcsességet minél több emberhez lehessen eljuttatni. A könyv is eszköz. A nyomtatott könyv nagyobb példányszámú eszköz. Arra már kitérni sem érdemes, mi lett a következménye, milyenfajta tartalmak voltak (voltak?) azok, amelyek emberek millióihoz jutottak el a szétszedhető és összerakható betűk felállításának alkalmazásával.

A könyvekből ma is kiolvasható a Tudás. Csak szív, lélek és alázat kell hozzá. Azok a könyvek, amelyeket eltűntnek, hozzáférhetetlennek nyilvánítottak, egyszer majd napvilágra kerülnek. Ebben kell bízni és olvasni azokat, amelyek az utunkba kerülnek. Mert minden könyv megtalálja

²¹ Herodotosz: A szkítákról V. köt.

a maga olvasóját, és minden olvasó megtalálja a maga könyvét. Ezt a könyvtárosok mindannyian tudják. Hinni kell nekik!

A leírt tudomány összegyűjtésének vágya is az ősidőkbe nyúlik vissza. Könyvtártörténeti összefoglaló helyett csak néhány kiragadott példa emlékeztessen, mint ninivei és alexandriai könyvtár, a régi római közkönyvtárak, ahol bárki kedvére olvasgathatott.

Ábel Jenő szerint Mátyás királynak a tudomány és a művészet minden ága iránt való nagy érdeklődése mellett fényes bizonyítást tesznek, hiszen költők, történetírók, bölcsészek, philologusok, exact tudományok művelői, egyházi atyák mind képviselve vannak e gyűjteményben. Mindezt a „végre-valahára” visszakerült Corvin-codexek tanulmányozása után mondta ki, 1879-ben.²²

Említésre méltó a már említett Horvát István tanulmánya, amelyben Schwartzner Márton azon felvetésére reagál, miszerint Hunyadi Mátyás a hazai nyelvet elnyomatni engedte a latin nyelv által. Horvát felháborodása eredményeként képet kapunk, milyen magyar nyelvű könyvek voltak megtalálhatók – bizonyíthatóan – a Bibliothekában. Megtalálható köztük azon Magyar Historiás Énekek Gyűjteménye, amelyeket Mátyás asztalánál énekeltek. Aztán azok az olvasmányok, amelyeket ifjúkorában olvasott. Bizonyosan volt Magyar Biblia a könyvek között.²³ Erre a Biblia Ungarica-ra hivatkozik Csapodi Csaba is. A későbbiekben majd bővebben kifejtésre kerülő budai könyvvállomány katalógusában is szerepel a folió alakú, magyar nyelvű Biblia. Ezen a helyen kell megemlíteni azokat a Biblia-fordításokat, Biblia-magyarzatokat, amelyek Mátyás király korához köthetők és Nemeskürty István Deáki bötüről magyar nyelvre című könyvében ír le. Nyelvemlékeink nagy részét a zivataros századok szétszórták, de semmi okunk azt feltételezni, hogy csak annyi volt belőlük, amennyit ma a tudomány számon tart. Ha viszont voltak, miért ne lettek volna példányai Mátyás király könyvtárában is megtalálhatók.

²² Ábel Jenő, dr.: Corvincodexek. Bp.: MTA Könyvkiadó-Hivatala, 1879.

²³ Horvát István: Tanulmányok. III. könyv. Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás híres magyar királyoknak védelmeztetések a' nemzeti nyelv ügyében. 1815.

Nagyon nehéz a kutatóknak azonosítani minden könyvet, bizonyítani, hogy Mátyás király könyvtárába tartoztak. Manapság könyveit Corvináknak nevezzük, a rajtuk található hollós címer alapján. Pedig nem minden könyvén szerepel a gyűrűs holló, kizárólag azokon a kódexeken található, amelyeket Mátyásnak készítettek. Ezek a díszesebbek, a vásárolt és ajándékba kapott könyveken nincs címer. Ezek alapján nehéz bizonyítani, mennyi és milyen könyvek szerepeltek a könyvtárban. A különböző kutatások 4-9000–50000!-re teszik számukat. Az általánosan elfogadott szám a 4000 darab.

(Azt viszont – ha zárójelesen is – de muszáj leszögezni, hogy a mennyiség nem jelent minden esetben minőséget is. Ez pedig bármely könyvtárra nézve igaz állítás. "...a Te királyi könyvtárad a többiektől nem annyira könyvei nagy számában, mint inkább kiválóbb és jobb voltában különbözik..."²⁴) mondta Naldus Naldi.

Korvin János csontmezei veresége²⁵ után, amikor a királyi kincsek ki voltak téve a közpredának, országos határozat született a könyvtár megvédésére: A könyvtárból, amely az ország dicsőségére készült, semmit se szabad elidegeníteni. Korvin János az országnagyok ellenőrzésével azonban elvihet a könyvekből a maga számára.²⁶ A jegyzék tájékoztatott a tartalomról.

Vannak olyan feltételezések, melyek szerint a törökök vitték magukkal Buda megszállása után, vannak, akik Ulászló hanyagságának tudják be a pusztulás kezdetét. Mások azt mondják, amire a török ideért, már csak nyomai voltak, mert szép lassan kihordták Bécsbe a Dunai Tudós Társaság humanistái. Azt is mondták, minden Budán maradt, a török megszállás alatt is, és csak a megszállás után kerültek ki az országból.

Hiteles adat maradt I. Rákóczi György fejedelemtől, aki a Budán maradt könyveket négy ízben is megpróbálta visszakérni Huszain budai pasától. A legfigyelemreméltóbb ezen kéréseknek azon

²⁴ Naldus Naldi megjegyzése

²⁵ Korvin János apja hagyatékát vette magához és vitte volna otthonába, amikor megtámadták és arra kényszerítették, adja vissza a kincseket. A több társzekérnyi drágaságot boldog-boldogtalan megdézsmálhatta, senki sem vigyázott rá. Az volt a lényege, ne kerüljenek Mátyás fiának birtokába.

²⁶ Pray, Georgius: Epistolae procerum. I. Poonii, 1806. p. 398. Közli: Csapodi Cs. Mikor pusztult... p. 5.

része, amelyben nem magának, hanem a gyulafehérvári iskolának szeretné megszerezni a Corvina maradványait: „Tudván lenni hiszem hatalmasságnál, mikor Budát a szentséges szultán Szulimán, az hatalmasságnod boldog emlékezetű eleje kézhez vette volna, noha nevezet szerint még a párnákat is megengedte volt, hogy kihúzzák onnan, de akkor Fejérvárott is elegendő könyvek lévén és az urak is inkább mind pápisták lévén, mivel azok a könyvek kik ott voltak, nem hitükön való szent írárok voltak, azokat nem vitték ki onnan, hanem most is ott vannak. Mivel azoknak ott való tartásával semminemű haszna nem lehet hatalmasságnodnak, sem azok kiadattatásában kára, nagy alázatossággal esedezem hatalmasságnodnak, méltóztassék hatalmasságnod azokat kiadni... ha kiken mi arany, ezüst volna, én kész leszek hatalmasságnodnak mást adni érte: avagy ha hatalmasságnod le parancsolja szedetni rólok, legyen az hatalmasságnod kegyes jó akarata.”²⁷

Kéréseinek nem lett semmi eredménye, ugyanúgy, ahogyan eredménytelen maradt a külföldi hasonló irányultságú kérések teljesítése is.

Pázmány Péterről és Bethlen Gáborról is szól olyan adat, hogy kísérletet tettek a Budán maradt könyvek visszaszerzésére.

Pázmány Péterről mindenkinek eszébe jut a nagyszombati egyetem. Feltételezni lehet, hogy a kódexek magyar kézbe való visszakerülésének vágyán túl a tanulás és tanítás kézikönyveiként is igényt tartott rájuk.

A fényességes és hasznos könyvek jelentésének magyarázata szerint 1666-ban Peter Lambeck még látta a budai palotában, egy kriptaszerű, föld alatti helyiségben, porban és piszokban, hogy kb. 3-400 nyomtatvány hever csomókban a földön.

1686-ban, a palota üszkös romjai alatt, egy boltajtásos helyiségben Marsigli olasz hadimérnök 800-ra becsülte a látott könyvek számát. Ebből háromezredet jegyzékbe foglaltak és a bécsi császári könyvtárba szállítottak.²⁸

Erről az ismeretlen eredetű, és a Corvina-könyvtár szempontjából más tartalmi egységeket mutató könyvhalmastról feltételezik, hogy egy „Mátyás alapította pápi testület (vagy általa továbbfej-

lesztett királyi kápolna²⁹, mint testület) könyvtára volt ez. *Használati és nem fényes könyvek*”.³⁰

Nem hívta föl magára a török figyelmét, mert nem a fényes könyvtárban volt, átvészelte a hódoltság idejét és eltűnt a Habsburgok Budára jutásával egyidejűleg.

Ez a különgyűjtemény, amelyre nem lehet bizonyítani, hogy része lett volna a Gorvina könyvtárnak, főleg egyházi és egyházzogi tartalmúak. Nem fényesek, de egy leendő egyetem jogi és teológiai fakultásának meghatározó darabjai lehettek volna.

Mátyás király könyvtára tehát a palotában fényeségesen tündökölt. A kutatások azonban olyan érdekes adatokat³¹ is a felszínre hoznak, amelyek ezen tanulmány hipotézisét támasztják alá.

Az egyik forrás szerint 1488-ban, Pietro Ransano Mátyás királyhoz írott levelében a következőket találjuk: Úgy hallotta, hogy a Király hatalmas és minden tekintetben gyönyörű könyvtárat akar létesíteni.

A másik forrást Bartolomeo Fonzio (Janus Pannonius barátja) levelei jelentik, amelyek közül az egyik Mátyásnak, a másik Móré János királyi tárnoknak íródott: küld egy maga által összeállított könyvet Mórénak, amelyben megtalálható, hogyan kell a könyvtárat berendezni.

Van tehát egy könyvtárunk, amelyet megörökítenek a korabeli és az utókor írásai és van egy könyvtárunk, amely ugyanolyan terv, mint a budai egyetem terve. Az alapok megásattatnak, de fel soha nem épültek. Mert az szinte elképzelhetetlen, hogy egy olyan gondolat, amely 40000 diáknak felépítendő iskolát álmodik meg, ne képzelt volna hozzá könyvtárat is. A Heltai Gáspár által látott alapokból ez nem derül ki. Feltételezésekre kell hagyatkoznunk, de ezen feltételezések nem egy világból elrugaskodott hipotézisre, hanem tényszerű megállapításokra épülnek, miszerint volt valaha egy nagyszabású terv, amely lerakatta az új egyetem alapjait, s amely egyetem nagyszabású könyvtár nélkül nem elképzelhető.

²⁷ Szilágyi Sándor: A Corvina történetéhez. In: Magyar Könyvszemle, 1882. p. 336-340.

²⁸ A könyvtár sorsáról és részletesen a későbbiekben.

²⁹ Királyi Kápolna fejezetben

³⁰ Csapodi Cs.: Mikor... p. 13-14.

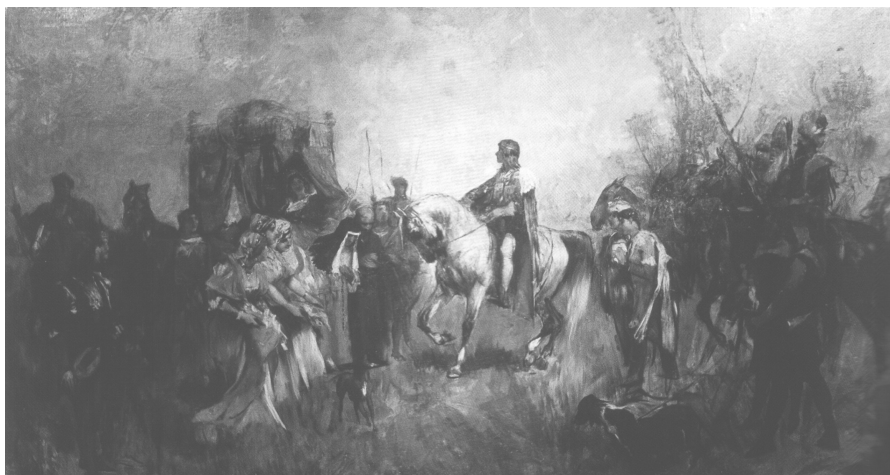
³¹ Pajorin Klára: Az eszményi humanista könyvtár. Magyar Könyvszemle, 2004. 1. sz.

VÁGÓ PÁL FESTŐMŰVÉSZRE EMLÉKEZÜNK

Dr. Pap Gábor

A NAP LAKODALMA

Részlet Mátyás és Beatrix találkozása c. festmény méltatásából



Vágó Pál: Mátyás király és Beatrix találkozása, 1886. olaj, vászon

Tizenkilenc évvel vagyunk a kiegyezés után, ke-
rek tíz évvel a millennium előtt. A két gyökeresen
különböző műveltségtípus, az indoeurópai-szemita
és a szkíta-magyar művi összekapcsolása egyelőre
sikeresnek látszik. A távlatosan gondolkodók
azonban már érzékelik: mindez csupán látszat.
Valójában ami érték teremődik ebben a kényszer-
házasságban, az mind osztrák címke alatt híresül
a világban, ami csököttség, sikertelenség, azt ma-
gyarnak címkézik. És a kettős mérce visszafelé is
működik. Lépesről lépesre, szívósan és módszere-
sen porlasztják, ködösítik a történelmünket. Ami
benne érték, azt innen-onnan kölcsönöztük, rabol-
tuk, loptuk, ami ügyetlenség és sutaság, az meg-
maradhat magyarnak!

Mögöttünk sötétség, előttünk sötétség. És
mindeközben szakadék szélén kell ellensúlyoz-
nunk. Ha kisméretű, erősen kontrasztos színvilágú
reprodukciókon vizsgáljuk Vágó Pál 1886-ban
befejezett, Mátyás király és Beatrix találkozása cí-
mű történelmi kompozícióját, pontosan ez a kép
fogad bennünket. A főalak háta mögött sűrűsödő
sötétségből marcona hadfiak derengenek elő. Em-
ber és ló kapcsolata itt közvetlen, meghitt, egy-
másra utaltságuk nyilvánvaló. Tőlünk, kompro-
misszumok hálójában vergődő magyarok felől néz-
ve ez a jobb oldala a képnek. Viszont a talajszint

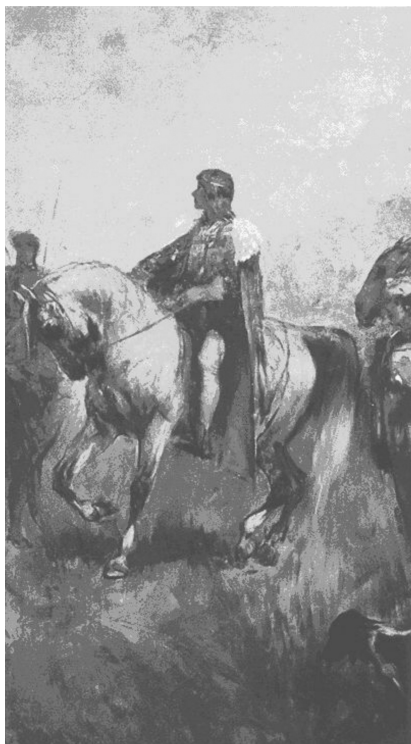
erre mélyül. Más szóval nem akarunk végképp
lemerülni, eltűnni a történelem süllyesztőjében,
innen feltétlenül ki kell kapaszkodnunk. A fény-
be.



Beatrix a leendő királyné reneszánsz udvarhölgyeivel
(részlet)

Mi fogad bennünket a túloldalon? Nő moz-
gatja itt az eseményeket. Kínálata változatos és
mutató: deli szüzek, érett szépségű menyecskék,

maguk kelletően szemérmes apácák – íme, a választék. A lényeg azonban egyelőre rejtve marad a pompás, baldachinos hintó sötétjében.



Mátyás király fehér lovon
(részlet)

Mielőtt belefognánk, lássuk, hogyan is látta az eseményt a menyasszony hazájából, Itáliából

érkezett humanista történetíró, Antonio Bonfini:

„A király a főurak és nemesek egész sokaságával Székesfehérvárra ment, hogy ott fogadja először a királynét, és mint illik, mielőtt a házasságot megkötik, szabályszerűen megkoronázzák őt, a lakodalmi ünnepség és a nászéjszaka pedig Budán legyen. Minden a terv szerint történt. Midőn megtudta, hogy neje a nyolcadik mérföldkőhöz ér, fényes pompával és az előkelőségek nagyszerű lovasságával azonnal eléje ment. Derűsen, mindkettejük rangjához illően fogadta a szüzet, és az első mérföldkőig vörös posztóval borított úton vezette be Beatrixot a városba, ami a népség akkora örömujjongása, dob- meg harsonaszó közepette történt, hogy azt hihetted volna, az emberi fantáziát meghaladó örömnünnepet láatsz. A pannonok boldogságát erősen növelte Beatrix kedves és nyílt tekintete, akinek gyönyörű homloka, magas szemöldöke, telt halántéka, pirosuló két orcája a vidám szemekkel, arányos orra, formás szája oly ritka bájt kölcsönzött az arának, hogy alakra és tartásra nézve minden porcikájában megfelelt Venusnak, a szemérmességben Dianának, okosságban, ékesszólásban Pallasnak.”

Vágó Pál Bonfini idézett szövegét a jelek szerint jól ismerte, sőt, a jelenet megkomponálásakor szemmel láthatóan fel is használta.



VÁGÓ PÁL FESTMÉNYE
Szeged szebb lesz, mint volt (Internet)

HERVAY TAMÁS

Az írástudó- és regös-sámán

Fehér Mátyás Jenő: Középkori magyar inkvizíció 2. részéből (részlet)

Ez a legkorábbi adatunk ezek szerint a rovásírásról az 1230-as évek legelejéről származik ...a vádlott, a Somogy megyei Füred falu Abaded nevű sámánja, már annyira öreg és tehetetlen vak volt, hogy a bizottság – valószínűleg szánalomból – szegényes „remeteségében” személyesen felkereste. Mint a jegyzőkönyv szavai mondják: átadva neki a botokat „cum litteris vulgo bitik dictis” (504), vagyis a népi nyelven „bitik”-nek nevezett betűket vaksága ellenére nagy könnyedséggel olvasta le, ujjjaival tapogatva az írást.

Magyar nyelvünk tehát már a 13. század elején „bitik”-nek nevezte a betű „rovásos” alakját. Kultúréletünk ősi hunokkal együtt töltött korszakából kaptuk ezt a szót, mely a Kr. e. első évezredre vezethető vissza Shiratori alapján, aki a Kínai Annalesek ősi „hiungu” – hun szavait elemezte. Szerinte az ősi kínai írásjelekkel rögzített és „pith”-nek ejtendő szót a hunok idejében még „pi-tek” vagy „pi-tik”-nek mondták és jelentése: írás (505). Kók-türk nyelven is hasonló szót jelez a „bitig” (506). Miután a kínai nyelvben az írásszámot, az ecsetet „pit”-nek nevezik, ma-

ga az írás eszköze jelzi, annak eredményét, a „feszített írást”. A rovásírás betűit azonban nem ecsettel, hanem valami vágó, éles szerszámmal rögzítették; továbbvive gondolatmenetüket, elfogadva Klaproth adatait az ujjur „bicsik” – kés és a mandzsu „bicse” szavakról, megtaláltuk a rovásírás írószerszámát is a magyar „bicsak”, vagy „bicska” szavunkban (507). A turfáni ó-török szövegekben is előfordul a „bics” – kés szó (508).

Czuczor – Fogarasiban:

BÜTÜ, (büt-ü) fn. tt. bütü-t. 1.) A székeleyknél annyi, mint valaminek elvágott vége, mintegy lebottolt, leütött csúcscsa, továbbá: rovat, metszet, például a fán. 2.) Lásd BÖTÜ, BETŰ.

BÜTYÖK, (büty-ök) fn. tt. bütyk-öt. Általán göcsös, csomós kinövés, dudorodás valamely állati vagy növényi testen.

Meglátásom:

Bemélyítés = BüTü

Kidudorodás = BüTYök

Amely kiállóval bemélyíték = BiCSak

SOMOS ZSUZSANNA

Az archaikus magyar nyelv bizonyítéka a Halotti Beszéd

„Esküszöm az egy élő Istenre, hogy véretem és életemet a hazáért és a királyért, az egri vár védelmére szentelem. Sem erő, sem fortély meg nem félemlít. Sem pénz, sem ígélet meg nem tántorít. A vár feladásáról sem szót nem ejtek, sem szót nem hallgatok. Magamat élve sem a váron belül, sem a váron kívül meg nem adom. A vár védelmében elejétől végig alávetem akaratomat a nálamnál feljebb való parancsának. Isten engem úgy segéljen!” (Gárdonyi Géza: Dobó István kapitány esküje – Egri csillagok.)

Vajon elgondolkodott-e már valaki azon, hogy

miért esküdött Dobó az egy élő Istenre. Talán az is ismerősen cseng fülünkben, amit régi regényekben olvastunk, vagy filmekben láttunk/hallottunk a bíróságokon, amikor a tanúkat megeskették az Élőistenre, annak bizonyosságául, hogy igazat mondtak. Az eskü szövege a következő volt: „Esküszöm az Élőistenre, hogy tanúvallomásomban igazat mondtam”.

Ki volt ez az Élőisten? Hogy megértsük, vegyük elő az egyik legbecsesebb írásos magyar nyelvű emlékünket, a Halotti Beszédet.

*Az ősnymtatvány megtalálásának,
felfedezésének körülményei:*

Általában ismert, hogy Pray György a pozsonyi káptalan könyvtárában talált rá, amelyet 1813-ig őriztek ott, majd a budapesti Nemzeti Múzeumnak adományozták. Később a nyelvemlék az Országos Széchenyi Könyvtárba került, ahol ma is van.

A latin nyelvű kódex 172 hártvalevélből áll, valamelyik dunántúli kolostorban készült, talán éppen Pannonhalmán, a boldvai bencés apátság használatára. 1203-ig a kis Borsod megyei faluban, Boldván volt, majd visszakerült a Dunántúlra, és föltevések szerint 1204 és 1216 között a Somogy megyei Somogyvár bencései birtokolták. A kódexben található feljegyzés szerint azt 1228-tól a tatárjárásig, tehát 1241-1242-ig a régi Pozsony megyei Deáki falu (ma Diakovce) bencés templomában használták. Deákit, amely a régi Pozsony és Nyitra megyék határán van, még István király adományozta az 1001-ben alapított pannonhalmi bencés főapátságnak. A kódex a tatárjárás századában került Pozsonyba.

A kódex egyházi célra készült, egyházi határozatokkal szertartásokkal foglalkozik, latinnyelven közli az esztergomi zsinatok döntéseit, a böjti rendet, az egyházi naptárat, a miseszövegeket, szertartásokat, temetési szokásokat és a királylajstromot, a magyar királyok uralkodásának sorrendjét.

A lajstrom az első magyar királlyal, az államalapító Istvánnal indul, és 1210-ig, II. András uralkodásának hatodik évéig terjed. Ebből adódik a feltevés, hogy a Halotti Beszéd és Könyörgés nem keletkezhetett 1210 után, csak előtte.

A kéziratos könyvet valószínűen többen írták, másolták. A halotti misék szövege és a temetési szertartások leírása egyetlen kéz munkájára vall.

A kódex egyetlen magyar nyelvű lapja a 154 a. számú lapon van, amely az első, összefüggő magyar nyelvemlékünk. A Halotti Beszéd és Könyörgés szövegének vonalvezetése, duktusa olyan egyöntetű, hogy csak egyetlen szerzője, másolója lehetett. Pais Dezső nagy nyelvtudósunk szerint a felfedező nem Pray György, hanem Schier Xystus Ágoston-rendi szerzetes. Schier, minthogy tudott magyarul, s mivel igen jól ismerte a pozsonyi káptalani könyvtárat, ahol a kódexet őrizték, már Pray előtt megismerkedett a Halotti Beszéd és Könyör-

gés magyar szövegével. Bárczi Géza nyelvtudósunk is azon a véleményen van, hogy a kódexet Schier Xystus fedezte fel, mégpedig úgy, hogy ez a magyar nyelvű hártyalap a „Pray kódex”-nek nevezett latin nyelvű szertartáskönyv táblájából került elő: a kódex fatáblája és a külső, bőrből lévő fedélboríték közt volt, tömítésként.

De hogy lehetett egy értékes latin nyelvű szertartáskönyv egyik lapja értéktelen tömítőanyag? Azért, mert az egész szertartáskönyv is az lett: t. i. ezt a régi, nemzeti nyelvű szertartáskönyvet egy új, latin nyelvű szertartás kiirtásra ítélte. Tehát tisztán véletlenül maradt fenn ez a latin nyelvű szertartáskönyvnél idősebb magyar nyelvű szertartáskönyv egy lapja.

Az ősi magyar nyelvű keresztény szertartás a keleti, vagy görög-egyház bevett szokása szerint magyar nyelven folyt, mivel ebben a szertartásban az oltár nyelve megegyezett a nép nyelvével.

Ezzel szemben a nyugati, vagy római egyháznál minden nyelvű nép részére csak egy szertartási nyelv volt: a latin. Ezt csaknem 2000 év múlva változtatta meg egy bölcs pápa, VI. Pál, aki a nép nyelvét tette meg az oltárnyelvvé.

Ha tehát a Halotti Beszéd szövege nem a nyugati, hanem a keleti egyház szertartásából való, akkor az idősebb Szent István koránál, mert az ő uralkodása idején került használatba a latin szertartási nyelv. De, hogy Szent István előtt pontosan mikor keletkezett, azt eldönteni nem lehet. Mindenesetre nagyon régi, mert a „homu” és „eleve” szavak még tiszta sumír jellegűek. A „homu” a sumír nyelvben elégetett fát jelentett, az „eleve” pedig élő Istent, aki életet adott minden teremtménynek, mert ő volt az élet forrása és teremtője.

De a későbbiek során többen kitalálták, hogy az „eleve” annyit jelent, mint kezdetben, és még ma is így magyarázzák. Nem törődnek azzal az elemi igazsággal sem, hogyha az „eleve” időhatározó, akkor annak a mondatnak nincs alanya. Pedig éppen Szinyei József finnugor egyetemi tanár írt egy magyar nyelvtant, amelyben az a határozott megállapítás van, hogy minden mondatban kell lenni alanynak és állítmánynak, mert nélkülük nincs mondat.

A Halotti Beszéd szerkesztője írástudó ember volt, ő Elevationt tette meg a mondat alanyának, aki teremtette Ádámot. De ha teremtett, akkor Istennek kellett lennie. Az is volt, csak hogy nevét nem a leírt

betűk szerint kell kiejteni, hanem a régi középkorban használatos diplomatikai írásmód szerint. A latinban nincs „ó” betű, ezért a középkorban az „ó” betűt tartalmazó neveket a legkülönbözőképpen írták, mint pl.: Ökörd község nevét Vkvrd-nek, Ölbő szigetét Ilbeu-nak, Lő nevű falut Luew-nek stb. Ez azt jelenti, hogy Elevét nem szabad úgy ejteni, ahogy írva van, hanem ahogy a középkori oklevelek olvasásából szerzett gyakorlat mutatja: eszerint az „eve” betűcsoportnak a régi írásmódban az „ó” felelt meg a kiejtésben. Így tehát a teremtést végző Eleve helyes kiejtése Élő.

Figyelemre méltó a keresztre feszített Jézus utolsó sóhaja a Keresztfán, amikor azt kiáltotta: „Élj, Élj, lamma sabaktani?” Élem, Élem, miért hagyta el engem? Jézus ezt arámi nyelven mondta, amelyben a szóhoz ragasztott „i” betű birtokrangot jelentett. Tehát a Teremtőistent Jézus is Élnek, vagyis Élőnek mondta, ahogyan abban az időben Galileában (Mezopotámiában) minden lakó így nevezte a sumírok nyelvén. Így került az Élő nevű Isten az arabokéba Allah néven a szírek, káldok, arámiak nyelvébe Él néven, a zsidókéba pedig Elohím néven. Pl. Gabri el jelentése: Isten kebeléből való (ui. „gab” = keb + el).

A „Latiatuc feleym zumtuchel mic vogmuc” kezdetű szövegemlék első hét és fél sora, amelyet először Pray György közölt, mai magyar nyelvre ültetve Bárczi Géza: A magyar nyelv életrajza című munkájában így hangzik: „Látjátok, feleim, szemetekkel, mik vagyunk? Íme por és hamu va-

gyunk. Mennyi malasztal ellátva teremtette (isten) a mi atyánkat Ádámot, és a Paradicsomot adta lakóhelyül. És azt mondta neki, hogy a Paradicsomban való minden gyümölccsel éljen, csupán egy fa gyümölcsétől tiltotta el őt, de megmondta neki, miért ne egyék belőle. Íme, amely napon eszel e gyümölcsből, halálnak halálával halsz. Hallotta a teremtő istentől, hogy meg fog halni, de megfeledezett róla.”

A 7. sorban „Halálnac haláláál holz” (magyarul: halálnak halálával halsz) korai nyelvünk szépséges alliterációja, amely az archaikus magyar nyelv ősi irodalmi sajátága.

Mindenesetre a Halotti Beszéd és Könyörgés a legrégebb keresztény szertartási szöveg, nem szórványemlék, hanem ősi, hiteles, írásos nyelvemlék (32 sor), amelyet a pap a hívők jelenlétében olvasott fel egy szertartáskönyvből a halott koporsójánál, a gyászolók előtt. Nem alkalmi beszéd volt tehát, hanem szertartáskönyvbe volt bekötve, mert a temetés éppolyan egyházi szertartás volt akkor, mint a keresztelés, a bérálás, vagy az esketés.

IRODALOM

Nagy S: A magyar nép kialakulásának története. Editorial Transsylvania. Buenos Aires, Argentina.

Ruffy P.: Bújdosó nyelvemlékeink. Móra 2. kiadás. 1977.

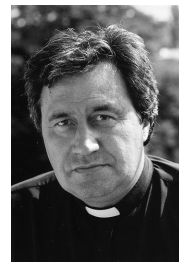
Földes A.: Nyelvi és genetikai őseink a sumerek. Anahita-Ninti RT. 2002.



A Halotti Beszédet másoló szerzetes a Szent István kápolnában (Internet)

M. Szabó Zsuzsa

PORTRÉ-TORZÓ LÁSZLÓ ATYÁRÓL



Ezen írás elejére némi bevezető, magyarázat szükségeltetik. László Atyát csaknem három évtizede ismerem (ismerem?). Az 1979/80-as tanévet együtt jártuk ki a MÚOSZ Bálint György Újságíró Iskolájában (azóta Akadémia). Amikor egy felnőtt, diplomás ember (hiszen oda csak már valamilyen téren felsőfokú végzettséget szerettek kerülhetnek – persze, akadtak kivételek) beül az iskolapadba, ismét gyerekké válik. Így aztán mi is rosszalkodtunk, sügtünk egymásnak, puszkáltunk, ha úgy adódott. És nagyon élveztük az akkori Magyarország talán legszabadabb szellemű iskoláját.

Az Atyához szinte véletlenül csapódtam oda: a nagyelőadásban voltunk, és a hallgatók benyomulásakor észrevettem mellette egy szabad helyet. Odaültem, és megkezdődött a beszélgetés, ami barátsággá „fajult”. Volt, hogy nyolc évig nem tudtunk egymásról semmit, de amikor valahol összefutottunk, mintha tegnap láttuk volna egymást utoljára, úgy folytattuk. Én vidéki napilapos voltam Miskolcon, Ő időközben országosan ismert médiasztár lett. Ha az ún. éjszakai „betelefonálás” rádió- és tv-műsorai szóba kerülnek, máig mindenki odáig van érte. Jó szívvel emlegetik okos, bölcs szerepléseit katolikusok, más vallás hívei és a nem hívők egyaránt.

Jellemző, hogy majd’ egy éve Budapesten élek, dolgozom, és ez alatt kétszer beszélgettünk személyesen. A kapcsolattartás főként e-mailek, sms-ek formájában zajlik – mert László Atyát akár száguldó tisztelendőnek is lehetne hívni. Szinte mindennel foglalkozik: állandóan tárgyal, vidékre jár misézni (kevés a pap), gyerekeket üdültet, síelni, sportolni viszi őket, próbál valamit tenni a Fradiért, a hajléktalanokért, aktívan focizik a papi csapatban... Mindezt olyan tempóval, amit egy átlagos ember nem igen bírna. Ez év február 25-én tartotta 60. születésnapját. Ez alkalmából másfél órán keresztül beszélgettünk, hogy megvessük egy ünnepi portré, egy köszöntés alapjait, de nem sokra mentünk. Beszélt, beszélt, én jegyzeteltem, járt a diktafonon, de semminek nem értünk a végére. Mivel nem sok a remény, hogy hamarosan újra összejöjjünk befejezni, maradjon ez az írás amolyan portré-torzó. Talán megérezni valamit a lényéből...

Harminc év barátság megengedi a tegezést; így ennél

maradunk. És most, a bevezető után következzenek, mit sikerült „kiszedni” belőle ...

Az indíttatás

– Azt könnyen elhiszem, hogy hat éves korodban katolikus pap akartál lenni, azt már nehezebben, hogy tisztában voltál azzal, mivel jár ez a hivatás...

– Pedig tisztában voltam, ha a cölibátusra gondolsz, azzal is. Világos és egyértelmű döntés volt, ami fokozatosan mélyült el. Tudtam, milyen teendői vannak egy papnak szolgálata folyamán. De gyerekkoromban például fel sem mertem nézni a kórusra, nehogy elszúrjam. Én olyan pap akartam lenni, aki nem prédikál hatalmas tömeg előtt, nem könnyű ám sok ember előtt beszélni. Gondoltam, talán nem kell mindig azt csinálni. Menekvésnek tűnt ettől a háttal misézés, ami bizonyos biztonságot adott, ám az 1964-es II. Vatikáni zsinat ezt megszüntette, ami nem tette könnyűvé a dolgomat.



Atyám

– Közismert, hogy négy – mégpedig négy fiú! – gyermekes családba születél...

– Hálás vagyok a családomnak; érdekes családi légkörben láttam meg a napvilágot 60 évvel ezelőtt. A négy fiú közül én voltam a második. Utánam következő öcsém meglehetősen hamar érkezett, így sosem én voltam a kedvenc.

– Jelentett ez valamiféle bizonyítási kényszert?

– Inkább laza verseny a testvérek között. Én ál-

talában a laza versenyek híve vagyok, megmutatkozik ez a sportban is, ahol a kemény, ütkezésig menő mérkőzéseket elkerülöm. Azért is szerettem régebben a kosárlabdát, mert még nem volt ilyen kemény, test-test ellen való sportág, mint mostanában.

– *Egy gyermek életében meghatározó az iskola, az indítás. Szeretted-e a suliba járni?*

– A Horváth Mihály téri gyakorló általános iskolába jártam (a mai Fazekasba), ami az országban a legjobb volt. Nem szerettem odajárni. Magába húzó, extrovertrált gyerek voltam. A költőt idézve: „s hogy ne feleljek aznap, egy kőre léptem én...”. Hetedikes voltam, amikor először jelentkeztem egy órán; és végig az iskolában bekaszliztak ilyenek. Amikor beindult az úttörőmozgalom, én azt mondtam, hogy nem akarok úttörő lenni. Az osztályfőnököm kérdezte, miért nem, én azt válaszoltam, hogy pap akarok lenni. Erre ijedten mondta, ne beszéljek róla. „Ne tessék ilyet kérdezni!” – vágtam vissza.

– Hazug világnak éreztem az iskolát, az elején többnyire ketteseket vittem haza. A vége felé javultak a jegyeim, és csak azért imádkoztam, vegyenek fel Esztergomba, a ferencesekhez. Ez a szüleimnek, akik egyébként nem foglalkoztak a karrierépítéssel, mint manapság szokás, szintén fontos volt. Végül is: mindig jó helyen voltam. Amikor felvettek, a lelkemben valahol szárnyaltam, boldog voltam.

– *Azt mondják, az ilyen egyházi iskolákban kemény fegyelem uralkodik...*

– Valóban. Elég kemény iskola volt, de a sporttal, ami sokat jelent nekem ma is, ott találkoztam igazán. Egyetlen civil tanárunk volt, Kékesi Tibor tornatanár, akit csak Kekinek hívtunk. Ő rendre megkardlapozta a lustákat, a lajhárokat. Ott bizony nem volt diák, aki nem mászott fel a kötélre, mert akkor jött a kardlapozás. Ezt nem éreztük szadizmusnak, egyszerűen úgy gondoltuk, a javunkra van. Sőt: nem illett ez ellen tiltakozni vagy lázadni. Inkább éreztük mögötte azt a szeretetet, ami mögött nevelni akart. Keki a 78. születésnapján vallott erről: aki nem jó labdarúgó, az jó tornász, aki nem jó tornász, az jó kosaras. Mindenkinek igyekezett megtalálni a maga műfaját a sportban. Elindultunk megyei bajnokságokon is, és nem egyszer bizony első helyezést hoztunk el, például kosárlabdában, ami nekem hallatlan si-

kerélményt jelentett.

– *Hogy érezted magad abban a zárt közösségben? Gondolom, hiányzott a család, hiszen még kisfiú voltál...*

– Az első idő nehéz volt, hiszen négy hónapig nem engedtek haza, csak karácsonykor, ami már kapcsolódott a papi szolgálathoz. Biztos, hogy akit odakényszerítettek, az rabnak érezte magát. Aki azonban megértette az atyák szándékát, akikre most is szeretettel gondolok, és igyekezett együttműködni velük, az egy életen át hálás nekik, még akkor is, ha néha morogtak egy kicsit a rend és fegyelem miatt. A kemény napirend szerint hatkor keltünk; akkor, vagy fél hétkor már lehetett misére menni. Fél nyolckor reggeli és nyolckor kezdődtek az órák.

– Az első otthon töltött karácsonyom több szempontból is érdekesen alakult. A három testvérem nagyon figyelte a hibáimat, hiszen akár a földre szállt angyal, olyan voltam. Soha nem felejttem, hogy az első hibámnál lecsaptak, és a szünidő végére visszazökkentem a régi testvéri üzelmek világába. Annál is inkább, mert az a téli vakáció igen hosszúra sikeredett. Ma is emlékszem a távirat szövegére: „Kedves fiam! Bevonulás később, értesítést küldök.” Akkor volt a szénszünetek ideje. Boldog voltam, mert ellógtam a szünidőt, a kötelező olvasmányokat, így hirtelen időt nyertem a pótlásukra. De ebből semmi nem lett. Ez egy lecke lett számomra. Ahogy Hamlet mondja: „A tett halála az okoskodás!”. Ezt éltem át akkor. Mivel okoskodtam, hogy mit miért kell csinálni, nem is lett belőle semmi.

– *Gimiben a fiúknak hirtelen fontossá válik a másik nem, a lányok...*

– Akik csajoztak a kimenőben, azoknak börtön volt a gimnázium. Folyton rágódtak. Mit csinál a lány, amikor ők ott bent tanulnak? Aki betartotta az atyák javasolta formákat, az jól érezte magát az iskolában, akár csak jómagam...

– *Hány év volt az esztergomi Temesvári Pelbárt Gimnázium, és mivel záródott?*

– Természetesen, érettségivel, szabadon választott tárgynak a hozzám meglehetősen közel álló kémiát választottam, mert nekem az kedves és érdekes volt.

– *A sikeres érettségi után jött a felsőbb fok.*

– Az Esztergomi Hittudományi Főiskolán, majd Pesten, az Akadémián. A pappá szentelése a ba-

XX. SZÁZAD

zilikában történt 1971. június 20-án. Majd 1980-ban doktoráltam le. Ez a felszentelési szertartás meglehetősen érdekes, sokan kérdeznak róla.

– *Mi tagadás, érdekes a kívülről. Ott fekszenek a kővön a kispapok, széttárt kezükkel és testükkel keresztet formálva...*

– Ott meg kell halni. Meghaltam, és felálltam, mint nemzeti hős... Azt hittem, nagyot adtam. Feltettem a kérdést magamban, mint annak idején Péter az Úrnak: „Nézd, mi mindenünket elhagytuk és követtünk téged. Mi lesz hát a jutalmunk?” Jézus így válaszolt: „Bizony mondom nektek, ti, akik követtetek, a megújulásakor, amikor az Emberfia dicsőséges trónjára ül, ti is ott ültök majd vele tizenkét trónon, és ítélkezni fogtok Izrael tizenkét törzse fölött. Aki nevemért elhagyja otthonát, testvéreit, nővéreit, apját, anyját, feleségét, gyermekeit vagy a földjét, százannyit kap, s az örök élet lesz az öröksége.” Én ebből 67 százalékot már megkaptam. Biztos vagyok benne, hogy nem hiába vállaltam. Ugyan nincs saját gyermekem, de rengeteg ember atyja lettem. Ez a száz nem száz évet jelent, hanem lelki, szellemi értelmű... Meg fogom kapni a százat.

Ötvenhatban felnőtt

– *A gazdagréti Szent Angyalok templomában a Jézus keresztre feszítését ábrázoló kép (amit mellesleg te festettél) áll egy 1956-os, belül lyukas zászló... Sokaknak nem tetszik, mondják, behozza a templomba a politikát..*

– Ez utóbbiról nem tudtam, de talán többen megértik, miért van ott, ha elmondom a történetét. No és az én találkozásomat 1956 forradalmával. Akkor 8 és fél éves gyerek voltam, aki október 23-án hirtelen felnőtté vált. Mi ugyanis a nyolcadik kerület, Baross utca 118 szám alatt laktunk. Hallottam a lövéseket, tudtam, hogy ezek bizony nem a Városliget céllövöldéjének a lövései. A szemem előtt történt egy haláleset. Elindult egy teherautó, ami áthajtott egy fiatalemberen, aki szörnyethalt, majd egyszerűen felhajították a teherautóra. És jöttek a háborús élmények: a pince, a gyertyafény, a szilvalekvár, a kenyér. Az érzelmi hullámvászon: bizakodás, apátia, hisztizés. Hihetetlen előadás volt az egész, az élet színéről. Ott és akkor találkoztam először a halál lehetőségével, amikor kiszöktem a pincéből. Egy orosz katona gépfegyverezte a házakat. Láttam az Iván szemét, találko-

zott a tekintetünk. Ő is tudta, én is tudtam, hogy lelőhetne. A kételtű terepjáróról a házakat lőtte körbe, derékig kihajolva az emeleket sorozta végig. Ettől vakolatos lett a ruhám, és amikor be mentem a pincébe, apámtól kaptam két erős pofont. Ennyivel úsztam meg. Apám pofonja olyan takaros volt, éreztem az arcomon a gyűrűjét. Szerencsére csak egyet, egy vékony eljegyzési gyűrűt hordott...

– Visszatérve a templomi zászlóra. Valóban eredeti '56-os zászló. Vizi János 18 éves, érettségi előtt álló gimnazista holttestét fedte, akit a rádió elől egy ajtóra fektetve vittek el. Ezen az ajtón szállítva, ezzel a zászlóval letakarva vitték végső nyughelyére. Ötven évig őrizték titokban a zászlót, a forradalom 50. évfordulóján egyetemisták hozták ajándékba. Hogy politikai tartalma van? Nem baj, méltó ereklye a templomban.



Templom belső

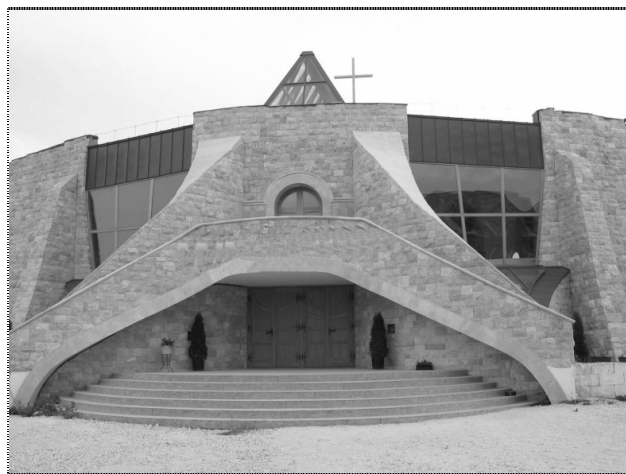
Sokoldalúságáról ismert

– Pilóta vagyok, repülőgépet vezetek, vitorlást, autóbust, teherautót, minden járművet. Holnap viszek egyetemistákat síelni Ausztriába. De mindegy, ez felszínes dolog. A lényeg, hogy egy nagy családnak vagyok az atyja. Én tudom, hogy a lelkemben mennyi papnak, tanárnak van nyoma, és biztos vagyok benne, hogy nem hiába vállaltam fel ezt a szolgálatot. Szégyen lenne, ha most példákat mondanék, amikor tudom, hogy az emberek éle-

tének a része vagyok. Tisztelem azokat, akik a tesztüket edzik, a szellemüket fényesítik, de mint halottad az előző telefonomat, éppen azt beszéltem meg egy gimnazistával, mit tegyen a személyisége fejlesztése érdekében. Ez egy nagyon intim dolog, de lehetőséget adok neki, hogy a személyisége most, ebben a kamaszkorban tegye meg a változást.

– *A te nevedhez fűződik, hogy közösséget hoztál létre itt, a gazdagréti lakótelepen, ami nem egyéb, mint panel-halom, és ha nem is túl gyorsan de 1994 óta épül a Szent angyalok temploma...*

– Először Makovecz Imrében gondolkodtunk, aki adott is egy tervet 3 és fél év után, cirka fél millióért. Ami ahhoz képest volt nagy összeg, hogy ingyen készítve, csak a rezsit megtérítését kérte. A félmilliót ugyan kifizettem, de nem tudott egy pecsétes engedélyes tervet adni. Akkor mindenki ellenére azt mondtam, hogy váltani kell. Csináltam egy ötletbörzét, 3 hét határidőt adtam, és Koppányi Imre terve nyerte meg. Ő gyakorlatilag azokat a szempontokat végig vitte, amit építészetileg kértem tőle.



Szent angyalok temploma

– *Sokan bírálják a templomot, hogy olyan amfiteátrum-jellegű...*

– Így akartam. Hogy meddig fog épülni? Ha most elnyernéd a milliárdos lottó-főnyereményt, és a felét nekünk adnád, egy éven belül kész lenne. Az építkezés elhúzódásának oka egyedül a pénzhiány. Ha sikerül valahogy összeszedni ötvenezer forintot, azt máris „beépítjük”, így haladunk... Tehát, maradjunk annyiban: sokkal, de sokkal fontosabb a lélek temploma, és ezt az építkezés elején megmondtam. Nem volt templomunk, de

már volt hitünk.

– Ismert hogy Aranyoson (Borsod-Abúj-Zemplén megye alig 100 lakosú helyisége, amely még csak nem is falu) ott alakítottunk a közösséggel egy ifjúsági tábort. Oda szoktam vinni gyerekeket, nagyobb diákokat nyaralni, lelki gyakorlattal egybekötve. Egyszer, amikor Miskolcon át jöttünk hazafelé, elhatároztuk a gyerekekkel egy himnusz megalkotását. El is éneklek.

– *És így tesz. Szép baritonja betölti a termet, ahol ülünk. „A város szívéből térve/ angyal tekint az égre/ szárnyait kitérve/ Őrízve kincseidet. Isten gazdagon megáldja, aki munkálkodik./ Isten, Gazdagrétet áldd meg, óvjanak angyalaid!*



Buszfestés

– *(Beszélgetés közben többször csörög a mobilja, eligazít, tanácsot ad.)*

– Meghálnék nélküle, ez a telefon egy áldás. A mobilt nekem találták ki, csak akkor kapcsolom ki, ha tárgyalok, beszélök. A templomnál 24 órás diszpécseri szolgálat van, 3-4 óránként rákérdezek, mi a helyzet.

– *Sokan mondják, gyakran nem kis irigységgel, hogy „médiapap” vagy. Hogyan váltál azzá? Aki-vel beszéltem média-szerepléseidről, főként az ún. éjszakai „betelefonálós” rádió- és tv-műsorokról, felekezet nélkül mindenki el volt ragadtatva tőled...*

– Azért, mert engem nem zavar, hogy ki milyen vallású. Szóval: én az Isten szemével szeretném nézni a világot, az így tuti. Egy ember bárki lehet, Ő akkor is az Isten teremtménye, képmása. Ha az Istennek jó, nekem is jó. És ha valaki rám haragszik, holott én nem bántottam meg, tudom, hogy valami más dolog miatt sérült. Ha ezzel segíték, könnyen kérek tőle bocsánatot más nevében is.

Régóta nem ír újságot

– Hogy miként kerültem média-közelbe? Az úgy történt, hogy nem akartam média-szereplő lenni, mindig csak pap. A lelki vezetőm, aki 8 évig a ferences P. Aladár volt, azt mondta, „neked tudós papnak kell lenned!”. Ő nagyon bízott bennem, megsejtett bennem bizonyos kvalitásokat. Mint sokan mások meg nem. Anyámnak nagyon jól esett, ő bízott bennem. Neki igaza volt, mert én alapjában véve elméleti ember vagyok. Mindent elméletben gondolok végig. Aki gyakorlati, az bezárkózik a tapasztalat zsákutcájába. Példa erre, hogy bár pilóta (is) vagyok, megismertem a sárkányrepülést, és természetesen először elméletileg néztem utána. Nagyon tetszett, és szerettem volna, hogy nekem is legyen. De amikor láttam, hogy az irányítókarja éppen ellenkezőleg működik, mint a repülőé, ami nálam már reflex-szerű mozdulat. Tudniillik, az irányítás súlypont-áthelyezéssel történik, ami pontosan ellentétes irányú mozdulatokat kíván a pilótától, mint amit a repülőn már reflexszerűen sajátjává vált. Sok pilóta, aki sárkányrepülőre váltott, éppen azért halt meg, mert leszálláskor a kart ugyanúgy maga felé húzta, mint a repülőn, holott az ellenkezőjét kellett volna tennie. Ezért inkább elálltam tőle.

– Csak olyan dolgokba fogok bele, ami ha cserben hagy, tudom folytatni. Ilyen a busz, a teherautó és a többi jármű.

– *Még mindig nem tartunk a médiánál...*

– A szemináriumban sajnos – ezzel nem értek most már egyet – az volt a legsúlyosabb kritika valakinek a dolgozatára, hogy „újságíró stílus”. Ez egy mély megvetés volt. És nekem azért fájdalmas, mert ma már látom, hogy a mai újságírás valóban lesüllyedt egy fájdalmas mélypontra. Pedig a klasszikus magyar újságírás, az, amit Ady, József Attila, Kosztolányi, Mikszáth fémjelez. Egyház-történész akartam lenni, Zakar András javasolta, hogy ha egyszer így állnak hozzád, akkor próbáld publikálni. Így keveredtem a média felé. Viszont abban az időben az Állam- és Egyházügyi Hivatal álláspontja volt, hogy csak az publikálhat, aki elvégzi az újságíró iskolát. Így kerültem oda. És valójában én ott nagyon jól éreztem magam, az ország egyik legszabadabb szellemű iskolája volt. Úgy gondolták, hogy itt majd átnevelnek...

– *Ami persze nem jött össze...*

– Nagyon jó iskola volt. Talán emlékszel, maga Bajnok Zsolt, a Tájékoztatási Hivatal elnöke mondta egy előadáson: „Két mondattal egységbe tudnám fogni az országot: 'Édes Erdély itt vagyunk...' és a másik: 'a vezetőink hülyék'. Nagyon szép időszaka volt az életemnek, olyan pap voltam, akár a héthatár. A főiskolán, az egyetemen az ember nem gyerek, de még nem is felnőtt... felelőtlenül boldog.

Szilenciumra került

– Alig kezdtem el írni, hamarosan szilenciumra kerültem. Ez még akkor volt, amikor 3 évente lehetett nyugatra menni egy hónapra. Ez alatt kivették az újságból (Katolikus Szó) a cikkemet azzal, hogy disszidáltam. Amikor kiderült, hogy nem, utána ők akartak megvédeni. Én felháborodtam az eljárásról, és otthagytam az újságot. Azt mondtam, hogy abszolút egyet értek, egy ilyen fráterrel nem szabad ezt a társaságot megterhelni. Gyakorlatilag a rendszerváltásig szilenciumon voltam; hiába írtam, nem hozták le a cikkeimet.

– *Közben persze – mint mondják, a tehetség megtalálja útját – népszerű lettél, és a magad esze, tehetsége révén, ez kétségtelen. Mostanában azonban ritkultak a szerepléseid.*

– Most újra szilenciumon vagyok. Szinte az összes médiából kinyomtak két éve, mióta nyakamba vettem a Fradit. Egyébként a jelenlegi ideológia nagyon jól tudja, hogy az ő malmukra az hajtja a vizet, ha valaki szélsőséges, őket nagyon szeretik. Mert azokat nagyon hamar lehetetlenné lehet tenni, még ha igazuk van is, de a stílus miatt könnyű elintézni őket. Például: nem egyszer voltam tanúja, hogy valaki több milliárdos sikkasztással úgy kért helyreigazítást, hogy magáért a sikkasztásért nem, de hogy egy fogkefét is ellopott, azért igen. Nagyon erősen át van politizálva minden, és az egyház ezt változatlanul dermedt békaként éli meg. Még remegni sem mer, mint miskolci kocsonyában a béka. És valójában, én ezért vagyok más. Intézmény – mondják sokan –, holott nem akartam az lenni. Minden papi szolgálatot szeretek, a legboldogabb akkor vagyok, ha prédikálok, végzem papi teendőimet. Ugyanolyan szeretettel ülök a haldokló mellé, mint az óvodások közé.

Nem nyalogatja a sebeit

– A legnagyobb álmom egy hospice létrehozása, hogy olyan szeretettel vegyük körül azokat, akik búcsúznak, mint akik közénk jöttek.

– *Úgy láttam, nagy gyülekezeted van...*

– Nagy az én lelkiismeret-furdalásom és felelősségem ezért. Két alapelvem van: nem nyalogatom a sebeimet, és senkitől nem várok semmit. És ez nem sértődöttség, hanem élettapasztalat. Értsd meg, volt egy átkattanás az életemben. Amikor III. éves kispapként karácsony szenteste a vacsoránál a Szemináriumban megkérdezték, kinek van jog-sija motorra, hogy átvigyen Dorogra egy karácsonyi magnó-kazettát, ami abban az időben nagy kincs volt, én vállaltam. A sűrű hóesésben, motorral indultam el. Azon az éjszakán kinn a hidegben, egyedül – távol a meleg szentestei gyertyafényes hangulattól... igen ott értettem meg a karácsony üzenetének lényegét. Csak adni és adni... És tudod, amikor nem kapni akarsz, hanem csak adni. Ebben nincs keserűség. Utólag olvastam, hogy az agyban ilyenkor boldogság-hormon keletkezik...

– *Neved, amelyen kevesen ismernek dr. Lipp László. Mindenki csak László Atyaként említi. Ez a Lipp név meglehetősen idegen csengésű.*

– Nem tudom az eredetét, sosem foglalkoztam családfa-kutatással. Meg egyébként is: a lényeg, hogy a nevem ellenére magyarrá lettem. Olyan ember vagyok, akit magyarrá tett „ész, erő, akarat”. De nekem mindig is magyar tudatom volt. A magyarság lényege egy feladatnak a vállalása, a kultúrának, ami Szent Istvánnal jegecesedett ki Európában. A magyarság eredetben, származásában összetett, kultúrájában visszanyúl az avar, hun, sumér kultúrába. Egy dolgot nem szabad elfelejteni, hogy Krisztus papsága a Melkidzek-i papság. Ábrahám genetikailag viszi végig az üzenetet, Istennek az üzenetét. Nézd meg! Ábrahám és Melkidezek kortársak, Ábrahám azt mondja: te pap vagy mindig. Ábrahám és a zsidóság bikákat, véres áldozatokat mutatott be, Melkidezek kenyeret és bort – még egyszer hangsúlyozom, Ábrahám kortársaként.

– Ami hihetetlenül fontos, hogy Isten a pogányságról sem feledkezik meg, és Melkidezekhez vezeti vissza Krisztus papságát. És mindaz, ami a világban kultúráérték és áhítat, abból nem tudom kizárni Isten jelenlétét, még akkor sem, ha más a

vallás, más az identitás. De a katolikus egyház papjának nem az a célja, hogy én egy „üdvösséggyártó szakmunkás” legyek, hanem hogy világítótorony. Mert világítótorony vagyok, világítok. És meg vagyok győződve róla, hogy a helyes utat járom, egy üzenetnek a hordozója vagyok, és ennyi. Tehát: a tükör nem lehet büszke éjjel, ha sötét van, de nappal akár egy hajórajt is képes meggyújtani.

A magyarságról

– Ott van Betlehem, ahol az isteni üdvözítők köszöntik a zsidó pásztort. És néhány hónap múlva megjön a három napkeleti bölc, akinek megint ugyanúgy nem tudjuk az eredetét, mint Melkideznek. Látod ezt a fantasztikus összefüggést! Elfogadja a nem választott nép, a nem zsidó hagyományát. A magyarság ide pedig úgy jön, hogy minden népnek, minden embernek megvan a maga feladata. De a magyarság már Szent István korában, a sorsában mutat egy olyan előremutató dolgot, amikor az Európai uniót mi találjuk ki, a Szent-korona tannal. Különböző nyelv, de egységes nemzet, ezt még ma sem fogadja el az EU. Trianon után száz évvel egy szellemi hazát tudunk felmutatni. Melyik ország az, amelyik képes elviselni a kétharmad részének az elvesztését? Melyik ország az, amelyik képes elviselni a belső árulók diadalát, tobzódását? Nekem nem ezekkel van bajom, hanem azokkal, akik a magyarság kultúráját, értékrendjét, nem is tudom, hogy fogalmazzak, akiknek megvan a felelősségük, mert többet látnak, és kevesebbet adnak. Mikor például a magyarság nevet összekeverik a magyar pogánysággal. És idejön Velencéből egy Gellért nevű szerzetes, a maga római műveltségével, mint teológus a skolasztikus műveltségével, ő fedezi fel, hogy amit mi Babamáriának mondunk, az nem más, mint a Boldogságos Szűz Mária. Ő fedezi fel ennek a népnek a hitet, azokat az értékeket, amelyeket „talján honban” nem vett, nem vehetett észre.

– A magyarság, eredetében is – ez a disszertációm témája –, hogyan vehette fel a kereszténységet vértanúk nélkül. Mert Szent Gellért halála politikai áldozat volt, nem vallási. Hogy visszatérjünk a magyar ősökre. A nép tiszta erkölcsű volt, a lopást gyalázatos bűnnek tartották – kezdve a szkí-

táknál és így tovább. Egynejtűségben éltek, pedig akkor is magas volt a csecsemőhalandóság. Mégsem volt szükség a többnejtűségre, mint a zsidóknál. Sőt: Mózes engedélyezte a válást is, csakhogy fönmaradjanak. És itt van az a szellemi, lelki töl-

tés. Nálam ez a magyarság és katolikum így fonódik hihetetlen egységbe. Meggyőződésem, hogy ennek a népnek küldetése van, és ehhez nekünk kell pontosan ebben a nagyon gyalázatos mai világban megtalálni a szellemi-lelki felemelkedést.

Zsiros Sándor

A SÁROSPATAKI SZENT ERZSÉBET KULTUSZ ÚJRAÁLMODÓI

a „zsolcai”

Szathmáry Király Johanna és férje, J. Horváth Tamás

Még a 19. században élt itt Felsőzsolcán egy, a jótékonyágáról, műveltségéről országos hírnagy nagyszony, Platthy Ida, asszonynevéen Szathmáry Király Pálné. A helyi földbirtokos család tagja – mai értékben – több százmillió forintot, talán egy milliárdnál is többet költött saját vagyonából a szegények, elesettek, árvák s főleg a gyermekek támogatására, istápolására. Iskolát, óvodát, kórházat, menhelyet létesített Felsőzsolcán, Miskolcon. Támogatta az egyházakat, a nők iskoláztatását, s családjával, a Szathmáry Király családdal együtt lelkes híve és támogatója volt a sárospataki kollégiumnak. Ma Felsőzsolcán nevével óvoda hirdeti emlékét. Jó évtizeddel ezelőtt levéltárakban, régi iratokban, dokumentumokban kutattam e nagyszerű asszony életét, tevékenységét, és amikor összeállt előttem karaktere, kortársai között is kiemelkedő egyéniségének képe, szívjósága, segítőkészsége, akkor sajnálkozva méltáztam azon, miért is nem most él Zsolcán ez a kiváló nagyszony, persze nem is álmodtam arról, hogy újra megjelenhet.

Mégis, néhány évvel ezelőtt e nemes család egyik régi birtokán létesített múzeum ünnepségén összehozott a sors a család egyik jeles tagjával, Szathmáry Király Hanna asszonnyal, aki nagy műveltségű, sok nyelvet beszélő, széles látókörű és érdeklődésű, szuper aktív, folyton tevékenykedő, a magyarság ősiségét, őshazáját kutató. Szent Erzsébet tisztelője, rajongója és sárospataki kultuszának felelevenítője. Szuggesztív egyéniség, messze ható aurája van – mondják ismerősei.

Én is ezt éreztem ez első perctől kezdve, meg azt, kell, hogy igaz legyen, kell lenni reinkarná-

ciónak, visszatért Platthy Ida Szathmáry Király Hanna révén.

Az ő hatására szerveztem meg Felsőzsolcán a Szathmáry Király Társaságot, melynek vezetését most Putz József igazgatóhelyettes úr látja el, s a Hanna asszony által feltámasztott és kifejlesztett Szent Erzsébet sárospataki kultuszának hatására hoztuk létre a zsolcai Rózsa Klubot, melyet mi is Szent Erzsébet kultuszának, szellemiségének ápolására alakítottunk.

A Németországban élő segítőkész asszonnyal „itthon”, Felsőzsolcán beszélgetünk a család régi, de felújított kastélyában, amely ma kiállító teremnek, múzeumnak és könyvtárnak ad helyet. Mondom „itthon”, mert bár ő Budapesten született, de a családja éveken át Zsolcán élt, s édesapja is, Szathmáry Király Géza is itt született.

A sárospataki Szent Erzsébet kultuszáról érdeklődöm:

– *Kedves Hanna!*

Tudjuk, mert hallottuk, hogy Ön és férje voltak kezdeményezői, támogatói 10 évvel ezelőtt a sárospataki Szent Erzsébet ünnepeknek, a jelmezes, történelmi felvonulásnak, melyet az elmúlt években és ez évben is ezrek, nyolc- tízezeren, láthattak és élvezhettek.

Itt van a kezemben az alapító okirat másolata, ebben is rögzítve van, hogy nemcsak kezdeményezői, de az első perctől kezdve mindmáig támogatói voltak az újjáéledő pataki Árpádházi Szent Erzsébet kultusznak.

Hogy kezdődött?

– Első sárospataki látogatásunk 1992-ben volt. Akkor és ott találkoztunk dr. Eperjesi Eszterrel, a

Református Kollégium Múzeumának igazgatójával. Ő családunkat választotta kutatási témaként, Szathmáry Király kiállítását rendezett. A felejtetetlen Újszászy házaspárral Eszter révén ismerkedtünk meg. Édesapámnak és nekem is nagy élményt jelentett a halk szavú, szívós tudós házaspárt, a magyar ügyek harcosát és a Kollégium lelkeségét őrző embereket szellemiségét megélni...

Ettől kezdve könyvadományokat küldtünk a Kollégiumnak.

Egyik látogatásunk alkalmával felfedeztük a pataki Szent Erzsébet szobrot. Restellem, de akkor még nem tudtuk, hogy Patak szülöttjének vallja a királylányt. Mi főleg wartburgi-marburgi életéről hallottunk, azt ismertük. Fölvetődött közöttünk, hogy kiállítást kellene rendezni emlékére.

Dr. Dankó Katalin, a Rákóczi Múzeum igazgatója támogatta az ötletet, de miután nem volt pénz arra, hogy ők gyűjtsenek anyagot, mi álltunk neki a Szent Erzsébettel kapcsolatos helyek felkeresésének. A Katolikus Egyház, a plébánosok mindég a legnehezebb időkben is megünnepelték Erzsébet szentté avatásának és halálának évfordulóját.

Dr. Dankó Katalin is évek óta fáradozott azon, hogy a szegényeket, a betegeket ápoló Árpádházi királylányra értékes előadásokkal emlékezzenek. A hatalmas tablókra tett képanyaghoz magyar-német-angol feliratokat készítettünk. Dr. Dankó Katalin a Magyar Nemzeti Múzeum tárgyaival egészítette ki a sok munkával tablókra felvitt képeket, sőt még egy filmet is készített róluk.

Ez időben, 1996-ban történt az Árpádházi Szent Erzsébet Történelmi Társaság megalapítása. A jogilag elismert alapításra később került sor a formások elintézése után. Tőlünk származnak a Társaság célkitűzései: tudományos és karitatív munka, valamint kultuszának terjesztése. Rendkívül lelkes kis gárda jött össze, ők az oszlopai a társaságunknak. Stumpf Gábor elnök és utódja Dr. Szabó Irénke sokat tett Szent Erzsébet kultusza ügyében.

A kuratórium tagjaiként a férjemmel együtt a külföldi kapcsolatokon és az ötletek gyűjtésén dolgoztunk. Miután fiatalkoromban művészettörténésznek készültem, nagyon tetszett a feladat. Férjem, J. Horváth Tamás mindég is a kultúrtörténet szerelmese volt. A magyar mellett latin, olasz, angol, francia és persze német nyelvtudása óriási tőke a kutatásban.

Ha csak listát íránk a gyűjtésünk nyomán keletkezett adományainkról, az unalmas felsorolás lenne, mert nem fejeznék ki azt a lelkesedést, amivel ezt a kreatív kihívást elfogadtuk. Anyagi és időbeli áldozatokat szívesen hozva nagy energia bevetéssel és boldogan kutattunk, utaztunk, értékes emberekkel ismerkedtünk. Megtöltötte minden napjainkat a feladat. Sokat tanultunk, nagyobb, szélesebb kultúrtörténelmi perspektívánk lett, más horizonttal nézzük ma Magyarországot és történelmét.

– *Csak tárgyakat gyűjtöttek?*

– Nem. Nem. Mindent, ami Szent Erzsébethez kapcsolódik. Céltudatos utazásaink során feltérképeztük azokat az emlékhelyeket, melyek a jeles magyar királylányhoz, Szent Erzsébethez kötődnek. El sem tudom mondani hirtelen, hol és milyen – itthon nem vagy csak kevésbé ismert – helyekre és értékekre bukkantunk.

– *A kedves Hanna asszony jegyzeteit rendezgeti, hosszú a lista, de mert fontos információkat tartalmaz a Szent Erzsébet tisztelői, későbbi kutatói, utazók részére, hogy engedelmével a jegyzetekből – csak tömondatokkal fogalmazva – ide másolom ezt a listát:*

1. Utazások

Németországban, ahol Erzsébet élt: Eisenach-Wartburg, Kreuzburg, Marburg,- Schmalkalden, ahová a keresztes háborúba menő férjét elkísérte.

Pottenstein, ahol özvegyként egy telet töltött.

Gössweinsteint, a közeli falu, mely sziklabarlangjába a viharban bemenekült.

Bamberg, ahol férje koporsóját fogadták.

Reinhardsbrunn, ahol a türingiai grófok családi temetkezési helye volt.

Az ereklyék miatt: Braunfels, Kastélyban kancsója – Coburg, Veste Coburg múzeumban pohara – Sayn, Kastélyban kar-ereklyéje – Andechs, klostorban esküvői inge.



Sok ezres tömeg Patakon.

XX. SZÁZAD

– Gertrudistól Oberwalluf, templom ferences kötőse – Speyer, Dóm selyem darab esküvői ingéből – Halberstadt, Dóm csontszilánk – Esztergom, díszbot ágyából, ereklyetartó – Admont, innen származik a pataki ereklye.

Franciaországi utazások: Párizsban többször a Temple utcai Szt. Erzsébet templomot és a Versailles-i Szt. Erzsébet templomot kerestük fel. Cambrai-beli látogatás. Az észak francia város katedrálisában – úgy tartják – Szent Erzsébet szíve van náluk. Erzsébet többször nagyobb ezüst-arany adományt küldött a templom javításra, kultusza itt is nagy francia ősei miatt is.

Szent Erzsébet ábrázolások: Kassa, Bártfa meglátogatása a szép Szent Erzsébet szárnyas oltár miatt. Körömdi Szent Erzsébet. Templom, ahol ereklye is van.

Heisterbach, kolostor-templomrom, onnan származott az Erzsébet-legendaíró Cesarius. Kloster Eberbach, legendákban említve. Wienhausen, a kolostorban szebbnél szebb Szent Erzsébet falikárpitok találhatóak, és egy ó német nyelvű balladának (Szent Erzsébet és férje búcsújáról) eredeti szövege.

Bamberg: Kiállítás volt az Andechs Merániai házról, Gertrud, Erzsébet anyja családjáról. Darmstadt, Landesbibliothek. Itt található Szt. E., Gertrud lánya, imakönyve, pár színes képpel.

Wiesbadeni Termálfürdő kiállítás: a meleg fürdővel kapcsolatos egyik leírás a Szent Erzsébet csodatételei között van.

Bréma: A *Henrik, az oroszlán* című kiállítás meglátogatása, 13. századi a braunschweigi hercegről, hogy ismerkedjünk a korrallal.

Utazások a pünkösdi Szent Erzsébet középkori ünnepség miatt. A kilencvenes években nem volt még Magyarországon sok ilyen ünnep, ezért számtalan középkori ünnepre utaztunk, ötletgyűjtési céllal: Bad Münster am Stein, St. Goar, Oberwesel, Münster, Sarmshheim, Rüdeshheim, Satzvey, Bingen stb. A *Landshuti menyegző* nevű nagy kosztümös ünnepéről filmet küldtünk Patakra. A régi mesterségekről, ételekről, rendezésről mindig beszámoltunk, az ötleteket nagyon leleményesen meg is valósították Patakon. Ma már ezek részesei a pataki áhítatnak és népiünnepélynek.

– *Végighallgatva, olvasva ezt a listát, elcsodálkoztam, hisz ez nagyon sok pénzt és időt kívánt.*

– Tíz év nagy idő, ami alatt ezek megtörténtek.

Nézze Sándor, nem vagyunk gazdagok, Németországban a polgársághoz, a középréteghez tartozunk, Magyarországhoz képest jobb ott a kereseti lehetőség. Sokat dolgoztunk, sokat utaztunk, de ezt Szent Erzsébet iránt érzett tisztelettől indítva protestáns létünkre is örömmel és élvezettel tettük.

S ha már a támogatásoknál, a pénznél tartunk, hadd említsem meg, 1996 áprilisán az Árpádházi Szent Erzsébet Történelmi Társaság alapítására 60 000 forintot adtunk. Nemzetközi utak alapítványra 150.000 forintot adományoztunk.

– *Igen, én is olvastam a pataki barátaink által küldött alapító okiratban, illetve csatolmányokban.*

– Jó szívvel tettük – teszi hozzá Hanna asszony.

De sajnos volt félresikerült investálásunk is, az a kb. 800 márka, amit a középkori források latinról németre történt fordítására kiadtunk. A Marburg kulturális ügyeivel foglalkozó úr azt mondta, kiadják a könyvet. Szerencsére ”csak” ennyit fizettünk ki, mikor azt mondták, valahol találtak egy régi német fordítást, nem érdekel senkit ez, és pénz sincs a könyvkiadásra. Nem adták ki.

Kisebbségi adományokat adtunk folyamatosan különböző célokra Patakra. Ruhákat küldtünk minden évben, az eladásból bejött pénzből karácsonyi csomagokat készítettek a rászorulóknak – Erzsébet szellemisége jegyében.

– *Pataki barátaink mondják, hogy a nagy sikerű, tömegeket vonzó kosztümös felvonulások ruhái is nagyrészt az Önök segítségével került a birtokukba.*

– Igen. A rendszeres vásárlás és gyűjtés eredményeként elég hamar 90 ruhánk volt. Az elsőket Németországban készítettük, ezek sok pénzbe kerültek. Születésnapra barátoktól anyagokat kaptam, a használt ruhapiacra selyem, bársony függönyöket vettem. Frankfurti barátnőm, Dóry Marietta sok gyönyörű kosztümöt varrt saját kezével. A legtöbbet Rádai Katalin készítette. Rengeteg munkájáért igazán soha nem kapott megfelelő elismerést – gondolkodik el Hanna asszony. Nemcsak varrta, hanem gondozta is a ruhatárat, s ha a felvonulásnál eső esett, sok gondot jelentett a tömeges szárítás.

– *Kis szünet után folytatja:*

Legalább 50 miseruhát szereztem a mainzi Szt. József idősotthonból. Ezek közül pár szép darab a pataki Keresztény Gyűjteménybe került. Két

selyemhímzéses miseruha a pataki Görög katolikus templomhoz, mások a történelmi felvonuláshoz kerültek. Azt hiszem, sokat Kárpátaljára is küldtünk. Abban az időben tolmácsként a frankfurti vásáron egy indiai céggel dolgoztam. A mai értéke annak a királyi palástnak, melyet most a középkori felvonuláson használnak, 300-350 Euro. Akkoriban sok selyem brokát szegélyhez, karneol, achát és más féldrágakövekhez tudtam hozzájutni, melyeket felhasználtunk a korona és ékszerkészítésnél.

A középkori jelleg érdekében gyűjtöttünk kottákat, CD lemezeket, zenei könyveket, hangszereket: tekerőlant, zörgősíp, indiai dob, csörgődob, kereplő, vadászkürt, szarukürt, harsonaféle, furulyák, mandolinok, gitár, citera, triangulum, csöngettyű, indiai lábcsongettyű, okarina, pánsíp, balkáni, erdélyi gyerekjáték hangszerek, stb. A hangszerek használható állapotban voltak, csak pár húros hangszert javítani kellett.

Ezeket mind a Sárospataki Farkas Ferenc Zeneiskolának adományoztuk.

– *Kérem, álljunk meg egy pillanatra, hogy én is levegőt vegyek. Ennyi értékről, kincsről „leltárba véve” csak az évszázadokkal ezelőtt készült, a Szathmáry Király család egy-egy örökösödési összesítő iratában olvastam. De hol van már az idő! Újra itt van Platthy Ida nagyasszony...*

– Várjon még a laudációval Sándor, hadd beszéljek a könyvekről és a férjem tevékenységéről is.

Könyvek: igyekeztünk Európa piacain, üzleteiben mennél több Szent Erzsébettel kapcsolatos könyvre szert tenni.

A legértékesebb a Fürstin, Dienerin, Heilige nevű katalógus, Erzsébet halálának 750 éves évfordulójára adták ki, értéke 100 Euró. Szereztünk kisebb marburgi katalógusokat. A brémai Henrik, az Oroszlán című 3 kötetes kiállítási katalógus az 1125-1235 közötti időt ölelte fel, fontos forrás. Emlékeim szerint 80-100 márka volt az ára.

Nem könyv, hanem kép, színes üvegablak-terv, mely Szent Erzsébetről 1920 körül készült, s ezt a Katolikus Gyűjteménynek ajándékoztuk az évfordulóra. Sajnos nem lett nyilvánosságra hozva kiállításon.

Még néhány mondat a kiállításokról – szól Hanna asszony rezignáltan.

Az 1995-ben rendezett Sárospataki kiállítás anyagát Tihanyba vitték. Ott jártunkban megnéztük, s elszomorított, hogy minden közreműködő nevét felírták, csak a mi kettőnk nevét hagyták el...

Kutatásaink folyamán bukkantunk rá a párizsi Nemzeti Könyvtár középkori spanyol Szent Erzsébet kódexére, melyből pár kép fényképezésére – sajnos óriás pénzért – a Nemzeti Múzeum engedélyt kapott.

1999 körül volt egy kiállítás Párizsban, a Rue de Temple-beli Szent Erzsébet templomban, 1999 körül Charnei Anikó barátnőm segítségével kiegészítettük francia feliratokkal a 3 nyelvű szövegeket.

2007. Pünkösdjén leadtuk az Erekyék kiállítás fényképanyagát, sajnos még a mai napig nem állították ki, ami azért baj, mert a 800 éves évforduló vége felé jár. Filmek készítésénél nyújtott segítség. Férjem, Horváth Tamás Barcs Endre filmrendezővel utazott Thuringiába, 2 lányunk és mi ketten a Duna Tv filmrendezőjét Erhardt Ágostont kísértük 2007-ben Marburg, Sayn, Braunfels stb. városokba. Természetesen, mint minden tevékenységünket, ezt is honorárium nélkül végeztük.

Éreztem, a hangja színet veszt, elszürkül, mintha fáradt lenne. Dadogva igyekeztem „segíteni” beszélgető partneremnek. Hagyjuk abba – mondtam.

– Nem, nem! Szólt és élénkült fel újra hangja is, arca is. Íme itt van jegyzeteimben a férjem, J. Horváth Tamás ez irányú tevékenysége, aki öt európai nyelv birtokában hatalmas munkát végzett Szent Erzsébet életének, tiszteletének megírt részletei felkutatásában.

– *Abban egyeztünk meg, hogy én ismét tőmondatokban számolok be J. Horváth Tamás munkásságáról, meghallgatva Hanna asszony kiegészítéseit. Íme:*

Horváth Tamás érdeme: az ún. Wienhauseni Ballada, kb. 1450-ben feljegyzett 24 rövid versszakból álló ónémet balladaszerű költemény modern németre, majd magyarra fordítása. A *Távlatok* c. folyóirat 1997. novemberi számában jelent meg. A Magyar Máltai Lovagok Akadémiáján 1997 novemberében tartott előadás szövege szerkesztett formában az *Új Horizont* c. veszprémi folyóirat 2000. 5. számában (97-105, lap) jelent

meg.

Egy kisalakú (a kassai dóm oltárképeivel együtt) 33 oldalas német - magyar nyelvű ún. "zarándok füzetet" jelentetett meg *Ki voltál Te, Erzsébet* címmel, melyet 2007-ben újra kiadott a Társaság. A 2001-ben a Szent István Társulat sorozatában megjelent "Magyarország virága" c. kb. 380 lapos könyv fordítását is nevezett kezdeményezte. A könyvben jelzett szövegek 13. századi latinról való fordítása mellett emlékezete szerint *A négy szolgáló vallomása*, a Caesarius de Heisterbach legendája és számos csodaleírás lektorálását, jegyzetekkel ellátását és szövegszerkesztőbe írását végezte el minden ellenszolgáltatás nélkül.

(Több forrás – így a Wienhauseni Ballada – német könyvtárakban történt felkutatását és fénymásolását is Horváth Tamás végezte.)

Előadások: Frankfurt, München, Oberwalluf, Budapest, Mainz, Gössweinsteint Szent Erzsébet. Előadások felvonuláshoz.

Kapcsolatépítések: Wartburgban Schuhardt várkapitánynál többször jártunk, egyszer tolmácsként is közreműködtem. Balogh Júlia, a Duna TV osztályvezetőjénél, 2006-ban személyesen jártunk, nemcsak film ügyekben, hanem, hogy nagy gyűjtést rendezzenek a pataki Szt. Erzsébet Házra. Sajnos nem sikerült a tervünk.

Közreműködésünk nyomán Párizsból (Szent Erzsébet templom) Baron atya kétszer, a mostani plébános 2007-ben járt Patakon. Utóbbinak szép középkori női és férfi kosztümöt ajándékoztunk. Baron atya vágya volt, hogy a Szent Erzsébet ünnepeket ők is kosztümös megemlékezéssel üljék meg, de ez nem sikerült. Az idei 800 éves ünnepek miatt a párizsi Nagykövetség kért, keressem fel őket. A pataki zenészek, táncosok meghívását sajnos nem tudták vállalni, lelkesedésünk talán hozzájárult ahhoz, hogy gyönyörű ünnepet készíts novemberre a Magyar Ház. (Nagymise a Notre Dame katedrálisban, a cambrai szívereklye ott lesz. Lesz kiállítás, stb.) Az olasz nagykövetséggel felvették a kapcsolatot a Perugiában történt szentté avatás miatt, szlovákokkal Kassa kapcsán, a columbiaiak is meg lesznek híva a nagy Szent Erzsébet kultusz miatt. Érdekesekek a svédek is, mert védőszentjüknek, Szt. Brigittának példaképe volt Szent Erzsébet.

Tudjuk – mondták –, hogy szentünk előbb utóbb Európa védőszentje lesz!

Cambrai-ban megismertük a Cambrai-Esztergom Baráti társaság elnökét, Descarpentier urat és számos magyart. Biztosan eljönnek Patakra. A Versailles-i Szent Erzsébet templom hívei 28-an zarándokolnak busszal Magyarországra. Szintén készülnek a hívek Németországból, Saynból, Braunfelsből Magyarországra.

G. Jaksche úr több Szent Erzsébet könyv írója kétszer volt Patakon, meghívott egy buszra való sárospatakit falujába, melyben csöpp Szent Erzsébet kápolnát avatott fel.

Véletlenül találkoztunk egy volt türingiai miniszterrel, aki felhívta figyelmünk a Buda Fő utcai templomban lévő Szt. E. vándorbotra, melyet Hadik András adott a templomnak. Így szereztünk tudomást a bot létezéséről. A türingiai Benzien úrtól megkértük színdarabját és engedélyét, hogy játsszák Patakon darabját, de erre még nem került sor. Grossmann asszony és középkori zene együttese értékes hangszer adott nekünk. Találkoztam Motalembert gróffal 1998-ban. Őse több könyvet írt a "mi kedves Szent Erzsébetünk-ről" – így írta, s báró Eötvössel levelezésben állt. Szép régi kiadású Szent Erzsébet könyvvel ajándékozott meg. Sajnos meghalt.

Özvegyét megpróbáljuk rávenni, hogy a kastélyukban lévő Szent Erzsébet övet részleteiben lefényképezzék, hogy tudományos kutatásra legalább így sor kerüljön, és a honiak megismerjék. Levelezünk vele.

2006-ban az 1956-os frankfurti ünnepségen Sólyom László államelnök úrral beszélünk a Szt. Erzsébet Ház renoválási gondjairól, s levélben is kértük segítségét. Az lenne az álmunk, hogy ezt a házat múzeum, iroda, stb. mellett szociális célokra is berendezzék és többek között ezeket a célokat is szolgálják.

Fejezte be jegyzeti ismertetését a kulturális Nagyszony kissé fáradtan.

– *Megint segíteni akartam, és dadogva magyaráztam, kevés a pénz...*

Nem pénzről van szó – élénkül fel ismét – nem vagyunk kereskedők, legalább is a kultúrával nem kereskednénk. A méltánytalanság az, ami zokon esett: elhallgatások, figyelmetlenségek. Szó nem esett rólunk az évfordulón.

– *Köszönjük szépen – dadogom én restelkedve. Ne haragudjon ránk, nem így akartuk.*

Rózsás János

VÁDIRAT ÉS ÍTÉLET

A szovjet katonai törvényszékek működése a megszállt és porig alázott Magyarországon,
a második világháborút követő leszámolás és rabszolgatoborzás során

A következőkben visszamegyek abba a távoli ködös múltba, ahogy ifjúságom nagy kalandja, a szovjet rabság elkezdődött... Talán érdekes lesz ezt a sajátságos, áttételesen minden sorstársamat feltétlenül érintő tudósításomat elolvasni.

2007. július 20-án levelet hozott a posta: Moszkvából egy, számomra nagyon jelentős hivatalos irat érkezett! Életem alkonyán komoly jelentősége van annak, hogy egy titok, – részlegesen ugyan, – de feltárult előttem.

Nagy meglepetésemre megkaptam az orosz fővárosból, a Föderációs Biztonsági Szolgálatól (a szovjet KGB utódszervezetétől) az 1945. február 6-án a 3. Ukrán Hadsereg katonai törvényszéke által rám és társaimra kimondott *ítéleti eljárás jegyzőkönyvének a fénymásolatát*, melyből annak idején egyetlen szót sem értettünk. Kézzel írott, sok helyesírási hibával (!), gyatrán megfogalmazott szöveget olvashattam, – természetesen kivágták belőle a „tettetársaimra” vonatkozó adatokat, mintha nem tudnám, hogy kikkel ültem ott, a halálos ítéletet várva, és kik vettük tudomásul nagy meglepetéssel, hogy csak tíz évet kaptunk!

A dolog ott kezdődött, hogy egy moszkvai orosz irodalmár barátom (Ljov Szemjonovics Matvejev) fejébe vette, addig talpal, amíg meg nem küldik nekem ezt a szöveget. 2007. februárjában kitérő választ adtak a moszkvai Állambiztonsági Szolgálatól, de most elküldték az ítélet eredeti szövegének a személyi adatoktól megcsonkított fénymásolatát, ezúttal is közvetlenül az én lakcímemre. Azt írták, hogy a 2007. május 31-i beadványomnak tesznek eleget. Fogalmam sem volt, hogy a barátom csak nem adta fel a nevemben folytatott küzdelmet, amíg a végére nem járt az ügynek. (Hálából elküldtem neki az ítélet jegyzőkönyvének egy fénymásolatát: lássa, mit harcolt ki a számomra!)

De nem csak azon lepődtem meg, hogy végre megtudhattam: „milyen halálos bünt követtem el” 18 évesen azért, hogy aztán az enyhe ítéletnek számító tíz évet méltán kiérdemeljem, hanem azon is, hogy nagyon leegyszerűsített volt az ítélet szö-

vegében a tényállás taglalása. Semmi vértől csöpögő vádak, csak annyi, hogy robbantani akartunk, mint diverzánsok, kárt tenni a Vörös Hadseregnek, német kiképzőtisztek oktatása nyomán.

(Persze most már, hogy az alapvető kíváncsiságom ki van elégítve, jelenleg az motoszkál az agyamban: a kihallgatások során mit irkálhattak össze, – hála a jó Istennek a meglehetősen vérszegenyen indokolt, – az életet jelentő ítélet érdekében, amikor a hathetes vizsgálati fogság befejeztével a tizenhatodik oldalon írtam alá a jegyzőkönyvet!?)

Az emlékirataimban már régen megírtam, hogy az ítéldbíró, egy sápadt, sovány (amint most kiderült: Govejscsuk nevű, valószínű ukrán származású!) alezredes, nagyon fáradtnak és egykedvűnek látszott az eljárás során. Még így utólag is érződik, hogy futószalagon ment minden, hogy minél több rabszolgát lehessen indítani a birodalom belseje felé.

A legkülönösebb az ítélet indoklásában, hogy a másik két fiatal társammal együtt a 9-es diverzáns pont mellett megkaptuk a 2-es pontot is: „fegyveres felkelés a rendszer ellen”, mintha hazaárulók lettünk volna. Nyilván „hazaárulók voltunk”, mert hiszen tudunkon kívül (ami tényállást csak a későbbi kutatásaim során tártam fel) a letartóztatáskor automatikusan szovjet állampolgárok lettünk, hogy a szovjet büntetőtörvénykönyv 58-as, politikai paragrafusa teljes súlyával vonatkozhasson ránk, minden egyes vádpontja tetszőlegesen alkalmazható legyen velünk szemben!

Aztán különös érzés: amiből akkor egy kukkot sem értettem, most nem csak, hogy elolvashattam, de azt is megtudtam, hogy milyen alulképzett emberek foglalkoztak az ügyünkkel. Nem csoda, hogy nem tudtuk nekik a rossz, – se oroszul, se magyarul igazán nem tudó – tolmácsokon keresztül elmagyarázni, hogy mi is volt az a levente mozgalom, és hogyan keveredtünk a frontra, amikor a nyilván elvesztett háború végén odadobtak bennünket, fiatal és tapasztalatlan gyerekeket koncnak (= a vádirat szerint önként felajánlva

XX. SZÁZAD

diverzáns és hazaáruló szolgálatainkat a Wehrmachtnak!).

Még szerencse, hogy a hrucsovi enyhülés éveiben, a Szovjetunió Kommunista Pártjának az 1961-es XXII-es pártkongresszusán hozott határozata alapján, amikor a pártonkívüli elítéltekkel kapcsolatban is kinyilvánították, hogy politikai megtorlás áldozatai voltak, a magyarok periratainak – egyéni kérelemmel történt felülvizsgálata során – a moszkvai katonai főügyészség elismerte, hogy a szovjet katonai törvényszékek annakidején tarthatatlan vádakot soroltak fel a háborús pszichózis, a rabszolgaszedés szorgalmazása közben a háború szeszélyeinek kiszolgáltató honfitársaink fejére. Így került sor a hivatalos és jog-

erős rehabilitációs eljárás lefolytatására, *még mindig* a szovjet illetőségű polgárokkal azonos, törvényesített ügymenetben. (Akkor még mindig, vagy egyáltalán meddig számítottunk kettős állampolgárságúnak?) Hiszen a magyar belügyminisztérium csak akkor törölt minket a hazai bűnügyi nyilvántartásból, amikor Moszkva erre „jelet adott”!

Az a tény, hogy itthon egyesek továbbra is lefasisztáznak bennünket, annak a következménye, hogy a kommunista elvtársak még ma sem hajlandók szembenézni azzal a nemzetárulással, amikor a második világháború után válogatás nélkül a moszkoviták kezére játszották a magyarok százezreit.

A DONI KATASZTRÓFA

Egyéni vallomások

Elhangzott Miskolcon a hősök sírjának koszorúzásán 2008. január 13-án

1943. január 12-én a II. világháború keleti frontján nagy erejű támadás érte a Don-kanyarban védelmi állásokat elfoglalt, közel 200 ezer fős 2. magyar hadsereg egységeit. Sokáig csak annyit írtak a történelemkönyvek, hogy a Don-kanyarban elpusztult szinte a teljes 2. magyar hadsereg. A rosszul felszerelt, az orosz télre fel nem készült magyar katonák hatalmas túlerővel álltak szemben. 140-150.000 ember pusztult el az ellenséges tűzben és az ennél is veszélyesebb orosz télben. Hősök voltak? Áldozatok? Ezt csak a résztvevőktől tudhatjuk meg. Csak az ő szavaik meghallgatása, soraik elolvasása után mondhatunk ítéletet.

”Én túléltem, de a szüleim nem....,

Ezerkilencszáznegyvenhárom januárjában borzalmas körülmények között, Kondenzovo mellett magunkat megadni kényszerültünk. A partizáncsapatok összeszedték fegyvereinket, a foglyokat egybeterelték, és ezzel elkezdődött a pokol. A németeket és a tiszteket helyben, a foglyok előtt egyszerűen agyonlőtték. A megmaradtakat a partizánok és az egyenruhások körülbelül egy hétig meneteltették kegyetlenkedések közepette. Ez alatt mindenünket elszedték, sokunknak megfagyott keze, lába, az éjszakai pihenőt mindig tető

nélküli házakban, istállókban vagy a szabad ég alatt töltöttük. A legyengült, járni képtelen foglyokat agyonlőtték. Jelentősen megfogyatkozva, elcsigázva értük el az erdei gyűjtőtábor. A tetvek hemzsegték rajtunk, kitört a vérhas és a tifuszjárvány – elvitte a foglyok 95 %-át. Lágerünk neve titkos volt. A megmaradtak a tambovi lágerbe kerültek, majd egy részüket innen is tovább szállították. Én többedmagammal Taskentben kötöttem ki, ahonnan egy idő után továbbvittek Cseljabinszkbe. Itt farönk esett a lábamra, emiatt sebesültként engedtek haza 1945 augusztusában. Én túléltem a háborút és a hadifogságot, de drága szüleimet elvitte a kaszás.

Horváth B. József – Mátraderecske

Mi történt a doni hadifoglyokkal?

Mint kassai légvédelmi tüzér, 1942-ben kerültem ki az orosz frontra, és 1943. január 18-án estem hadifogságba. 12 napi gyaloglás és 18 napi vasúti szállítás után értük el a 150-180 kilométerre lévő tambovi gyűjtőláger! Ez idő alatt a hadifoglyok 40-50%-a meghalt vagy megőrült: nem bírta ki az embertelen körülményeket. A 30 nap alatt csak néhányszor kaptunk enni – szárított kenyeret és sózott halat –, de vizet alig. Lágerünk egy tölgyerdőben volt. Gallyakból készültek a két végén nyi-

tott barakkok. Fekhelyül a karvastagságú ágak szolgáltak, szalmazsák vagy pokróc nélkül. A következő napok egyikén fürödni mentünk egy üres barakkba. Két liter vizet kaptunk fejünként. Jégcsapok lógtak a mennyezetről... Napi 20 dkg kenyér volt a legfőbb táplálékunk... A halottak száma naponként 150-200 főt tett ki: közös sírba kerültek anélkül, hogy nyilvántartásba vették volna őket. Voltak köztük magyarok, németek, olaszok, románok. 1943. március 28-án egy csoporttal elvittek az Ural északnyugati részére, ahol még kemény tél volt. Itt is erdőben laktunk és ugyanúgy aratott a halál, mint az előző helyen. Júniusban a Nemzetközi Vöröskereszt ellenőrzésének köszönhetően tovább szállítottak Brovszk városába, ahol mintegy ezren, valamivel jobb körülmények közé kerültünk. Felerősödésünkért a lágerparancsnokot tették felelőssé.

Ludányi Imre – Lőrinci

A túlélőket csak májusban regisztrálták

A Dontól való visszavonulásra 1943. január 10-én kaptunk parancsot. 8 nap múlva, január 18-án estünk fogságba Minszk város környékén. Az első éjszakát hullák között piszokban töltöttük egy hangárszerű épületben. Másnap, 19-én mintegy 10.000 főt elhajtottak. Visszamaradtunk úgy 80-an, akik fizikailag rossz állapotban voltunk. Mi temettük el a hullákat. Március közepén mi is útra keltünk. Öt nap után szerelvényünk a nyílt pályán megállt, összegyűjtötték az útközben elhunytakat, és valahova elvitték. Újabb utazás, újabb temetés következett. Nyilvántartásba vétel sehol! Csak 1943 májusában kerültünk olyan lágerbe, ahol felvették személyi adatainkat, és még ujjlenyomatot is vettek.

Giczi János – Kővágóörs

Fogságba és a Sztrij (Ukrajna) körüli harcokban

Főhadnagyként 1944 elején behívót kaptam, és bevonultam a Sopronba áthelyezett 4. honvéd gyalogezredhez. Június 20-án indultunk a frontra, 23-án érkezünk Sztrijbe. Innen továbbmentünk Sztaribochohodzsánba, ahol néhány napig tartalékban voltunk. Századunkat azonban rövidesen riasztották, és egy géppuskás század kíséretében elindultunk az orosz támadás feltartóztatására. A katonák puskáinként 40 töltényt kaptak, de löni

nem tudtak, mert az elavult mannlicher puskáink használhatatlanok voltak a berozsdásodott zárdu-gattyúk miatt. Otinija térségében, Cleboika köz-ségben beérkeztünk az első vonalba. Előttünk az oroszok, és a "senki földje" az előző ütközetekből visszamaradt temetetlen hullákkal. Napokig idegesítő csend honolt, majd június 23-án hajnalban megindult az orosz támadás. Az órákig tartó tűz alatt zászlóaljunkban óriási zűrzavar keletkezett. Mindenki rohant a bunkerekbe. Aki nem jutott be, elesett. Az oroszok tűzhengere néhány óra múlva túlhaladt rajtunk. Aki életben maradt, annak a szabadsága veszett el. Még aznap 10 órakor fogságba estünk Otinijánál.

Gedai Károly – Budapest

Fogadtatásunk Sztálingrádban-1945. június vége

Az útvonal: Focsani-Konstanca (hajóval) - Novorosszijszk(vasúton) - Krasznodar-Sztálingrád. A vasúti szállítás után egy borzalmasan lerombolt helység állomására érkeztünk. Kitámolyogtunk a vagonból, de egyeseket le kellett emelni, majd a földre fektetni. Halvány fogalmunk sem volt arról, hol vagyunk. Egy munkás kinézetű civil haladt el csoportunk előtt, tőle érdeklődtem a helység neve iránt. Elég cifra kíséző szavakkal nyomban megkaptam a választ; Sztálingrád – mondta, majd köpött egyet és a város felé mutatott. – Látod? Míg fel nem lesz építve, addig nem mentek haza. Itt fogtok megdögleni mindannyian. Köpött még egyet, és továbbment... Rövid, mintegy 15 perces menet után egy teljesen üres táborba érkezünk, valamennyien a földre zuhantunk, annyira gyengék voltunk. Valamiféle főtt levet osztottak, utána feküdtünk tovább a földön. A latrinán nagy volt a forgalom, mert sok volt köztünk a hasmenéses. Őket egy közeli kórházba szállították... Az első éjszakát a szabadban töltöttük. Másnap egy romos fürdőépületből kialakított körletben helyeztek el bennünket. Ez lett a kb. 1500 német és magyar hadifogoly otthona néhány évre, a 7362/1-es számon. Mindannyiunkat karanténba zártak, mert több emberen a vérhas és tífusz tünetei mutatkoztak. Jó ideig munkába menet az utcán is gyűlölt ellenségként fogadtak. Főleg a gyerekek és a fiatalok hangos fritz-fasiszt jelzőkkel illettek, és jókora tégladarabokkal dobáltak, a közelállók le is köptek bennünket. A felnőttek közül többen bottal ütlegeltek.

Takács Péter – Debrecen

Dr. Gyárfás Ágnes

A SZAKRÁLIS NYELV ELEMEI

FORRÁSOK

A mezopotámiai és a fáraó-kor előtti egyiptomi nyelv ősgyökeinek elemzése közelebb visz minket saját anyanyelvünk megismeréséhez, és egyben elmélyíti bölcséleti gondolkodásunkat.

Sorban átnéztük, melyek azok az ősgyökök, amelyek Isten nevét vagy az isteni ős fogalmát jelentik. Láttuk, hogy több gyök is megjelenik, amelyet természetesnek tartottunk, mert egy fogalom több szóban történő kifejezése nyelvi sajátosságunk. (Képjel írás magyarul I. MBE. Miskolc, 2000.)

Isten neve is kifejezésre került különböző hangalakú szavakban, ősgyökökben, s ezek elemzése kapcsán érdekes módon mindig az "EGY" szavunkhoz érkeztünk, mintha egy labirintus különböző járatait végig bolyongva mindig "egy" középpontban kötöttünk volna ki.

Fejtegetésünk módját ismertetjük.

a.) A TESZ hangtanon alapuló szóképző rendszerét nem fogadhatjuk el, mert kizárja a magyar nyelv gazdagságának értékelését.

b.) Czuczor Gergely – Fogarasi János: A magyar nyelv szó-tárja (MBE. Miskolc, 1999.) gyökrendszerét alkalmazzuk. Abban az esetben körülnézünk az álláspontunk, ha latin vagy görög gyökökről van szó. Ők itt megálltak, s elfogadták e két antik nyelv eredetiségét. Mi látjuk, hogy mindkettő visszavezet a turáni ősgyökökhöz. A görög közvetlenül, a latin néha a görögön át, máskor az etruszkok közvetítésével. Példaként megemlítem a kentaur szót, a nyilazó ló-embert, kinek formájával a Sagittarius csillagképet is ábrázolják a nyugati Zodiákusban. A kentaur a lovával összenőtt ember szimbóluma, akiből a görögök mitológiai alakot formáltak. Mind a Czuczor – Fogarasi féle Szó-tár, mind a Bakos féle idegen szavak szótára görög eredetűnek tünteti fel. Azonban, ha a gyököket keressük, a szó szintet vall ősit turáni eredetéről

KEN TaUR

Öreg magyarok Nógrád megyében, ha mérgesek,
így pöfögnek

TUR, KENTUR ma még lebírok valakit
(Martinkovics M. közlése)

A TAURUSOK földje a túr ősök hazája az *au* diftongus a palóc tájszólás ősi változata, ugyanúgy, mint a kentaur *au*-ja.

A másik példánkat a latinok ősi ellenségéről a PUNOKról merítettük. A punok hunok lehettek, mert nagy vezérük HANNIBÁL valóban Hunni Bál, s fővárosuk Karthago a Kárpátok szavunk változata. Hannibál atyja HAMILKAR BÁRKÁS volt, akiről feljegyezték, hogy bárkán érkezett Észak-Afrikába és nevezetes hajós hírében állt. A Scipiók akik üldözték a punokat, csíptek, mint a Scorpió.

A mai Bulgáriában található Altin Tepe egy ősi kurgán, itt találták a szerves műveltség lényeges elemeit összegző szarvas reliefet, amely Krisztus előtt 4000-ból való, tehát az ókori görög és római időknél 3500 évvel idősebb. Altin Tepe azt jelenti, hogy tápláló hely, mivel termékeny síkságon fekszik. Viszont minden görög és latin gyök, mely *alt* (altruista = önzetlen, *alm* (alma mater = tápláló anya), *alum* (aluminium = ingyenes diákétkeztető), *elem* (ελεημοσ = elemószosz, = elemózsia) kezdettel függ össze a magyar táplálást, adakozást, ellátást jelentő *alum*, *elem*, *alt*, *alm* gyökkel kapcsolatos. Amikor a gazda almoz, nemcsak szalmát szór a háziállatok alá, hanem el látja, eteti, itatja, beszél hozzá, megveregeti az oldalát. Az osztrák Alpok kis termékeny völgyecskéiben meghúzódó gazdaságait különböző összetételű ALM-oknak hívják, tápláló voltuk miatt, hiszen ők látják el élelmiszerrel a környező városokat.

Ez az egyik legősibb gyökszavunk a latinból, görögből köszön ma vissza, mert senki, még Czuczor Gergelyék sem néztek a latinok, görögök szókinésének eredete után. Pedig az *alm* gyök a maga tápláló jelentésével a legfontosabb gyümölcsünk az ALMA nevében is felfedezhető. Az *alm* gyök ősi, eurázsiai turáni tövére mégis Czuczor –

Fogarasi talált rá. Az 'alma' címszó végén mind az alam, mind az elem gyökökre fény derül:

Az alma "palócos ejtéssel aóma, auma, óma. Egyezik vele a csuvasz olma, magyar tájéjtéssel is: olma, a latin malum, a hellén μηλον [mélon], a török-tatár elma, alma, finn omena". Teljesen egyértelműen bizonyítják a gyök magyar-turáni eredetét. Mégis, az alamizsna, elemózsia szavaknál latin és hellén eredetet fogadnak el. Ezért, a Czuczor – Fogarasi szótár a Bibliánk, de nagy körültekintéssel kezeljük.

c.) Rendszeresen használjuk Bakos József: Idegen szavak szótára című művének több kiadását.

d.) Labat, René: Manuel d' épigraphie accadienne. Paris. Imprimerie Nationale 1948. című képjel szótára állandó munkaeszközünk, de haszonnal forgatjuk a TUR-ÁN népének nyelvén c. tankönyv mezopotámiai anyagából összeállított kis szakrális szógyökök gyűjteményt.

e.) Bubcsó Gábor – Bubcsó Gáborné Képjel kis-szótárát (MBE. 2005.)

TA, DA, TÁ, DÁ

Amikor a kisbabát sétálni viszik, azt mondják neki: Megyünk TÁ-TÁ. Köszönj szépen: PÁ-PÁ. Csúnya cica, megette a vajjas kenyeret, DÁ, DÁ.

A TÁ, DÁ, PÁ gyökök távozást, mozgást, elmenést fejeznek ki, de rövid hangzóval Tata, papa, pateszi, dada főnévi jelentéssel táltosra, apára, papkirályra, gyermekdajkára gondolunk. Az ősgyökök egyszerre voltak főnevek és igék, ezért a TÁ gyök a távolság kifejezésére éppúgy alkalmas, mint a távozására és a távolság megtételére.

A TÁ vagy DÁ vagy PÁ gyök az Eb-kutya törvény alapján variálódik, viszont mivel azonos hangrendűek (tudó kategóriába tartoznak a Pap Gábor féle felosztás szerint [Hazatalálás. 2004. Püski K.]

Patocskay Istvánné, aki a TA, TÁ gyök varázsát meglelte, rátalált nyelvünk szent szókincsének alapgyökeire. Ez a gyök igei értelemben a mozgás, távolodás, a szerelmi élet szava, de főnévi értelemben az atya az ATA a Teremtő maga, úgy, hogy magában foglalja a teremtés művét is:


A  víz

TA tesz, csinál, cselekszik

ATA = megcsinálja a vizet vagy a vízzel cselekszi a teremtés művét. Ennek nem mond ellent a mezopotámiai TA gyök egyik jelentése: a mellett szavunk, mert az őshun vízi, víz melletti ember volt, erről a Vizek könyve I-II. kötetében bőven írtunk. (Miskolc, 2006, 2007.)

 A  DU, TU, TÁ, TA
L 587 menni, hozni, építeni
szerelmi életet élni

L 206

 TA = mellett, víz melletti,
TA = tag, tagul, de TAGAD is (!)
TE = te, mint személyes névmás,
terem, teremt, csinál, cselekszik


L 199

H A MU

Még világosabbá teszi a teremtéssel való összefonódást, ha a kettős vonal formájú képjelet és jelentését figyeljük meg.

=  ||| ||| gyökök: A, MU
jelentésük: atya, víz

L 578

Ha tehát a =  stb. képjel atyát is, vizet is jelent, akkor mellette a TA jelenti a vízatya teremtő munkáját, a munka folyamatát, amely a megteremtés után már ment, mint a vízfolyás. Így lettünk mi nemcsak I s a , p u r , de AMU is, vagyis a vízatya műve. Az AMU előtt a 'h' csak hehezet.

Meggyőződésünk, hogy a Halotti Beszéd h a m u szava nem az égési terméket tünteti fel, mivel őseink mindig temettek, nem égették halottaikat. A h a m u valójában arra utal, hogy a teremtés része vagyunk, akit fel MUTAtott Isten és tetszett neki az alkotása.


Amikor a TUR-ÁN népét írtam, ezt még nem értettem. Patocskay Istvánné kitartó gondolkodása inspirált a továbbgondolkodásra, s most, ahogy már leírtam értettem meg, mik vagyunk a H B tanításában. A többi, amit a TUR-ÁN népében leírtam, helytálló. Az (h)AMU helyes értelmezésével, mint a VIZ ATYA MŰVE is helyére került ember-voltunk lényege. Az AMU egy betűmondat (H)AMU lehelés, víz, magasság, ég = égi víz, Isten lehetetével


H a lehelés, vagy víz hangja A(tya) MU(ve)

az Atya műve vagy munkája. Így jól érthető a H B három kulcsszava

ISA őse az atya   (aki egyben víz)

PUR éltető lélek az US IPU (L 270) az anya-

ság gyümölcse 


és (H)AMU a víz műve  és egy lehet, mert itt a 'h' jelentheti a lelket, lehelés hangját, vagyis akibe az A és a MU elhelyezte a 'h'-t az élet lehetét.

Ha így mondjuk, akkor az A utal az atyai, a MU az anyai ősökre. Nem véletlenül nevezte Csicsáky Jenő MU-nak az emberiség szülőföldjét.

A H B szakrális szavaival külön fejezetben foglalkozunk.

PUR és a puttony vagy batyu vagy üst

A PUR szóban három hang van. Az UR hangkettős a leggyakoribb mezopotámiai gyök, városok, urak, kutyák, oroszánok szava. Előtte a P hang a puttony, a batyu hangja Női vonatkozású. Képele is van:

 AD, DA
atya a Labat szótára szerint
ABU

L 145

Ez azonban lehetetlenség. Ez a batyu az anyaméh jelképe, melybe még az öröklét hálóját is bele-szőtték. Miért tételezte fel Labat atyainak ezt a képelet és gyököt? Erre a Nungál tábla utal, amelyet nem értettek meg.



A felső sor harmadik (jobbról számolva) kartusában látjuk a kis batyut, benne egy bottal. Mivel a tábla szövege egyébként egyértelműen Nungál-Nimrud tanúsító-bizonyáglevelé, fel sem tételezték, azt, hogy bármi, ami nőnemű szerepel rajta. Pedig szerepel és a gyök hangalakja

miatt: AD, AT. A bot benne az OK, amiért a dolgok létrejönnek. A kettő együtt: ADOK. Mit adok? Ezt jól látjuk:

 kez  zet

AD OK

Vagyis, Én Nungál, Nungál herceg adok kezet (kezeskedem). És az aláírás: Én Nungál. Ez a kis bottal ellátott batyus képjel a teremtés műveletét írta le. ADOK, adakozom és befogADok. Az adás és befogadás az élet keletkezésének alappozzanata, ahol mindkét fél ad valamit, azt amire a másik vár, amire szüksége van.

A batyu vagy üst, mint teremtő tégely tovább élt a hitvilágunkban. Az ásatásoknál talált hun üstök az ADás, az ÁLDÁS, az ÁLDOMÁS céljára készültek, amelyben az OKot a merítőkanál fejezte ki.

A teremtés folyamatára utal a bisztrici (Horvátország) oltárkép felső alakja, aki kerek üstöt tart a kezében, benne az "OK", s az alak lengatyát visel.

A bisztrici oltárképet végignézve világossá válik a magyar világgép a földi szférától az égen át a teremtés eszköztáráig. Az üst és a kanál (vagy keverőpálca, mindegy) összimbólumok. Összefoglalják a műveletet, és ennek filozófiáját. Nem az OK és az okozat az elsődleges, hanem az ADás, ami a teremtés OKA.


ÜST

Az US T az 'ŐS T' egyetlen gyökké olvadt össze. Az üst szó T hangja a teremtés T-je, de magánhangzó nélkül. Az tehát a tendencia, hogy nyelvünk tömör volta miatt elég egy mássalhangzóval utalni az élet legfontosabb mozzanatára a teremtésre. Az ŐS Teremt, ez az ŐS Teremtő Tégelye. Soha ne sajnáljuk sem a pénzt, sem a fáradságot a szakrális közös áldomások örömétől. Mi így áldozunk "Neki", ha örömet szerzünk egymásnak.

AS, AZ ISA, ISTI

A bot, melyet a batyuban, puttonyban, üstben látunk, valójában képjel és hangalakja van. Labat az első helyre tette szótárában és az előszóban


(41. old.) leírta, hogy annak a népnek fia fogja elolvasni a mezopotámiai szövegeket, amely nép Istennek nevezi istenét. Ez a szó, tehát az

 AS, Isten

szavunk, amely jelenti az EGYET is.

Ilyen gyökei vannak:

AS, AZ = Istin, egy
dil
til
rum
ra
ina
dál sup
ti hit
in ana

Ez a jel egy egyenes vonal, egy bot, amely hasonlít a rovásírás SZ hangjához, de hasonlít az ATY betű  két függőleges vonalához, amely az élet keletkezésének folyamatát, a világmalom képletét rögzíti. Szabina rátalált a jelentőségére, *ez az a malom, melynek nincsen köve, mégis lisztet jár.* Ez a csodamalom az élet keletkezésének és folyamatának misztériuma. Erről a Molnár Ferkó mese kapcsán bővebben írtunk (Vizek könyve I.). Most a malom tengelyére hívjuk fel a figyelmet, amely az IS, az ŐS, a Halotti Beszéd ISA szavának első gyöke.

Labat Istin alakot írt és ez sem idegen nyelvünktől, mert Isti becenév korábban létezett, mint bővítménye az *István*. A mezopotámiai Noé neve UT NAP ISTIN volt. Ma úgy mondanánk, Napút István. Az István mai keresztnév eredeti, ősi formája ISTI, ami az ŐSTI, ŐSTÁ formának is megfelel, és a turáni népek őstiszteletét jelenti, amely már a Krisztus születése előtti VII. évezredben vésett Tulipán népe táblán is megtalálható:



a Földet körülvevő szférában, Isten kalapjában az ősök sora őrökdi a Föld felett. A körkereszt a rovásírás F betűje ma is a Föld szimbóluma a földrajztudományban. Az ISTI, ISTE, ISTA (régén ŐSTI, ŐSTE, ŐSTA) főnév variációból bontakozott ki a mai Isten főnevünk és az István kereszt-

nevünk. Az Istvánban a 'v' hang töltőhang. Erre utal a tisztább forma, a régebbi, a becéző, a (P)ISTA. Itt világos, hogy az őst jelentő IS és a mozgást jelentő TA összetételéről van szó.

ISTEN

szavunkban világosan dominál a Patocskay Istvánné által hangsúlyozott cselekvés szava

ISTEN – ŐS TEN – ŐS TENMAGAD,
ŐS TEREMTŐD

mert a mi nyelvünk TESZ = cselekszik igéje függő jelenben TÓN, függő jövőben TEEND. Ezt elemzi Magyar Adorján is a Lelkiismeret aranytükrében (93. old.).

Amikor Isten napja felkel a hajnal sugarait hajként fogták fel, mintha sok nyíl keretezte volna arcát



HAJ NYÍL = Hajnal (Magyar Adorján. I.m. 28. o.)


A Biblia szerint Ádám oldalbordájából lett az asszony. A néphit azt vallja, hogy a Nap oldalából, bordájából lett a Föld. A franciáknál azt, hogy valaminek a széle, a *bord–bordure* szóval fejezik ki.


TA – TAN – VAN – AN

Patocskay Istvánné gondolatát a TA és az Örökkévaló összefonódásából igaznak éreztem, de azt is tudtam, hogy hosszú elemző út áll előttünk ennek bizonyításához.

Patocskay Istvánné a Tamanára utalt, erre a kis bácskai dűlőnévre, amely megmozgatta a gyökrendszerben gondolkodó magyarok fantáziáját a múlt század 60-as éveiben. A Tamana szókincsében alapvetően főszerepet játszik a TA gyök, ami azt jelenti, hogy régi helynevekben éppen nem a mozgást (PATA), hanem a helyhez kötést (PUSZTA), a letelepedést (TATA, TÁKOS, ÁTA) fejezi ki, gyakran a Föld egy stabil pontját (TARIM), vagy folyóvizét (LAJTA). Tehát elmondhatjuk, hogy egymásnak ellentmondó műveletek igéje a TA, ha ige. Ha főnév, a szó gyökeinek rendszere stabilitást vagy cselekvést fejez ki, s ez a rendszer idővel főnévként rögzült. A TA tehát olyan alapgyök, amellyel mindent ki tudunk fejezni és mindennek az ellenkezőjét is. Teljesen olyan, mint Isten, mindenható, mert mindent áthat.

A TA képjele  és 
L 139 L 139


a TA, TAN, TEN tengert jelent, de azt is: játszani  (L 376). Olyan, mintha a tenger lenne a legkedvesebb játékszere valakinek, vagy egy tengernyi játékról lenne szó, vagy a játékos tengert idéznék meg, amint a Nap ráhulló fénygyöngyeit visszaspricceli. Azonban nem csak TENGER van, de ismerjük TANGERT is, az észak-afrikai várost, amely nem játékos, nem spriccel, hanem stabil, van kiterjedése és házak állnak benne. A házakban és az utcákon azonban emberek élnek, akik úgy mozognak, nyüzsögnek, lökdösődnek, mint cseppek a tengerben.

A TAN, a tudással kapcsolatos értelemben új távlatokat nyit. Képjele  (L 5) egy lépcsős piramis, amelyen át a régi ember életében vagy holtában Isten útját kereste. Rövid hangzóval TEN, a mi TEMPLOM szavunk alapgyöke, ahol mi ma is az Isten felé vezető utat keressük. (A templomról szóló tanulmányunk megjelenés alatt.)

A TEN, TAN gyök Isten nevében az ŐSTANT jelenti, de jelenti az ŐSTENGERT is, mert az Őstudás alapja a víz és a fény, amelyek nem ellentétei egymásnak, hanem kiegészítői. Ezt a Vizek könyvében részletesen kifejtettük. Most az Őstenger szavunk tartalmát kell tisztáznunk, amelyben megtaláljuk, hogy az Őstudás (ŐSTAN, ŐSTEN) nem más, mint a GER, GIR, KIR, KÖR vagyis a kerekesség.* Így érthetjük meg, hogyan lehet azonos egy város neve a TENGER szóval, mert mindkettő az Őstan, az Őstudás, az Őstudó megnyilatkozását, a kör, a kerekesség tanát őrizte meg nevében. A Tamana kutatások befulladások, mert pusztán nyelvi azonosságokat kerestek, holott ez csak formai kérdés. A lényeg nem az, hogy Bácskában is, Dél-Afrikában is van Tamana, hanem az, hogy mindenütt az őstant, az őstudót őrizte meg magában. Ennek az őstudónak legegyszerűbb nyelvi megoldója a TAN-VAN szavunk, az ige, a teremtés szava: legyen, lón, van. A VAN szó angolul egyet jelent, hasonlóan franciául is (un, une). Mi azt mondjuk: egy, ami *égi*-t jelent. Éginek hisszük a VAN urát, hiszen onnan "szálltunk" alá, s valaha a VAN egységét érzékszervi úton észleltük.

Borbola János a fáraókor előtti Egyiptom írá-

sát kutatta, s UNASZ fáraó nevében éppúgy felfedezte a VAN-t, mint Egyiptomóban, s Isten nevének éppúgy ezt tekinti, mint a Világmindenség első szavának. Ez volt az ige (égi) az igen, ez volt a lélek munkájának hanggal történő befejezése. A VAN kiejtése után mozdult meg a Tériidőt őrlő malom a Sagittarius öreg király tengerpartján, Molnár Ferkó szüleinek malmában.

Mind Egyiptomban, mind Mezopotámiában AN az Isten neve. Jele . *Ez az AN szó a VAN egyszerűbb ejtési módja.* AN előtt a *v* hang könnyíti a kiejtést, vagyis erősítő előhang. A *v* hang nélkül az AN gyökszó kiejtve orrhanggá minősül át. Erre Borbola János is rámutatott. (Borbola János: Csillagszoba. Út a szakkarai piramisfeliratok magyar nyelvű olvasatához. Írástört Kutató Int. Kiad. Bp., 2004.)

TEN, TAN, TUD, TUDAT, DUAT

szakrális gyökökkel az isteni tudást járjuk körbe. Van egy régi egyiptomi fogalom, a DUAT, a halottak országa. A memphiszi régiót építették ennek földi képére. A halott már mindent tud, mert tudata túlvilági, s nincs a mi három dimenzióhoz láncolva. A DUAT szó olyan stílusban rejti a magyar TUDAT-ot, mint a Nikolsburgi rovás ABC TRPUS betűjele a PÁRTUS-t. Megtekerték, elrejtették. Az egyiptomiak a gízai piramisba építették a DUAT központját, az égi DUAT-ot. Ez volt a Duat ötödik háza. Az égbolton a Tejút egy szakaszát jelentette, azt a területet, ahol az Orion, a Sziriusz, a Bika, az Egyszarvú, az Ikrek és az Oroszlán csillagkép látható december végétől február végéig.

A DUAT-ba vezető utat vízen és szárazföldön kellett megtenni. Giza mellett egy 107 méter hosszú szépen megmunkált bárkát találtak, amelyet gondosan előkészítettek a hosszú útra. Gondoljunk Infántis Lacikára, aki Tündér Szép Ilona tükréért, majd Ő magáért, majd a komornákért szárazon, az ezüst-arany és gyémánt erdőn át tette meg az utat, majd hajóra szállt és vízi úton szállította haza Tündér Szép Ilonát. Infántis Lacika története a DUAT-ot, a "Megdicsőülés helyét" kereső egyiptomi mítosszal azonos, csak szebb és érdekesebb annál és tartósabb, mint bármely más ókori mitológia. Tartósságra az esztétikum konzerválta. A szépség csodájának, amely égi eredetű a magyarok tudnak örülni, a magyarok tudták befo-

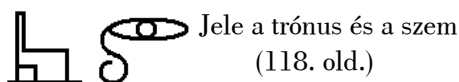
* Lásd a Tulipán népe képjelét az 50. oldalon

gadni oly mértékben, hogy a szépség hit és nemzetmegtartó erőként működik közöttük. A magyaroknak szép a testük, s fénylő a lelkük, csodálatos a népművészetük, amelybe a fény bölcséletét ötvözték, vagyis a tudományos közlésmód formanyelve maga a szépség. Szép a táncuk, szép a zenéjük, szép a múltjuk. Szépek a teremtoők AN és ANNA, akik a mesék szépséges szövetébe ágyazták szerelmüket. A mese cselekménye nem más, mint a hős boldogságkeresésének útja. Célja a boldogság megelégedése, amely Tündér Szép Ilona személyében valósult meg, mert Ő a megtestesült szépség. Elvonatkoztatott, elméleti síkon azt is mondhatnánk, hogy a magyar népmese tárgya, célja és értelme a szépség maga, a szépség felfedezése és általa a boldogság megtalálása.

Így tehát, a templom amely az Isten (ŐSTEN = őstenger, őstenmagad) háza, a szépség boldog otthona kell, legyen. A szépség elve okán jelenti a DISZ gyök ugyancsak Istent, és minden ami díszes, az egyben ékes vagyis *éges*, égi. A régi kultúrák azért törekedtek a tökéletességre, mert ezzel tudtak megfelelni az isteni tökélynek. S ami fenn van, ugyanaz érvényes ide le is.

MAD ZSA és AS AR

Régen Ozirisznek hívták a fény urát, aztán más neveket kapott az egyiptomi iratokban AS-Ar elnevezés is olvasható.



Jele a trónus és a szem
(118. old.)

(BAUVAL, Robert: A titkos kamra. Alexandria K. 1999.)

Az AS gyök a Labat 1-es szócikkének felel meg, s maga ISTEN. Ez a forma a mai nyelvünkben AZ névelőként szerepel. Az AR gyök is az, amit mondunk: áradat. Az AS-AR jelentése "az áradat". Erről beszélt a s z a i s z i templom irattárából görögre fordított egyiptomi mitológia, amikor a MAG ÁRADATOT írta le: "Horusz szemét keresem, hogy visszahozhassam és megszámlolhassam (szemét, magját, népét). Tehát vagyok, aki visszahozza MAAT-ot... Én vagyok az, aki visszahozza (M)ADZSA szemét (magját, népét), én vagyok az, aki véget vet csökkenésének, amikor vesztett fényességéből a Hold házában" (i.m.: 119. old.).

A szem visszahozatala az egyiptomi mítosz lé-

nyege, a piramisszövegekben 400 alkalommal fordul elő a hozzá fűződő varázslat. Ozirisz bátyja SZÉTH összekapott öccsével a trónszékért, s dühödött harcot folytatott. Elvette Ozirisz szemét és herezacskóit (*magját*). Horusz, az ifjú herceg megtalálta ezeket az alvilágban, a DUAT-ban (a TUDAT-ban), a "Megdicsőülés helyén" az isteni tudatosságban. Tehát az ifjú, adta vissza atyja szemét, magját, a (M)ADZSÁT. Ozirisz ekkor már az "őseredeti domb" vagyis a piramis alatt nyugodott, de teste kiegészített részeivel nemcsak Ozirisz vált tökéletessé, hanem a világ is, amely a (M)ADZSA nélkül nem képes sem szaporodni, sem a Megdicsőülés helyét a DUAT-ot (TUDAT-ot) megtalálni.

Világos tehát, hogy a mag, a (M)ADZSA nélkül nincs élet, kihál a világ.

A trónus meteorvasból készült. Az egyiptomiak a meteorvasat a csillaglelkek csontjának tartották. Amikor tehát Ozirisz a csillaglelkek csontjaiból kovácsolt trónuson ült, a (M)ADZSA vagyis a magja az örökkévalósággal azonosult és biztosította az ember égi irányítású földi szerepét. Amikor SZÉTH szétszórta a szemét és a magot, önkényessé vált az emberi ösztön, megszakadt az égi kapcsolat. Megromlott a világ.



Egyiptomi világnépszerű szimbolikus ábrázolása
(Internet)

A mezopotámiai mítoszban a világ megromlása sorsszerű állapot kérdése, s ez akkor következik be, amikor a nyugati viharmadár a ZU ellopta Enliltől a Sorstáblákat, miközben Enlil tisztálkodott. A legkisebb fia NIMRUD tudta ezeket visszaszerezni, s ettől kezdve újra helyreállt a rend a Földön.

A magyar mesekincs parabolikus példát hoz a Zöld király mesében. A király ifjú házas korában

elmeget világot látni, s egy béka elveszi a gyűrűjét, és ezzel ébreszti rá arra, hogy otthon van a helye. Azonban a baj, amit hosszú távollétével okozott visszahull a fejére és csak a fia, akit nem is ismert képes helyrehozni a rendet, visszaszerezni a gyűrűt.

Mindhárom történet egy elv alapján működik:

- 1). Valamilyen okból, gonoszság miatt, vagy a király felelőtlenségéből megromlik a világ.
- 2). A felelős személy, a király tehetetlen. Ozirisz halott, Enlil a Sorstáblák nélkül nem ura a Földnek, a Zöld király nem képes megtalálni elveszett gyűrűjét a szimbolikus kerek világot.
- 3). Az ifjú királyfi feladata az apák gondjának megoldása, a régi j ó á l l a p o t , helyreállítása.


Ezt a történetet játsszák el a kínaiak a MAD ZSONG játékban. A játék jelkészlet. A kockákat SZÉT szórják, s úgy kell összerakni, hogy újra helyre álljon a rend.

SZÉP TEPE

Ez az állapot ugyancsak esztétikai kategória. Az egyiptomiak az első időnek nevezett aranykort SZÉP TEPE-nek nevezték. Ez az idő őrizte a tudást, az isteni tudatosságot. A tudás alapja, hogy a király a királyfi szorosán kapcsolódik a SZÉP TEPÉ-hez, s így elmondhatjuk, hogy a mennyei tudatosság legalkalmasabb öre az e m l é k e z e t (i. m 129.). Ezért nagyon fontos a régi, jó dolgok szakadatlan emlegetése.

Az egyiptomi és mezopotámiai mitológia érdekes és szép gondolattal adja tudtunkra a régi dolgok, a régen élt ősök megbecsülését. A folyamat, amit elmondanak, a reinkarnációra is utal. A magyarok is hitték az ősszülők lelkének az unokákban való testet öltését. A történetet Hérodotosz jegyezte fel, aki szerint egy m a d á r hozta Arábiából egy gömbbe csomagolva a halotti madárszülőt, és Heliopoliszban temette el holttestét a Nap templomában. Ez volt az a hely, ahol a teremtés ciklikusan megismétlődött. Az egyiptomiaknak fönix madárhoz fűződik a teremtés és az ősiség fogalomrendszere. A világ keletkezése folyamatszerű volt. Akkor indult el, amikor a fönix kiáltott és szavával elindította a naptári ciklusokat. Ő lett az idő felosztásnak védnöke, mert az ókorban Heliopoliszban volt a naptári központ

(i.m. 112. old.). A madár Ozirisz lelkévé vált. A kiáltása egy szó volt, ami fénné vált és ez a fény lett az élet. Ozirisz volt az első, aki a fénytől "meglelkesült". A mezopotámiai művészet megőrizte a teremtés mozzanatait reliefekben. Egy nimrudi palota felirata és reliefe a madarakat ábrázolja, amint gömbökbe csomagolva hozzák az őssöket a halott madárszülők testét és lelkét. A gömb

külsejére rávésték a tartalmát,  a kis lélekfigurát és a MAGUR-MAD labirintust. (L 122)




Numidi palota reliefe

A gólyamese nem gyerekeknek kitalált történet, hanem az őstudás emléke. A lélek újjászületésének mozzanatát őrizi. A kis gólyás csomag a gólya szájában a lélek jelképe, aki a "madárszülők" lelkét hozza az anyaméh melegébe, hogy ott újjászülethessék. A gólyamese azért vált blőd formalizmussá, mert a lényegétől, a lélekhordozó funkciótól fosztották meg. A pólás csecsemő formájában az újszülött testisége dominált, és a gyermek világra jöveteléről szóló megtévesztés eszköze lett. Ha megmaradtunk volna a madárősök lelkénél, milyen egyszerű lenne elmondani a kicsinyeknek, hogy a madárősök, a madárszülők lelkét hozzák a gólyák, mert mindnyájan madarak, madárkák, madarak, madarok, magyarok vagyunk, s őseink madár, a turul csőréből "szálltak le a földre".

TU R U L

A turul-t eddig a tur és ul gyökökből vezettük le, Badiny Jós Ferenc professzorunk helyes értel-


mezésében. Így, a turul a fény fia, fénylő. Ha más-ként nézzük a gyököket:

 TU csinál, cselekszik, jön, megy, szerelmi életet él, alkot

L 206

 RU repül

L 68

 latin L betű, mint a 11. sz. Moszkvai táblán a LÁBON ÁLLÁS képjele

Ha összeolvassuk a képjeleket a turul jelentése szerint, akkor olyasforma értelmet kapunk, hogy megcsinálta a repülésből a lábon állást. Tehát ember lett a madárból. Ha a batyut vivő madarak munkásságát is értelmezzük, azt az üzenetet kapjuk, hogy a hajdan repülő test lábon áll, de a lélek képes szárnyalni, mert az a mai napig madárszerű. Szent Erzsébet lelkét madár vitte a másvilágra, Istenhez, mert a nagy egyéniségek sorsában megismétlődnek az ősi tendenciák.

A RU érdekes gyök, ma RE, REPES, REPÜL lett belőle, de Bárány Péter 1789-ben még leírt egy alvajárót, aki felkapaszkodott a várfalra és "RU-RU hangzatokkal le akart ugrani" (Jelenséges lélekmény, lélektudomány. Szerk. Tanulmányok, 1990.).

Talán szokatlan a gyököknek ilyen fajta tagolása de nem érdektelen. Figyeljük meg a TÁ RU L igénket, s képzeljünk el egy kétszárnyú nagy kaput, amint azt cselekszi (TÁ), hogy repül (RU) majd megáll (L) úgy tárul ki a kapu szárnya.

Azért hasonlít meglepően a turul és a tárul szavunk, mert ugyanarról van szó. A tárul esetében a kapuszárnyak repülnek, majd megállnak, a turul vonatkozásában pedig a TUR UL okról, a FÉNY FIAIRÓL, akik a Mennysorság kapuján át szálltak le a Földre és álltak talpra.

A későbbiekben elég volt a lelküknek, a madárléleknek, a madarak által ide repülniük. A látók, a pateszik a táltosok, sámánok biztosan ma is látják a kis csomagot a gólyák csőrében, s azt is, amikor a jó emberek lelkét madár viszi az égbe.

KAP U

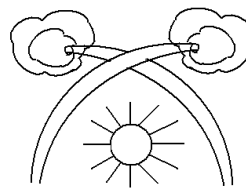
vagyis kap utat. Szabad átmenni. Nyitva van az aranykapu, csak járjatok rajta. Az aranykapu Napkapu, vagyis olyan zárható, nyitható átjáró, melyet a Nap aranyoz be. A felkelő Napról van szó, me-

lyet a régi, magyar házastársak közös imával köszöntöttek reggelenként. Az ima során elmondták ébredésüket, rituális tisztálkodásukat, az ajtón való átlépést, az égre pillantást, vagyis a révülés folyamatát, majd magát a látomást

"Feltekintek magas Mennyekbe
Nyitva látom Mennysorság kapuját"

Több kapun lépett át, míg eljutott a révülés magasztos pillanatáig, átlépte az álomküszöböt, felébredt. Átment a hideg víz kapunyitására át a teljes ébrenlétbe. Tisztán, frissen átlépte háza küszöbét, a ház kapuját. Ekkor a folyamat szóban való megisméltetésétől tudatosan révületbe esett, vagyis imádkozott, s ekkor már a Mennysorság kapuja nyílt meg előtte.

Ezt a révülésben szerzett élményt elmélyíti a szakrális cselekmény. Magyar Adorján írta (i.m. 227. old.), hogy Göcsejben a marha tavaszi kihajtásakor a csordás tüzet rakott és két magas nyírfa-ágból kaput formázott



és minden reggel a "kapuban" köszöntötte Istent, mert a születő Nap látványának öröme fokozta áhítatát. A székelykapuk kis kapujának felső rekesze is napot ábrázol, valaha aranyból rakták be, mondja Magyar Adorján. A székelyektől a s z i - k u l o k vitték Itáliába a diadalívet, az ősi Napkaput (A Csodaszarvas 213. old.).

Inanna az Alvilágban kapukon haladt át, miközben levetette földi ruháit, ékszereit, úgy járult nővére Ereskigál elé. Meghalt, de gyógyerővel újjá született és újra visszakapta ruháit, ékszereit, s mint a csillagok felbukkant az élet horizontján.

Freud küszöbököt emleget. Életküszöb, álomküszöb, halálküszöb. A magyarság kaput képzel el, amely dimenzionális méretű, mert a lélek számára előző "lakhelyéhez" képest a Föld egy új dimenzió. Az álom számtalan dimenzió kapuját nyitja meg, s halálunk pillanatában madárlelkünk ügyesen átsuhan a kapunyíláson Isten trónusa felé. A székelykapuk felső galambdúc padlása nem fészkelő hely, hanem átjáró a galambok számára. Eleink átérték a halált és együtt éltek vele, megszokták a fejük felett guri-gúzva réseken átsuhanó



galamboktól az ide-oda közlekedést (TÁ) és tudták, hogy aki átmegy a *kap* un az nemcsak a túlvilágra kap utat, hanem visszafelé is és várták a madárszülők lelkét a golya szájában, amint visszatérnek, újjászületnek.

IN GIR




IN, GIR
NIN GIR

L 148

Egy vázlatos madár rajza. Labat pontosan közli az alapgyököt: IN és GIR. A GIR ismert gyök, a gurulás, a girland, a görgés és a gömb alakú guruló tárgyak gyöke: A képjel hímnemű gyökpárja: IN GIR, nőnemű a NIN GIR, amikor a nő növény, né fogalmak N-je nőneműsíti a képjel értékét. Az IN GIR = hímnemű gömb a NIN GIR = női gömb, golyó. Ez a képjel utal formájában a madárra és az alsó jel  tekintetében a madár szájában lévő madárszülő bebugyolált lelkére. Képjel-írásban a kerek formák idővel szögletessé váltak (pl. a Föld jel esetében  stb.).

A fenti képjel Ingir vagy Ningir formában a madár szájában utazó női vagy férfi lélekre utal. Ha fordítva nézzük, elképzelhető, hogy a kis téglalap nem alapszárny, hanem szárnyak segítségével szállított batyu.

Ha Nimrud-Ménrót-Ningirszuról volt szó, más képjel együttessel írták le. A Szövetség táblája című 25 x 25 cm nagyságú bizmut reliefen Emesu és Ningirszu nászát írták le, s a nászt követő nyilvánlatkoztatást. Eme szólt és elrendelte, hogy Mágur bárkás népe a Mada építse meg Eridut.

Itt élő emberként Eme (G)eme képjele  (L 32) a "házban lévő lélek" fogalmát fejezi ki, Ningirszu pedig összetétel:



NIN
dáma

L 556




GIR
fénylő, gördülő

L 11



SU, TU
tud, Óceán

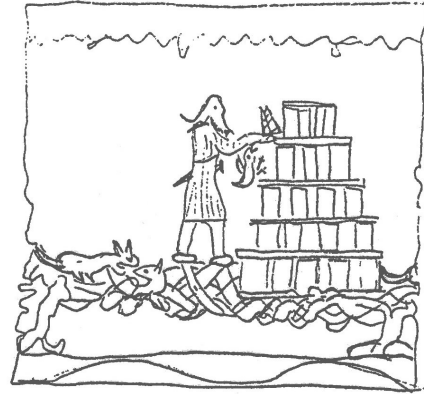
L 6

a dáma fénye, tudása, az Óceán embere. A kis szögletessé egyszerűsített batyu utal a lélekből fogantatásra, a lelkéből leledzésre: . Ez jelenti a madárösök lelkének befogadását. A sárkányt imitáló képjel a férfias jelleget hangsúlyozza, s azt is, hogy ez a férfilélek fénylő és gördülő gömb ere-

detű. A rombuszforma mindig az érett nemiség megkülönböztető jele.

TUDÁS

A tudás képjeléről már beszéltünk. Ez volt az utolsó kő, amit Nimrud a torony tetejére tett, s egy madár segített a munkájában.



Nimród az utolsó követ helyezi el művére
Pritchard

A piramis tetején lévő utolsó követ BEN-BEN kőnek hívja a mítoszok nyelve. Ez a kő meteorvasból készült, akár Ozirisz trónja vagy a "csillaglelkek csontjai" (ezeket szállították gömb alakú batyuban a madarak). A piramis vagy más torony tetején lévő kő a tudás köve volt. A tudás lényege mindig a királyról szólt, mert a király (a kör áll) tudott mindent a SZÉP TEPÉRŐL az első időről, a szent korról, mert ő volt Isten első földi gyermeke, akit a maga képére teremtett. "Ő az én ÁBRÁM" mondta Isten. Ez a tudás: az ősiség, az eredet ismerete. Ezt a tudást hagyományozta tovább a népére Nimrud. A képjel egy sematizált lajtorja, hágszó, létra, lépcsőfeljáró, amelyen felfelé haladva eljut a lélek a KAPUN át az Egy-hez, az Égi-hez, a lényegében egy, de személyében két teremtőhöz IS A-hoz a vizek Istenéhez és A MU-hoz a vizek anyjához. A PUR, az életető lélek az, amit csak ő, a csillagokon lépkedő és a vizeket gyöngéden simogató ad az embereknek.

Ezt tudta Nimrud és beépítette a toronyba. Ezt tudták a heliopoliszi papok és megőrizték emlékét. Ezt írták meg a Halotti Beszédben, de az ősi nyelv gyökei a hitetlen utókor nem értette meg.

Ezt kell megtanulni a mesehősöknek, akik végigjárják a tudás (lépcső) fokait, a fokos fokait az Életfán, a tanulás fáján, Isten felé vezető út lépcsőzetes iskolájában.

Tibold Makó Szabina

A MALOMNAK NINCSEN KÖVE...

Ez a kis népdal észrevétlenül beosont a fülembe teszés-veszés közben, s csak így ’önmagam hátterében’ szórakozottan dúdolgattam. Aztán a strófáit is kiénekeltem hangosan, s azok egyszerre csak megállítottak jöttömben, mentemben. Csodálattal tudatosult bennem mit is énekelgetek, s annak mélyen fekvő jelentése felkígyózott előttem az archaikus Csendből. Malmok sora sereglett élém. Megjelentek az első kövekből formált zúzó, őrlő eszközök, melyek a mai napig sem mentek ki a ’divatból’, töretlenül használatban vannak a természet ölen, kebelében élő népek és a ’civilizációtól’ elhatárolt, vagy attól megmenekült, tiszta, egyszerű emberek között.

Az őrlő malom, valószínűleg az egyik, ha nem az első szerkezet, amire a népesedés növekedése igényt adott, lévén a kenyér alaptáplálékunk. Csak érdekességképpen megemlítem, hogy Egyiptomban a piramisok körül, egy egész péksütöde komplexumot ástak ki a régészek, meglepően egyetlen malmot sem találtak a közelében. Óriási mennyiségű lisztet kellett, hogy odaszállítsanak valahonnan, mert úgy gondolom, ha a kemencék és dagasztó teknők sora megmaradt évezredek múltán is, a gabonaőrlő-kövek biztosan kiállták volna az idő vasfogát. Vajon hol voltak azok a malmok melyek egy ilyen hatalmas pékséget liszttel elláttak? S meglepő, mily nagyszámú, egybezsúfolt népesedést kellett, hogy tápláljanak azok!

Aztán gondolatom rátévedt a sok különböző energiaforrásra, amivel a malmot hajtották, embertől állatig, széltől, víztől az elektromosságig. A liszté őrölt gabona és péppé zúzott ehétő gyökerek az első ’finomított’ étek-alapanyagok, s a mai napig is nélkülözhetetlenek mint emberi főtáplálék.

De nem étkekről, hanem malomról kezdtek el őrlődni a gondolataim. A népmesékben előforduló csodamalmok, legendák csodamalmainak sora jelenik meg gondolataimban; együtt azzal a malommal, az én első ’csoda malmommal’, ami kora-gyermekkorom emlékeiből idéződik föl bennem, s a nagyapámmal, a ’jóságos óriással’ és kisszekeérével kapcsolódik össze. Úgy emlékszem

vissza rá hátulról, magas, sudár alakjára, hófehér hajára, amint húzza a búzával tömött zsákot a malomba, s én annak a zsáknak a tetejéről örömmel bámulom az élém táruló világot. A malom olyan messzinek tűnt, mintha egy világjáró útra induljunk volna, aminek talán soha nem lesz vége. Mágikus út volt ez, keresztül a falun. Eltöltött a malomba-menés izgalmas újdonsága, a nagyapa felé érzett szeretetem, ami valahol a biztonságtudattal is egyenlő volt – az élet-álmom biztonságával. Nem bántam volna én, ha a malom a világ végén is van, és soha nem érünk oda, mert ott, akkor, időnek, térnek nem volt más jelentősége, mint maga a csodával határos utazás ’a malomba’! Nagyon kicsi voltam még, s mégis úgy emlékszem erre az élményemre, mintha tegnap történt volna. Ez a személyes legendámat építő ’út a malomba, a nagyapámmal, búza hátán, zörgő, guruló szekérkén’ az első és utolsó volt számomra, s mily csodálatos kegy, hogy még volt benne részem. Nagyapa nem volt már sokáig közöttünk ezután. A malomba vezető út, mint egy mozgó képsor maradt meg bennem, az első tudatos felfedezése az engem körül ölelő nagyobb, áthatóbb világnak. Minden amit láttam a búzás-zsák tetejéről, meghatározta a világról alkotott elképzelésemet. Az, hogy ’malomba’ mentünk, ezüst folyó mentén, kék ég alatt, hídon át, valahogy a csoda szintjére emelkedtek képzeletemben. Hogyan lehet az, kérdezem most ennyi év után, hogy egy gyermek világáról nyert impressziója alapvetően mágikus valóságban szemlélt? Talán úgy, hogy a kicsi gyermek valósága maga, egy mágikus csoda, elemezgetések, kérdőjelek és beszófolt keretek nélküli felhőtlen szabadság.

Tovább tűnődöm – hogyan létezik, hogy amikor még nem ismertem a mesék világát belső intimitásban, a csodamalom, az óriás varázsos valósága, mégis ott éltek már bennem valahol, megérintheetlen mélységekben.

Azt hiszem azért, mert valahol érezzük, ha kimondani nem is tudjuk, hogy az az archaikus mesevilág az igazi valóságunk. S amikor mint gyermek,

a fizikai élet útjára lépünk, a lelkünk még mindig emlékszik határtalan Fény-tudat szabadságára, s annak a spektrumán keresztül vagyunk képesek szemlélni ezt a valóságot is. Milyen szomorú, hogy ahelyett, hogy a csodát tartanánk magunkba lüktető épségben, belemerevedünk felismeréseink bénító fogalmainak kusza-busza tákolmányaiába.

Az út az edelényi malomba végtelennek tűnt, de azért egyszer csak megérkeztünk.

A malom épülete is, sajátos illata és az azzal kapcsolódó furcsa, száraz fehérség, olyan eltörölhetetlenül megmaradtak bennem, hogy még a mai napig is, amikor kis kenyérkéimet sütöm a konyhában, a liszt illata, de még az egész szakrális kenyérsütési tevékenység is, a régi edelényi malmot, nagyapámmal és a kisszekérrel elevenítik fel bennem.

Most a kérdésemre, hogy milyen malom lehet az, amiről a Magyar Nép énekel, mármint, hogy *”nincsen köve, mégis lisztet jár”*, melynek következő sora azonnal megnehezített szerelemhez kapcsolódik *”tiltják tőlem a rózsámat, mégis hozzám jár”*, megválaszolódik női lelkem mélységeiben. Azért emelem ki, hogy ’női’, mert ha ezen egy férfi gondolkodna el, akkor nála is a feminine oldala (animája) tűnődne, nem a maskulin, ami megépítene a malmot, és kiokoskodná, hogyan járassa azt a leg-ekonomikusabban. Szóval ’női’ tűnődésem ezen a csuda malmon, mely kő nélkül is *”lisztet jár”*, a következő gondolatokhoz vezetett:

Azonnal félretéve azt, hogy valami kő nélküli modern malomról lehet a népdalban szó, a Mindenség Malma jelenik meg csodálatos fényben előttem, oly gyengéden, mint e kis dal is tette, mágikus, halk, gondmentes dúdoló zakatolással.

Az ember teljes valósága a szimbólumok erejében nyilvánul meg. Észre sem vesszük, hogy egész életünkben hasonlításokra alapozunk mindenmű megnyilatkozást, amivel szembetaláljuk magunkat, legyen az élő, vagy élettelen, szerves, vagy szervetlen. Ilyenkor valahol, az emberi tudatvilágunk szféráiban felmerül egy csodamalom, ami őrlí, ontja megállás nélkül a valóságok alapjaihoz szükséges csodalisztet, hogy abból meggyúrassuk álmainkat, s azok magyarázatát. Mert az ember, mióta önmagára eszmélt, jobbik esetben Isten alkotótársának tartja magát, a rosszabbikban isteni emelkedettségeknek.

Embernek ez az isteni hatókörbe való ön-emelése

az, ami valóságát szakadéka szélére taszítja következetesen. Ez az a mentalitás, amitől muszáj visszalépnünk, mert bár képesek vagyunk szép és néha csodával határos alkotásokra is, az isteni megvalósulástól és megvalósítástól bizony, nagyon messze vagyunk még.

Ha életünket bizalommal éljük, s szerényen el-eljárogatunk a Mindenség Malmához egy-egy zsákocskára csodalisztért, akkor lassacskán, e mágikus táplálékán egyre többet vehetünk magunkba Infinituma megnevezett és még általunk be nem határolt végtelenbe omló csodáiból.

Hiszen a valóságunk energikus Fény-Szeretet valóság, amely szférikusán öleli magába, mint gyümölcs a magját, jelen tudat-világunkat.

Minden, amit megvalósítunk fizikai téren, az álunk kreatív valóságából alakul formává, s amint formát ölt, azonnal meg is kapja szimbolikus jelentését, és azzal járó értékét a Mindenségtől – s akkor meglepő egyszerűséggel, újra álomává válik, a következő ’álmodó’ számára.

Ezért van az, hogy amit mi itt, ebben a fizikai valóságban formába öntünk és működtetésével neki életet adunk, annak valósága megjelenik isteni szinten is, hogy archaikus álmaink termékévé válván, absztrakt csodával ruházhatta fel tudatunkat. Egy olyan egymásra ható örök tánca a Fénytudat világnak, amit az a kérdés, hogy *”mi volt előbb a csirke vagy a tojás?”* remekül illusztrál. De míg a tojásban csak a csirke megvalósulásának álma él, a csirke valósága az, hogy testéből megteremti azt a tojást, melyben jövőjének valószerűsége a Mélység Csendjében felfüggesztve álmodik.

Ebben a kis aforizmában az Alkotó lényegének misztériuma bújik meg, s az a már elesépett, de alap bölcsesség, hogy *”ami fent az lent”*, önmagát magyarázza.

A Mindenség Malma jelent meg előttem e kis népdalban. Isteni malom az, aminek nincsen szüksége malomkőre; hiszen az Alkotó varázsereje működteti azt örökkön, örökké, megállás nélkül. Mint magát a szerelmet is, a Teremtő csodája küldi lényünkbe, s annak útjába nem állhatunk, mert a Szerelem, önerejének csodájával sugárzik rajtunk keresztül.

Bár a Szerelmet van erőnk kiirtani erőszakkal, logikával, kimagyarázkodással a minket megpróbáló erejétől való félelmünkben, de amíg az sza-

badon sugárzik bennünk, annak mágikus körében dobban a szívünk, virul a Lelkünk, alakul az énünk belső Erővé. A megölt szerelem eredménye megfakult, értelmét veszített bemerevedés. Az Élő Szerelem viszont, indítéka mindennemű aktusnak és döntésnek, melyek minket erőnkön felül képesek emelni.

A szerelem/szeretet átváltó Erő, s az Infinitum mágikus kulcsa.

Ezért érzem azt, hogy a dalocskám következő sora *”tiltják tőlem a rózsámat, mégis hozzám jár”*, megerősíti a Mindenség Malmának szerepét éppen úgy az emberi alkotásügyben, mint a szeretetre való – nemcsak képességünkben, hanem annak exaltált, végtelenül teremtő csodájában is. Tudta ezt népünk bölcsélet nélkül is, amikor dalocskájában ezt így megénekelte, a leghatalmasabb egyszerűséggel.

Tibold Makó Szabina

SÁMÁN DOBOK – A TÁLTOSOK SZÍVDOBBANÁSA

Gyakran az embernek nincsen semmi mondani-
valója, mégis beszél. Beszél megállás nélkül, szét-
szórtan, szavainak végtelen labirintusába veszvén.
Aztán ha valóban volna valami lényeges, amiért
érdemes lenne állást foglalnia, megakad benne a
hang, és elfőtt spagettivé lágyul a gerince.

Kifejezni valónk gyakran nem talál hangjára, mert
gyávaságunk belénk fullasztja a szót.

Ennek a bevezetőnek látszólag semmi köze sin-
csen sámánokhoz meg dobokhoz, de talán illusztrá-
lálja emberi szubjektívumból szemlélvén a *hang*
jelentőségét, ami a Dobnak is, sámánjának is
szakrális központja.

Mivel a 'HANG' a gondolat megnyilvánulása,
csak arra vár, hogy a benne rejlő tudatosság erejé-
vel átszője felderengő valóságunkat, s szavakká
formálódván kifejezze azt a körénk boruló világ-
nak.

Vajon milyen volt a Hang, amely a kezdet kezde-
tén fénybe öltöztette a mindenségben gomolygó,
formálódó valóságokat? Elképzelem, nem lehetett
félénk és visszafogott. Míg a gyengeségben ha-
talmatlan erő van, a gyengeségben semmi. Robbanó
volt, vagy suttogó? Ki tudja, egy biztos, létezőnk,
mint az egyik *eredménye*, és a rajtunk kívül létező
számtalan eredmények felismerői és számontartói.
Mert a hangnak hatalmas ereje van, hiszen még a
Teremtés első tudatos jelenése a Fény is csak Is-
ten hangjára illuminálta be a világot. Hitünk és
megfigyelésünk alapján úgy fogadtuk el a Terem-

tés Történetet – úgy a vallás-hitek, mint tudomá-
nyos fejtegetések szerint is – hogy *”először volt a
Hang”*. Isten azt MONDTA *”Legyen világosság,
és lőn”*. A tudomány 'Big bang' teóriája szerint
egy óriási centrális robbanás 'HANGJÁNAK' re-
zonanciája volt az Univerzum kezdete. Ha a lé-
nyeg, amire ki szeretnék térni az, hogy *a hang
mágikus teremtő eszköz*, akkor már ott is vagyunk
a Táltos Doboknál. Mert Táltos és dobja olyan
egység, mint a pásztor és pulija – elválasztha-
tlanok.

Ami a táltos dobokkal kapcsolatos megnyilvá-
nulásra inspirált, az Hervay Tamás kedves beszá-
molójában 'Útinapló Nagy Magyarországról (Ősi
Gyökér XXXIV. Évfolyam 4. száma) elvetett kis
megjegyzése volt: *”Vacsora után dobolást tartot-
tunk, hisz végül is táltos-dobolásról szólt a tábor!
Én ugyan a hagyományban nemigen tudok doboló
táltosokról...”*

Mivel én a táltosi hagyományokban szégyenemre
nem vagyok járatos, nem vitathatom Tamás meg-
jegyzését, viszont az aborigin, amerikai, tibeti,
szibériai, közép-keleti távol-keleti sámánok tevé-
kenységét, hitvilágát, gyógyító és gyakorlati ha-
gyományait több mint húsz éve intenzív érdeklő-
déssel követem (és gyakorolom is erőm adtán,
mélységes tisztelettel), innen származó ismerete-
imre alapozván feltétel nélkül állíthatom, hogy
ezek között a sámánok között *nincsen Sámán
dobja nélkül*.

A szerves életet a szív dobbanásának ritmusa tartja folyamatban, amikor az elhallgat, itt e világban már nem rontjuk tovább a levegőt.

Ha szívről beszélünk, arra a complex kis pumpára gondolunk, ami a mellkasunkban működik és egy emberöltőn át keringeti életünk vér-folyamát. Ugyanakkor csodálatos módon regisztrálja számunkra érzelmeink különböző kilengéseit is – mi ez, ha nem a legmagasabb szintű hang és ritmus mágia?

Ez az érző 'dob-ogó' szervünk együtt dobban a Mindenséggel, mint sámán a dobjával. *Nem más ez mint az Alkotó jelene tudatban és aktusban.*

Ha az emberi egység egy zenekar lenne, akkor a szívünk lenne a dob, az ütem tartó, a szenvedély és a dráma hatás, az izgalom és fellángolás, az aprózott, pergő, végső elhalkulás.

Mindhány szerves lénynek megvan a maga kis 'metronómja'. Még az egysejtűeknek is van egy centrális lüktetésük, amit mikroszkóppal megtekinthetünk, tehát a Mindenség ritmusa a legapróbb organizmustól a legkomplexebb vidáman dobolja az Élet-valóságot.

A szív egy isteni hangszer, melynek ritmusa lehetővé teszi számunkra, hogy beutazhassuk tudatunkkal a Végtelenséget.

Mielőtt megszületik egy csecsemő, szívecskéjének hangja az, ami elárulja egészségét, vagy fejlődésének baljósait.

A fentieket perspektívába állítván megkérdem, hogy ha maga az Élet ciklikus és ritmikus, akkor miért kellene csodálkoznunk azon, hogy a sámánok/táltosok, akik az Élettel egy felsőbb szinten is egységben vannak, az ember legelső működtetett hangszerét – a DOBOT – fogadták és alkalmazzák társként gyógyító és egységesítő erőfeszítéseikben.

Mint táncosnő, ismerem a dob jelentőségét e művészetben, hiszen annak ritmusa adta meg minden lépésemre a koreográfia lehetőségeit.

Amikor egy szóló táncot szemlél a közönség, hallja a zenét, mely remélhetőleg átítatja lényét, ugyanakkor a szemével befogadja a táncoló alak pillanatba vetített interpretációját.

Mialatt a zene és a táncmozdulatok mágikus, varázslatos egységbe burkolják a nézőt, a táncművész minden mozdulata a dobot követi, azzal van

teljes szinkronitásban.

Igazi zenekar nem létezhetne dob nélkül, mint ahogy igazi zenész sem az ütőhangszerek intim ismerete és tisztelete nélkül. *A Természet legalapvetőbb feltétele egy szakrális ritmusban rejlik.*

Pár nappal ezelőtt egy zenés, táncos összejövetelem vettem részt. Két zenész muzsikált a társaságnak egész éjjel. Egy Oud játékos és egy Tabla dobos. Más nem is hiányzott. Elgondoltam, hogy ha az oud-játékos nem lett volna ott, csak a dobos egyedül, ő is elég lett volna, de ha nem lett volna dobos, az oud szólóban nem állt volna jól magáért. Mert a tánchoz ritmus kell; a dum-dum tek-tek nélkül nincsen energikus fellélegzés.

Ezért is szeretném még egyszer nyomatékosá tenni, hogy a DOB a táltosi hagyományok szakrális kelléke. Azért, mert a sámáni/táltosi révedéshez és gyógyító tevékenységhez az élet archaikus ritmusa szükséges, mely a Dobban szólal meg.

Csak gondoljunk arra az első hangra melyet még az anyaméhben észlelünk, édesanyánk szívének dobbanására. Hiszen annak megnyugtató rendszerességében, tiszta ritmusára regisztráljuk lassan bontakozó egzisztenciánkat. Az anyaszív ritmusa egyenlő kell, legyen az isteni valósággal számunkra, akkor is, ha Isten tudatosságunk még nincsen, csak talán egy töretlen érzéki egységünk azzal a valósággal, amit később, mint ember, Isten-ként fogunk felismerni és megnevezni.

Ha már dobról beszélek, nem hagyhatom ki életem dobolással kapcsolatos legcsodálatosabb élményét, a japán KODO dobosokat. Kodo japánul azt jelenti 'szívdobbanás'. Ezek a japán dobművészek a 'kodo dobolásnak' szentelik egész életüket, hasonlóan, mintha valaki monostorba vonulna, s annak a szabályai és feltételei alatt élné le az életét. Nem celibátságról van náluk szó, hanem egy komoly fegyelemről. A kodo dobosok minden tagja együtt, egy tiszta, egyszerű háztartásban él. Ha házasság, akkor mind a ketten Kodo dobosok, ha lesz gyermekük, az is be lesz avatva a Kodo-ba. Rendszeres, kimért életmódot folytatnak, minden kreatív energiájukat a doboknak, azok készítésének, karbantartásának és szakrális megszólaltatásának szentelik.

Mindenki aki valaha valamit is megalkotott, tudja,

hogy csak akkor tudunk gyönyört keltő eredményt felmutatni, ha azt – szimbolikusan is érthető – a szívünk dobbanásával elmélyülten hoztuk valóságra. Egy megálmódott pillanatra eggyé váltunk az Univerzum örökkön alkotó ritmusával.

Ha ezt így igaznak el tudjuk fogadni, akkor már nem lehet kétséges senki számára, hogy a DOBNAK milyen óriási jelentősége van a sámánok vibrációra, ritmusra alapozott tevékenységében.

Édesanyám, 'A Lélek Útja Más Világokban – Kígyó Darvitéz és Tatárvitéz' c. gyönyörű tanulmányodban említed Dr. Masaru Emoto mikroszkopikus vízkristály fotóit, melyek strukturális változást mutatnak különböző hangok hatására. Ha a hang szép, gyengéd harmonikus, a vízkristályok gyönyörű mintákba rendeződnek. Ha csúnya, durva, ellenséges a hang, a víz eltorzul, és csúnya káoszt vetít. Tehát ha jól értem, a **hang** a szerves életre építő, változtató és torzító erővel hat. Tanulmányod befejező gondolata mélységesen megrendített, szeretném visszaidézni, mert ennél szebben nem lehet megfogalmazni azt, amit mondani szeretnék itt: "Masaru Emoto a víz kristályait a mi széleslátásunk növelésére fényképezte le. Kulcsot adott a kezünkbe ahhoz, hogyan tudjuk érvényre hozni a bennünk rejlő isteni jószágot, a magunkkal hozott boldogságvágyat és szeretőt. Nemes érzelmekkel át tudjuk alakítani a víz kristályállapotát, s a többi már a víz dolga. Nekünk elég, ha egy pohár vizet átnyújtunk az ellenünk vétőnek. Minden jó gondolat, minden amit a szeretet teremt a lélekben, az egész világ kincsévé válik. Őseink fényt gyűjtöttek és vizet öntöttek mellé. A fény a lelkünkben, a víz a forrásainkban maradjon meg tisztán."

Ezt befogadván nem nehéz arra a következtetésre jutnunk, hogy a ritmikus hang "mágikusan" befolyásolja szerves egységünket – és itt csak a testet említettem, pedig az a tudatos energia, amit mi léleknek nevezünk teljességében áthatja fizikai tömegünket, supreme érzékenységben a fizikaihoz viszonyítva. A hang 'felkavarja vizeinket', ha egy ismétlődő alapritmus megnyugtat, vagy révületbe ejt, ha felgyorsulás tette sarkall, akkor mondom talán így, hogy *életvizeink áradnak, mossák lelkünk partjait, átalakítván lényünket a dob-ritmus-hang hatására.*

Ha mi szerves lények elsősorban is *energia* va-

gyunk, hang és ritmus lényünk alapfeltétele, akkor nagyon nehéz elképzelnem egy igaz táltost *élő dobja* nélkül.

Nem régen meglátogattuk a Cherokee indiánok földjét. Fial Indián táncosok utcai szerepléséhez mint jó turisták megálltunk bámulni, s amikor a táncosok felszólították a közönséget is egy kis körtáncra, azonnal csatlakoztam a bátrakhoz. Három különböző hangú dob adta alá a ritmust. Más hangszer nem is volt. A lépések egyszerűek voltak, az energia viszont, amit a tánc produkált óriási.

A mély dobot a solar plexusomban* éreztem, a farkó hangút a hátamon, a legmagasabbat a fejemben. A lábaim, melyek valójában a földet "dolgozták" keményen, szinte eltűntek érzéki észlelésemből. A nehéz dobszó lekötötte a testem, és magasba emelte a szellemem. S lám, ez a tranzformáló élmény csak egy kis turista szórakozás volt.

Ha a dob hangja és a táncmozdulatok ilyen átváltó erővel hatnak testre és lélekre, akkor a sámánok dob és mozgás-varázs tradíciói magától értetődően létfontosság szerűen kell, hogy működjenek szer-tartásaikban.

Ha a táltosi hagyományról beszélünk – különösen azok, akik maguk is gyakorlói e nehéz de nemes elhivatottságnak – kell, hogy átéljék a dob mágikus erejét, felismerjék a hang és ritmus alakító, gyógyító vagy romboló hatásait, s ha nincsen dobjuk, mert nem érezték még szükségét hagyományismeretük híján, gyorsan induljanak el dobkereső útra, s addig meg se álljanak, amíg egy élő dob hozzájuk nem dobbant!



Desert View Watchtower
Grand canyon National Park, Arizona

* Solar plexus = Nap csakra a köldök tájékán (Szerk.)

Zsikó Henrietta

Gondolatok Vizi Péter - Vizi Pál meseelemzéséhez *

Az elemzés megírás előtt sokat gondolkodtam arról, hogy gyermekkorom melyik kedvenc népmeséjét elemezzem. A mesekönyveket böngészve sok-sok régi emlék tört fel bennem. Minden elolvasott meséről eszembe jutott, ahogy édesanyám mesélte, az akkor érzett illatok és érzések. Nem is gondoltam, hogy egy mese ilyen mélyen beleívódik az ember emlékezetébe. Talán ez már nem csak emlékezet, hanem Jung által sokat emlegetett kollektív tudattalan.

Azt tudjuk, hogy Magyarország a világon, egyedülálló helyen van a népmeséinek gazdagságában, azok feldolgozásában, értelmezésében. A magyar népmese a legősibb, honfoglalás előtti időkre vezethető vissza, még belső-ázsiai gyökerű. Ősi mitikus elemeket és motívumokat tartalmaz. Az ősi mesékben szereplő csodák nem az egyéni képzetek teremtményei, hanem évezredek alatt megformált alkotások. „Mese” szavunkat ma kétféle értelemben használjuk. Szorosabb értelemben a mitikus mesét értjük alatta, tágabb értelemben pedig népköltészetünk legnagyobb műfajcsoportját.

A magyar népmesék a nép lelkébe olyan erősen beleívódtak, hogy hősi énekeink, balladáink és meséink minden idegen hatás ellenére ma is jelen vannak.

A magyar mesevilág megmaradását veszélyeztette az európai mesék betörése. Ellenállásként 1782-ben megjelent a Hírmondó felhívása, hogy a külföldi példák alapján mi is kezdjük összegyűjteni a népművészeti alkotásokat. 1822-ben jelent meg az első magyar népmesegyűjtemény Gaál György gondozásában, igaz német nyelven. A magyar népmese-kutatás jeles képviselői: Berze Nagy János, Pap Gábor, Makay László és még sokan mások.

„Egyszer volt, hol nem volt”... – így kezdődik a legtöbb magyar népmese. Az a világ, mely hol van, hol nincs, nagyon hasonlít ahhoz, ami a lelkünk mélyén van. Nem a mindennapok futó gondolatairól megtervezett életvitelről, hanem a lélek mélyéről van szó, ahol a jellemünk ereje formálódik.

A népmese életkortól függetlenül képes olyan rej-

tett üzeneteket közvetíteni amelyeket az adott esetben a beteg ért és használ a gyógyulás érdekében. A meséről azonban fontos elmondani, hogy nem csak a beteg vagy lelkiileg sérült embereknek nyújt kapaszkodókat, hanem mindenki kortól függetlenül megtalálja bennük az életvezetési tanácsokat, amelyek gyógyírként hatnak az életünkben előforduló problémákra. Nincs két egyforma mese, mert ugyanazt a problémát mind-egyik történet másként dolgozza fel. A probléma feldolgozása során azonban figyelembe kell venni, hogy a történetek elején megbomló egyensúlyt helyre kell állítani. A mese egyik terápiás értéke abban rejlik, hogy minden történet az egyensúlyhoz vezető utat mutatja meg. Gyógyító mechanizmusában nagyon fontos szerepe van az epizódfüzetnek. Ha a főszereplő minden nehézséget sikerrel oldja meg, azzal megteremti az elemek közötti egyensúlyt. A történetekben megtalálhatók a gyógyuláshoz és a testi folyamatok egyensúlyának fenntartásához szükséges tanítások. A mese nem azt állítja, hogy azt, amit elvesztettünk, nem elég visszaszerezni, hanem le kell számolni azzal, ami veszélyeztet minket.

Olyan mesét próbáltam választani, amely segít a gyermeknek feldolgozni az őt ért bántalmakat, vagy akár testi bajainak javulását is előidézheti.

Meseelemzés

... volt egy öreg király, annak egy szépségesen szép leánya... egy éjjel valami csudálatos álmot látott... Az volt a király álma, hogy a leány két korsó vizet kiöntött a földre, az a víz elkezdett áradni, s olyan nagyra áradott mint a tenger, elborította az ő országát, de nemcsak azt, elborította az egész világot.

A király álmofejtői megfejtik az álmot, miszerint a két korsó két vitéz fiú születését jelenti, vagyis az unokáit. A kiöntött víz pedig azt, hogy a két fiú elfoglalja nagyapjuk országát, sőt az egész világot. A király nagyon megrémül, és meg akarja akadályozni a megvalósulását, ezért lányát az ország legmagasabb hegyén egy vasházba zárta.

A vasajtón se ablak, se ajtó, csak egy kis nyílás,

* A mesét Pap Gábor professzorunk elemezte

ahol az ételt beadják a királylánynak.

Hiába minden óvintézkedés, mert a vasház földjéből egyszer csak forrásvíz buggyan fel, a királykisasszony iszik belőle, és másnap két aranyhajú gyermek játszadozik körülötte. A gyerekek cseperedtek, és amire hét esztendősek lettek, úgy megerősödtek, hogy a vasház falait kidöntötték.

A vasnál is erősebb minőségeket magában hordozó két fiú világgá indul. Első útjuk a világ jósfájához vezet. Aki e fa alatt kíván valamit, az teljesül. Ők nem túl okosan a pillanatnyi igényüket elégítették ki, mert enni-inni kértek. Mielőtt tovább indultak volna, beleszúrják a fába a késüket, hogy aki előbb visszatér a fához, az értesüljön a másikról. Ha fehér víz folyik a fából, akkor a másik él, ha pedig vér folyik, akkor meghalt. Majd szétválnak útjaik.

Vizi Péter segítő állataival érkezik egy fekete gyászposztóval bevont városba, ahol éppen „vízproblémával” küszködnek. Egy 12 fejű, vízörző sárkány lakik a kútban, aki csak akkor ad vizet, ha minden nap egy 18 éves lányt kap cserébe.

Vizi Péter megküzd a sárkánnyal, akit úgy tud megölni, hogy leszalad a gyomrába, ott megtalálja a sárkány lelkét fekete galamb képében, annak keresztülszúrja a szívét. A harc végeztével Péter elalszik, és a vörös herceg megöli őt. Feltámasztják forrasztófűvel, és megkapja a királylány kezét is.

Valami azonban hiányzik még a teljességhez... Útnak indulásra ösztönző vágyai abból adódnak, hogy még nem találta meg önmagát, saját belső lényét keresi.

Vizi Péter találkozik a boszorkánnyal, aki ráveszi őt, hogy védelmező állatai nélkül üljenek együtt a tűz mellé nyársat sütögetni. A boszorkány felboszszantja, és neki vágja a nyársat. A boszorkány is reagál erre a tetteire, és mint tudjuk a mesékben a tudatlanságért, indulatosságért mindig kemény büntetés jár.

Itt kapcsolódik a mesébe Vizi Pál, hogy helyrehozza, amit testvére elrontott. Róla nem tudunk semmit, merre járt, mit csinált, de a mesékben megjelenő testvér mindig egy újabb lehetőséget hoz magával. Pál visszatért a jósfához. Kihúzta a kést, ahonnan vért folyt, így tudta, hogy baj van a testvérelével, elindult megmentésére.

Vizi Pál mindvégig tudja, mit akar, és mindezt erőszak nélkül tudja megoldani, így a boszorkány

nem is tud hatalmat szerezni fölötte. A boszorkány elvétí az elpusztítására szánt varázslatot, és feltámasztja Vizi Pétert.

A két fiú már együttes erővel, országról országra járnak, és elfoglalják az egész világot.

Vizi Péter és Vizi Pál meséje alkalmas azoknak, akik az énük valamelyik részét tartják tartós elfojtás alatt, és emiatt lesznek betegek, illetve alkalmazható olyan betegségben, amelyet a szervezetben túlsúlyra jutó víz okoz. Ebben a mesében nem arról van szó, hogy a hősnak feleséget kell találnia, hanem arról, hogy a valahol elhagyott gyermeki énünkkel, belső önmagunkkal újra egyesüljünk, mert csak így foglalhatjuk el az egész világot, így élhetünk teljes életet. Nem mindegy az sem, hogy milyen szereplők fordulnak elő egy mesében, mert valamilyen üzenetet hordoznak magukban.

Király

A király a mesék többségében öreg, mint ahogy azt ki is hangsúlyozzák a bevezetésben. Az öregsége szimbolikus a betegsége is, ami miatt az uralkodással járó feladatokat már nehezebben látja el. A királyt az Ego szimbólumaként is értelmezhetjük, és a birodalma a saját élete. Ezt félti az unokái megszületésével.

Királylány

Édesapja elzárja, ami a gyerekekben rossz érzést válthat ki. Az apa bünteti lányát azért, hogy az ő hatalma ne sérüljön meg. A gyerekekben kétségek támadnak, hisz a királylány mindig szép és kedves, de valami rosszat csak tehetett, mert most megbüntetik. Ez önértékelési zavart, szorongást válthat ki, valamint annak a valószínűsége is növekszik, hogy a betegségének tünetei fokozódnak. A világ képét ismerjük meg a sorsából, a világ megromlott, a jószágot lokalizálja, elszigeteli.

Vizi Péter és Vizi Pál

Születésük misztikus, hisz a forrásvíz segítségével fogantak meg, és másnapra már meg is születtek arany hajjal.

Vizi Péter útját folyamatosan látjuk, míg Pál csak az utolsó harmadban jelenik meg újra. Pál a megváltó. Pál – Bál a lélek jobbik része.

Péternek segítői vannak, de ennek ellenére nem okosan viselkedik, hanem meggondolatlanul, gyermekien.

Pál megjelenése magabiztosságot sugároz, tudja, hogy mit akar, és azt is, hogy azt miként fogja megvalósítani. Olyan feladatok megoldására vállalkozik teljes sikerrel, melyből kitűnik, hogy mély önbizalma van, ismeri alapvető életfeladatát. A két testvér jelképezi a gyermeki és a felnőtt énünket. Ez segíti a gyerekeket az eligazításban, és arra való törekvésében, hogy mindenre van megoldás, csak végig kell gondolnia, és megoldást kell keresnie a problémájára, akár felnőttek segítségével is.

Boszorkány

Akár a gonosz mostohát is jelképezhetné, mert negatívan közelíti meg a testvérpárost, próbálja őket kijátszani. A boszorkány megjelenés utalhat arra is, hogy már 7 évesen elhagyták anyjukat, és a korai leválást nehezen dolgozták fel, mert ebben az esetben már nem viselkedhetnek gyermekként, de felnőttként még nem tudnak.

Sárkány

A sárkány a kút vizét zárja el, és a birodalom kiszárad, szomjasak az emberek, ami az érzelmi élet elsoványodásához vezet. Ráadásul, még emberáldozatokat is követel, az egész város gyászban áll. A sárkány a kútba van leereszkedve, egy lenti világban él. Ez jelképezheti, hogy lelkünk mélyére kell tekintenünk.

Fekete szín

A fekete többször is előfordul a mesében, ami a lelkiismeretünket szimbolizálja. Erre utal a sárkányban lévő fekete galamb is, ami az ő lelkiismerete.

Vas és víz

Mindkettő elem erős, kitartó. A vas szilárd elem, de a víz mégis legyőzi, hisz a vízből született fiúk ledöntik a vasfalakat. A víz egyúttal a tisztaság jelképe is, ezért is alkalmas arra, hogy a gyermekben lévő vizet vagy az elfojtásokat „kimossa”. A felsorolt szereplők, anyagok mély benyomást gyakorolnak a gyerekekre, mert a mesét hallgatókban gyakran jelennek meg belső képek. Ezeknek a képeknek a jelentősége nagyon nagy. A gyermek mély lelki életében a képek a segítségével rögzül az információ, mely sajátjává válik.

Ezekhez egy életen keresztül lehet fordulni. Saját példammal ezt alá is tudom támasztani, mert ahogy dolgozatom elején említettem, mély érzések támadtak bennem a mesék olvasásakor.

Felnőtt korban jelentősen növeli az érzelmi intelligenciát, krízishelyzetekben támaszként jelenhetnek meg.

Ezúton szeretném megköszönni, hogy újra átélhettem a mesék adta érzéseket, mert a feladat nélkül nem olvastam volna ismét meséket.

Zborovszky Andrea

A papucsszagató királykisasszonyok (Meseelemzés)

Nehéz, szívet, lelket, szellemet próbára tevő vállalkozás a meséket elemezni, üzenetüket megérteni, azzal az új és felettébb izgalmas nézőponttal, amit az előadások alatt kapunk. Mivel még az idő és tér tengelyekkel nem vagyok teljesen tisztában, megpróbálok a szimbólumok mentén haladni, és az intuíciót használva kibontani az üzenetet. Ez sem egyszerű feladat, hiszen ez a kor amelyben élünk, amelyben felcserélődnek, összekuszálódnak a női és férfi szerepek, ahol a család, mely minden ember legkiválóbb háttérországáa már a társadalom által sem védett, ahol lassan eltűnnek a mesék, a mítoszok, az ember legősibb gyökerei, mert a rohanás szele mindent felemész. A lelkekben pedig egyre nagyobb a kétségbeesés,

eltűnik belőlük az ösbizalom, eltűnik az önismertetre való törekvés, még a saját magára való figyelem is, gondoljunk csak a reklámokra: „nincs idő a fejfájásra”. Pedig a tünetek beszélnek, és aki figyel rájuk, megérti az üzenetüket. A fogászati rendelők tele vannak betegekkel, az ínsorvasítás vigyorogva szedi áldozatait, a gyermekeknek egyre rosszabbak a fogaik. Ez az általános tendencia. A kollektív tünetek pedig kollektív problémára utalnak. Persze ráfoghatjuk ezt a helytelen táplálkozásra is, de ez csak az egyik ok. A legfőbb ok az, hogy a szociális alkalmazkodás követelménye nem más mint a: „fojtsd el az agressziódat!” Sajnos a használati utasítás arra nem terjed ki, hogy mit kezdj vele. A reklámok azt nem sulykol-

ják belénk, hogy ha az agresszív személyiségrészt tudatosan integráljuk, ha többé nem szükséges elfojtani az agressziót, ha ennek kezdettől fogva tere van az életünkben, s ebben a térben, ezzel az energiával gyűjthetjük tapasztalatainkat, akkor az integrált agresszió energiaként, vitalitásként áll a teljes személyiség rendelkezésére. A fogak alapzatát a fogíny alkotja, ez az ősbizalomnak és a magabiztosságnak a jelképe, a belső tartást, az önmagunkban nyugvást jelképezi. Ha az íny visszahúzódik, az azt mutatja, hogy ezek a minőségek visszavonulóban vannak bennünk, ami arra vezet, hogy elveszítjük a vitatkozás, a szembeszállás képességét. De sebj, manapság már egy autó árával a szánkban, bátran mosolyogva téveszthetjük meg a világot és magunkat csillogó műfogsorainkkal, baj csak akkor van, ha ezen nem gondolkodunk el, mert akkor jöhet a többi protézis, feltéve, ha már feltalálták.

Ha vissza akarjuk állítani az elveszett harmóniát, és még nem világosodtunk meg, ajánlatos használni a még létező mankóinkat: mesék, mítoszok, álmok, szimbólumok.

Még Shakespeare korában is használatosak voltak ezek a mankók, hiszen ha a Mester az egyik darabjában esetleg így mert fogalmazni: "Csodálom, hogy gyilkos mérget erkölcsi prédikációval akarsz kihajtani, hiszen magad is Saturnus rossz csillaga alatt születél." nem szedték ízekre a kritikusok, mert értették a lényegét.

És ez után a mondat után tényleg pont van, mert a nézőnek nem kellett szájbarágósan elmagyarázni az adott karakter jellemét, mert tudta, mert még tisztában volt azzal, hogy ez mit jelent.

Megérteni az embert, a lélek működését nem mes cél és nagy kihívás. Az emberi lélek valahol mélyen egységre, egészségre vágyik, de túl nagy a szakadék a lélek és a világ között, nagy kihívás a polaritást, az ellentéteket, az időt, mint létezőket megérteni, barátainkká tenni, úgy, hogy bennünk és körülöttünk is kisimuljon végre a világ minden körülménytől függetlenül.

Biztosra veszem, hogyha önmagunkhoz közelebb jutunk, a világ menetén is változtathatunk, van rá lehetőség, és talán úgy szemlélhetjük legjobban ezeket a lehetőségeket, ha őseink szemével vizsgáljuk meg a bátorság, jóság, együttérzés, idő, hála, imádság természetét. Hiszen ők a korok nyelvén azt üzenik nekünk, hogy mindannyian

egyediek vagyunk, dolgunk van, örökségünk van a világban, és mindennekfelett azért vagyunk itt, hogy megtanuljunk jól szeretni.

A mese csak a magyar mesékre jellemző időhíd megteremtésével kezdődik. Minden időjelző a helyén van, az Óperenciás tenger mint özönvízkorszak jelölő, a Hármass Úveghegy, mint jégkorszak jelölő és végül a kurta farkú malac az Aranykorba helyez bennünket. Oda, ahol még minden érték a helyén volt. „Az aranykor a béke, a szépség, és a termékenység ideje, a földön megvalósult tényleges realitás. Amikor a szellemi és isteni erők az emberi sorsba, a közösség életébe, a természetbe és az anyagba szabadon és bőséggel áramlottak, mindazt, ami a földön élt átvilágították, megszentelték és teljessé tették. A látható világ természetes módon kiegészült a láthatatlannal. Ez tette az életet létté, ez tette egésszé, teljessé, egységgé. Ez az Aranykor jellege: a lét.”

Egy belső dimenzióba kerülünk, ez lesz az elsődleges valóságunk, az erkölcsi világregd, a szív szava szerinti, amely a legelső világlétező. Aki olvasott már a gyermekének mesét az tudja, mekkora élmény együtt „révülni” a gyermekkel, aki-ben még természetesen jelen van a más tudatállapotra való érzékenység és képesség. Valóban egy burok vesz körbe bennünket, ami csak nagyon durva és nyers impulzus hatására szűnik meg. Ez az Igaz Valósághoz vonzó meseerő a végső igazsághoz vonz, eltűnik a nappali tudat ügyvédszjárása, viszont virágba borítja az érzéseket, táplálja az empátiát.

Megjelenik a mesénk hőse a juhászlegény, aki azon kesereg, hogy semmilye sincsen. Mivel a hős sorsa megfeleltethető a napistenek sorsával így azt gondolom, hogy mivel semmilye sincs, a Nap túl van a téli napfordulón, vándorol a Kos felé. A hős kora miatt egy másik alternatívát is mutat, a serdülőkorból a felnőtté válásig komoly utat kell megtennie. A mese történései, kihívásai, lépcsőfokai egy tipikus beavatási program keretében szerveződnek. Megkezdődik az énefejlődés folyamata.

A juhász juhokat őriz, ez az állat a szimbóluma a szelídségnek, ártatlanságnak, áldozatnak, feltételezhetjük, hogy hősünk ezekkel a tulajdonságokkal a történet kezdetén már rendelkezik, hiszen a kutya is hasonlít a gazdájára, talán tükrözi

is néhány jellembeli tulajdonságát.

Hogy „nagy sóhajtozva billeg-ballag a nyáj után” jelzi, hogy hiányállapot lépett fel nála. A bimbózó én kihívásokra, tapasztalatokra érett, és keresné a számára kijelölt utat.

És mivel azt mondják, ha készen áll a tanítvány, megjelenik a Mester, a mesében is így történik. Egyszer csak megjelenik a Segítő vagy Adományozó, aki megfogalmaztatja vele azt, amivel kitölthetné ezt a hiány-állapotot, csak egy bölcs kérdést tesz fel: (amit néha magunknak is fel kéne tennünk) „hát aztán mi kéne?”

„Gondolkozik a legény, vajon mi is kéne neki, s azt találja mondani:

– Megelégedném én, öregapám, egy olyan tarisznyával, amely sosem telik meg, s egy olyan bundával, hogy ha azt magamra kanyarítom, senki meg nem lát.”

Az Adományozó megadja neki amit kér, és csak azt amit kér. (Ez az attitűd a mai „mesterekre” valahogy nem nagyon illik, sok pénzért sok beavatás és gyors megvilágosodás.)

Érdekes, hogy a fiatal nem olyan tarisznyát kér, ami kifogyhatatlanul árasztja rá a bőséget. Ez a fiú nem megúszásra akarja játszani az életét, csak eszközöket, mankókat kíván, és bízik magában annyira, hogy elinduljon az ismeretlen felé, ahol saját maga erejéből boldogulhat. (Ha valaha is milliárdokat nyernék a lottón, soha nem árulnám el a szeretteimnek, főleg a gyerekeimnek nem. Az ember arra tud büszke lenni, amit a saját erejéből épített föl, és nem arra, amit készen kapott. Ezt a lehetőséget senkitől sem szabad elvenni.) A tarisznya az ember szellemi tartalékaira utal, hogy sosem telik meg...Egy színész megszűnik színésznek lenni, ha elhiszi, hogy vannak háttárai és többé nem feszegeti tovább a mélységeit. De általában az emberre is igaz, ha elhisszük, hogy már azzá váltam, amilyené akartam, végem, mert megdermed az élet, eltűnik az erő, az embert már csak a robotpilóta vezeti tovább az életén.

Nos, kis hősünk elindult a tarisznyával és a bundával – ami analóg lehet a hit palástjával, – és meg sem állt a király városáig. A királynak 12 lánya volt, de csak egyben volt öröme, mert az egyet kivéve éjjélkor mind eltűnt a palotából 6-6 pár papucsal, s csak reggel tértek vissza a rongyos papucsokkal. Hiába faggatták őket, a titok nem derült ki, a lányok elhallgatták az igazságot.

Világmindenségünk törvényei kiemelt, szent számokon nyugszanak: 1-en, 3-mon, 3+4 összegén, a 7-en és 3x4-en, a 12-őn (12 csillagkép, hónap, törzs, tanítvány, lovag). Tehát a 12 a Világmindenséget jelölő szám, a tarotban az önként vállalt próba lapja. 12. állomáson az ember önként vállalja az újrakezdést, az addigi étellel való szakítást. A 12-es éppen fordítottja a 21-nek, ami a végállomás, a beteljesülés és harmónia. A 12 lányból csak egy volt ártatlan, erőteljesen felborult a harmónia, az arányokat helyre kell billenteni, lehet, hogy ez lesz a feladata a hősünknek?

A király kihirdette, hogy annak adja egyik lányát feleségül, aki megoldja a talányt, de a kéroket mind elaltatta éjjélkor az álomszellő. (Itt a 12-es szám egy másik aspektusa is. Az éjjél lezárja a napot, utat nyitva egy másik tudatállapotnak, vagy egy másik valóságnak.)

Az álomszellő, lehet jótékony, de ugyanakkor kártékony is. Gondoljunk csak a boszorkányszél betegséghozó tulajdonságára. A levegőelem, a szél amin keresztül biztosítva van a másik dimenzióba való belépés.

Hősünk jelentkezett a feladatra, a láthatatlan ná tévő bundában virrasztott az alvó lányok szobájában. Éjjélkor besurrant a szobába egy ördögös lélek, felébresztette a lányokat, azok felkapták legszebb ruhájukat, és egy zsákba tették a papucsokat. A juhászlegény felébresztette a legkisebb királykisasszonyt is. A többiek kétségbe estek, hogy most mit csináljanak, és eldöntötték, hogy magukkal viszik őt is. Mézes-mázos szavakkal rávették, hogy menjen velük, nem bánja meg. Az ördögös lélek akkor zsírral megkente a lányok vállát – a fiú is a sajátját – ettől szárnyuk nőtt és kirepültek az ablakon. (Pap Gábor a zsírt a Ő-ba teszi és a zsírossal, a Sziriusszal hozza kapcsolatba.)

Kit ébresztett fel a fiú, talán a lányok lelkiismeretét is hordozó legkisebb, ártatlan lányt? A disznó, a zsír a tudatlanság, érzékiség, sötét indulatok, a testiség, a falánkság szimbólumai. A néphit az ördögi, démonikus erővel hozza kapcsolatba. A repülés a vágyakkal kapcsolatos szimbólum, tehát mondhatjuk, hogy a lányok a vágyak szárnyán repültek ki az éjszakába. A szárnyak a szelek megtestesítői, a túlvilág és a lélekhit fontos jelképe.

Út közben három helyen álltak meg, a rézer-

dőben, az ezüst- és aranyerdőben, ahol réz-ezüst-aranykutakból, réz-ezüst-aranyphóbából vizet ittak, és ahol hősünk letört egy-egy ágat a fákról, amitől megcsendültek az erdők. A réz csillagminőség, az ezüst holdminőség, az arany napminőség. A kút a föld mélyébe vezet, de vezethet az alvilágba is, nyílás, amely mindenképpen nemiség jelkép. A pohár, kehely ismét utalás a nemiségre, illetve tartalmazhatja az élet és halál vizét is. Az erdő a tudatunk áttekinthetetlen része, és az ösztönöké.

Az aranyerdőn túl egy magas hegy elé repültek, ott az ördögös lélek aranyággal megsuhintott egy sziklát, beléptek a hegy gyomrába. Ott fényesebbnél fényesebb szobákon mentek keresztül, ahol minden színaranyból volt és a 77. szobában 12 úrfi várta a lányokat csillogó-villogó ruhákban. Mézes-mázos szavakkal fogadták őket, majd táncoltak hajnalig, mint a forgószelel. A kakas első hangjára elbúcsúztak és hazarepültek, otthon szépen lefeküdtek, s aludtak, mintha sehol sem jártak volna. Reggel a juhászlegény mindenről beszámolt a királynak, bizonyította a történetet a kicsi királylány is és a tárgyak is, amit a fiú elhozott a tarisznájában. A király feleségül adta a kiskirálylányt a juhászhoz, mellé a fele királyságát, a többi lányt hétágú vastoronyba záratta, így az ördögös lélek többé nem tudta elvinni őket.

A letört ág két helyen is előfordul: letöri a juhászlegény, akkor megszólal az erdő, és használja az ördögös lélek is a barlang feltárására. Az ág az életfa eszméjének kifejezője. Használatos termékenységvarázslásra, ismert a zöld ág alatt való átbújás, amely házasságszertartás, de ősi gonoszúzó szertartások kelléke a nyírfaág, amellyel a szaunázók csapkodják magukat. A mitológia Aeneasa Sybilla parancsára egy aranyágot tör mielőtt a holtak országának útjára lép. Az ág letörése mindig a halálra utal, s ennek tulajdonítható, hogy a gyermekáldást elhárítani kívánó somogyi asszonyok, miért tördelték jártukban a faágakat. Megszólalt az erdő, mert meghalt egy rész az ártatlanságból, és nem tiszta beavatás formájában. A hegy gyomra nem a legmagasabb hely, hiába a sok arany és pompa, csak az alvó embert tudja elvakítani, megteveszteni a káprázat, a talmi csillogás. Az igazi fény ide is be tudna jutni, hiszen megjelenik a 77-es szám. $7+7=14$ a mérték, az arány száma.

A tánc minősége itt nem szakrális jellegű, in-

kább hasonlít egy szexuális előjátékra, nem gyengéd, nem építő, nem szerelmes, hanem olyan, mint a forgószelel, pusztító.

Asklépios kakasa hiába ordítja rekedtre magát, csak időjelző funkciót tud betölteni.

Miről is szól a papucsszaggató királylányok esete? Miután értelmeztük a szimbólumokat, nem olyan nehéz összefoglalni az üzenetét.

Ahogy mai világunkban elvesztettük az alapvető mintáinkat, itt is ez a helyzet kísért. A lányok aktívak, ők mennek a férfiakhoz, a férfiak pedig az igazi papucsok, akik otthonukban várják passzívan az élményeket. A lábbeli akár a továbblépés eszköze is lehetne, de itt csak egyhelyben nyüvik el őket, körbe-körbe toporogva. Sőt a papucs a házi béke szimbóluma is lehetne akár, ha a fiúk hordanák a nadrágot. Hiába szólít fel a kakas az éberségre, sem a lányok, sem a fiúk nem ébrednek fel az érzékek világának csábító bűvköréből. Ezen sem kell csodálkoznunk, jó angol szokáshoz híven, hiszen csak körül kell néznünk a városunkban, hány templom tetején forgolódik hiába szegény pléhkakas, s az emberek többsége azt sem tudja, miért csücsül ez az állat a legmagasabb ponton. Olyan mélységesen mélyre merülünk az anyag káprázatába, hogy már csak nagy katalizmák tudnak kirángatni minket, azok is csak akkor, ha meglehetősen közelről érintenek minket. Meg kell értenünk, nekünk nőknek nem az a feladatunk, hogy a bátorságunkat, erőnket fitogtassuk. Ez szereptévedés és élethazugság. A férfiaknak ismét vállalni kell a felelősséget nem csak önmagukért, hanem a családjukért is. Vállalniuk kell, hogy ők a fej, a nő a nyak.

A király a 11 lányt 7 ágú vastoronyba záratta. A torony a szellemi magaslatok helye, a tanulás, de a gög szimbóluma is. A 7-es a teljesség száma, Isten mindenhatósága nyilvánul meg benne. Tudott valamit az öreg király, hogy olyan ideális helyet készített lányainak, ahol a tudatosság egy magasabb szintjére is léphetnek, ha hajlandóak felébredni. De addig csak testük, érzékeik, szenvedélyeik, vágyaik foglyai, állapotaik uralkodnak rajtuk és nem ők az állapotaikon.

A legkisebb királylány szelíden, türelmesen várt, óvta rejtett értékeit, nem engedett a csábításnak, és méltó társat hozott türelme. A lélekerő győzött a testi vágy felett. Keresem azok társaságát, akik maguk is keresik az Igazságot, de Isten

mentsen azoktól, akik már megtalálták. Már csak az maradt a feladata, hogy érzelmeit mindig nyíltan kifejezze, felvállalja, erre megtanítsa élete

párját is, fenntartsa az otthon harmóniáját, táplálja a tűzhelyben a tüzet, vigyázzon a létezés csírájára és követendő mintául szolgáljon az utódoknak.

Ligeti György

KACOR KIRÁLY – avagy tanítás a világvégéről (Meseelemzés)

Volt egyszer egy szegény özvegyasszony, s annak volt egy macskája. Ez a macska olyan kajtár, olyan falánk volt, hogy minden fazékba, minden lábasba beleütötte az orrát. A szegény asszony megelégtelte a macska kajtárságát, s egyszer, mikor a macska a tejeslábast egészen kiürítette, fogta a seprűt, jól megverte, s mondta neki:

– *Kitakarodj a házamból, fel is út, le is út, többet ide be ne tedd a lábadat!*

No, szegény macska mehetett világgá. Elindult nagy búsan, kiment a faluból, bódorgott erre-arra, mindenfelé, aztán egy hídhöz ért, ott leült, s dorombolt magában nagy búsan. Amint ott üldögélt, látja, hogy ott üldögél egy róka is. Szépen odasettenkedik, s elkezd a róka farkával játszani. Megijed a róka, visszafordul, nézi a macskát, nem tudja elgondolni, mi az isten teremtese lehet, ilyen állatot még nem látott. Visszahőköl egy kicsit, de vissza a macska is, mert még ő sem látott rókát világon való életében. Mind a kettő megijedt a másiktól.

No, hanem mégis a róka szólalt meg először. Kérdi a macskától nagy szepegeve:

– *Ki légyen az úr?*

”*Ahá! – gondolja magában a macska. – Úgy látszik, fél tőlem.*”

Mindjárt nekibátorodott, s mondotta is nagy büszkén:

– *Mit, hát te nem ismeresz engem? Tudd meg, hogy én Kacor király vagyok. Nincs az az állat, aki ne félne éntőlem.*

– *Ejnye, ejnye – mondotta a róka –, igazán szégyellem, hogy még a híredet sem hallottam.*

Egyszeribe meghívta nagy tisztelettel Kacor királyt: legyen szerencséje, látogassa meg az ő szegény házában, lesz tyúkhús, récehús, lúdhús vacsorára, s minden, ami kitelik tőle.

– *Jól van – mondotta Kacor király –, hát elmegyek veled.*

Elmennek a róka házába, de bezzeg a róka sürgött-forgott, felvetette a konyhát, süttött mindenféle pompás pecsenyét, kínálta Kacor királyt:

– *Egyék felséged, egyék, ne éhezzenek, mint otthon.*

Mikor aztán az ebédnek vége volt, ágyat vetett Kacor királynak, puha ágyat, s Kacor király meghagyta, hogy csend legyen a háznál, nehogy valaki megháborítsa az ő nyugodalmában. Kiment a róka a háza elé, ott járt fel s alá, vigyázott, nehogy valaki bemenjen, de még a háza felé se közelítsen.

Egyszer jön arra egy nyúl, s a róka már messziről rákiáltott:

– *Szaladj innét, te szerencsétlen, nem tudod, hogy nálam alszik Kacor király? Ha felébreszted, vége az életednek!*

Hiszen egyéb sem kellett a nyúlnak, uccu neki, szaladt árkon-bokron által, mintha szemét vették volna. Amint szaladt, szembejő vele egy medve, s kérdi:

– *Hát te hova szaladsz, talán bizony a kopók kergetnek?*

– *Jaj, ne is kérdezze, medve bátyámuram! A róka koma háza előtt jöttem el, s azt mondta róka koma, hogy szaladjak, mert Kacor király van nála szálláson, s ha felébresztem, vége az életemnek.*

– *Hm, hm – mondja a medve –, na hallod-e, öcsém, sok országot s világot bejártam, de Kacor királynak még a színét sem láttam, de még a hírért sem hallottam. No, csak azért is meglátogatom róka komát, hadd lám, ki az a Kacor király!*

Elmegy a medve róka komához, s hát, róka koma még mindig ott jár-kelel a háza előtt, s amint meglátja a medvét, kiált neki:

– *Jaj, lelkem medve komám, ne jöjjön erre, mert ha Kacor királyt felébreszti, vége az életének, vége az enyimnek is!*

De bezzeg megijedt a medve is, megfordult, s futott keresztül az erdőn, mintha szemét vették volna, meg sem állott, míg a nyulat utol nem érte.

Hát mire odaért, ott voltak a nyúl körül mindenféle állatok, szárnyasok és szárnyatlanok. A nyúl beszélt nekik Kacor királyról, s az állatok rémülődtek.

– *Jaj, Istenem, mi lesz velünk, ha Kacor király felébred, s elindul az erdőben?!*

Volt ott mindenféle állat: farkas, szarvas, őz, varjú, sas, holló, s mind szörnyen meg voltak ijedve, nem tudták, hogy mit csináljanak. Azt mondta egyszer a nyúl:

– *Mondok én valamit. Álljunk össze, ahányan vagyunk, csináljunk nagy vacsorát, s hívjuk meg Kacor királyt; ha róka komához eljött vacsorára, eljön mihozzánk is.*

– *Biz az jó lesz – mondotta a varjú –, én, ha megbíztok bennem, elmegyek róka komához, s meghívom Kacor király őfelségét.*

Bezzeg hogy megbízták, hogyne bízták volna, hadd menjen a varjú. Elmegy a varjú róka komához, köszön illendőképpen, mondja, hogy mi jóban jár.

– *Jól van – mondja róka koma –, mindjárt bemegyek, megnézem, hogy felébredt-e, s elémondom a kívánságokat.*

Bemegy róka koma, s hát éppen akkor dörzsöli a szemét Kacor király, nagyokat nyújtózkodik, hogy ropog belé a csontja.

– *No, mi hír, barátom? – kérdi Kacor király.*

– *Felséges királyom – mondja róka koma –, itt van egy varjú. Minden rendű és rangbéli állatok küldték ide, hogy meghívják felségedet vacsorára.* Kacor király megpödrte bajuszát, s mondta róka komának:

– *Jól van, mehetsz. Mondd a varjúnak, hogy elmegyek.*

Visszarepül a varjú nagy örömmel a többi állathoz, s jelenti Kacor király üzenetét. Hej, uram teremtőm, egyszeribe nagy tüzet raknak az erdő közepén! A medve hozott ökörhúst, a farkas lóhúst, a sas mindenféle apró madarat; a nyúl felcsapott szakácsnének, forgatta a nyársat, sütötte a drága peccsenyékét; a többiek körülállták a tüzet, úgy várták Kacor király őfelségét.

Aközben Kacor király is nekikészülődött, jó hegyesre kipödrte a bajuszát, s elindult róka komával a vendégségbe. Elejükbe jött a varjú, s úgy mutatta az utat, de a világ minden kincséért sem mert volna leszállni a földre, hanem repült egyik fa tetejéről a másikra, s úgy károgtat:

– *Erre, erre!*

Egyszer meglátják Kacor királyt, amint jó róka komával. Hát, uram teremtőm, ahány állat ott volt, mindannyinak inába szállt a bátorsága!

– *Jaj, jaj – kiabált a nyúl –, ott jó Kacor király, még felszúr a bajuszára!*

– *Szaladjon, ki merre tud! – kiáltott a medve, s azzal nekiiramodtak, szaladtak, ahányan voltak, annyifelé.*

Hogyha azok a bolond állatok el nem szaladtak volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Meseelemzés

Mint minden magyar népmese, a Kacor Király is könnyen megjegyezhető és továbbadható történet köntösébe ágyazott csillagászati tudást – jövődőlést rejt. Ebben a mesében vagy egy a múltban bekövetkezett elemi csapás elbeszélése történik meg, vagy egy a jövőben – esetleg időszakosan ismétlődő – bekövetkező szerencsétlenség leírása történik. Az első feltételezést alátámasztja a jelenlegi csillagászati tudomány: 4.5 milliárd évvel ezelőtt egy Mars méretű bolygó csapódott a Földnek, melynek következtében a Föld tengelye elgörbült, kialakítva ezzel az ún. precessziós – imbolygó – mozgását. A másik lehetséges magyarázatot a sumer-folyamközi irodalmi alkotások szolgáltatják, mint pl. a Nimrud-táblának nevezett dombormű, amelyen a Nibiru (az asszírok Marduknak neveztek) bolygó földközeli mozgása van megjelenítve. (lásd: az alábbi ábrát)



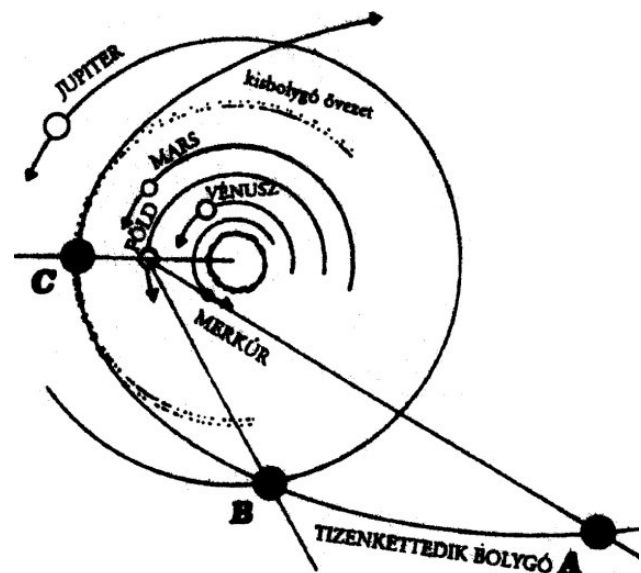
Ennek értelmében e bolygó 3600 éves időközönként a Teremburán át – amely a Naprendszerünket körülvevő dimenzióbuborék határa, melyben élünk (tudományosan: Oort-felhő) – visszalátogat kisebb-nagyobb földindulást okozva. Ezt a tevékenységét nevezzük „Égszakadás”-nak, mivel valóban e bolygó méreténél fogva átszakítja ezt a burkot, így közeledve a Föld felé.

Én ezt a második elgondolást fogadom el és e mesét is ezen tétel bizonyításának tartom. Ennek értelmében a mese közvetlen kezdő mozzanata a macska összetűzésbe kerülése gazdaasszonyával egy kancsó kiöntött tej miatt. Itt könnyedén beazonosíthatjuk a történet szereplőit: Kacor Király egy „nyughatatlan” bolygó („Olyan nyalánk volt, mintha kismacska lett volna, pedig nagy volt”), a gazdaasszony (vagy özvegyasszony) vagy a Nagybaldogasszony, vagy kapcsolatban lehet a Szűz csillagképpel, hiszen minden főszereplő e csillagjegy Holdházának lakója. Az is előfordulhat azonban, hogy csak a Kacor Király által képviselt bolygó pontos származási helyének meghatározásáról van szó (lásd: „...a Szűz-extragalaktikus szuperhalmaz képviselőjének tekinthető” – Pap Gábor: Hazatalálás 235. oldal). A lényeg, hogy a macska kintről – a Naprendszeren kívülről – kerül be a Tejúton át (a tej útján) közvetlen közeliségünkbe: a Kerekerdőbe – naprendszerünkbe.

Ezt bizonyítja az a leírás, hogy a Róka sem látott még macskát, sem a macska Rókat. Ilyen összefüggésben hangzik el az összes állatot elrettentő mondat, az „olyan nagy a hatalmam, hogy minden állatot meg tudok regulázni!” Ez pontos leírását adja annak a bolygónak, mely képességgel a sumer hagyomány szerint a Nibiru bír: egy a Jupiterhez hasonló méretű bolygó, mely tagja ugyan a Naprendszernek, de pályája két gyújtóponttal rendelkezik, ezért keringési ideje messze eltér a többi bolygótól: sokkal hosszabb, keringési síkja 30 fokos szöget zár be a többi bolygó keringési síkjával. A káld-sumér pecséthengereken ábrázolásokat találtak e Nibiru mozgásáról. Olyan alapvető csillagászati pontokat neveztek meg, amelyek segítségével a Nibirut azonosítani lehetett. Ebben a három fentebb látható bolygónak, a Marsnak, a Merkúrnek és a Jupiternek kulcsfontosságú szerepe volt. A kutatók szerint egykor éppen ezen – a képen látható – feltételek megvalósulása mellett ütközhetett a Nibiru vagy az egyik holdja a Földdel, amely során egyébként az élet is átkerült bolygónkra. A Nimrud-táblán látható konstelláció érdekessége, hogy ismétlődik. A számítások szerint 2012-ben következik be a következő áthaladás, de ez csak akkor válik biztossá, ha 2009-ben a déli féltéken szabad szemmel is észlelhető lesz a Nibiru.

Kacor Királyt a Róka vezeti be a Kerekerdőbe, te-

hát ő nem lehet más, mint maga a Nap. Ezt alátámasztja a Róka Hold-ház béli helyzete, amely a Nap otthona és benne ereje teljében van (Oroszlán – a nyugati Állatövi beosztás szerint), valamint a mese szövege, mely szerint a Róka táplálja, eltartja Őfelségét. A mese különféle változatai meg egyeznek abban, hogy a Róka mindig csirkehúsrá hívja meg Kacor Királyt, de emellett előfordulnak a tyúk- és lúdhús változatok is. Ez azt jelentheti, hogy a Nap legelőször ezt az ismeretlen bolygót a Halak csillagképbe vezeti (Hold-háza a Kakas, stb., uralkodó bolygója a Jupiter), vagy azt, hogy először a Jupiter bolygó pályáját fogja keresztezni. Erre a káld-sumer hagyatékából példát is talál Zecharia Sitchin, melyet a 12. Bolygó című könyve ábráján közöl is. Tőle veszem át tehát az alábbi ábrát.



A következőkben a (kisnyúlal való találkozásról ejt szót a mesélő, pontosabban szólva arról, hogy hogyan nem találkozott a Kacor Királlyal a Nyúl – illetve az általa képviselt bolygó, ami a Merkúr (a csillagismereti alátámasztás alapja szintén az Állatöv, ahol a Nyúl Hold-házában a Merkúr az uralkodó bolygó). Hasonló történet játszódik le a Medvével – aki szintén e jegynek és Hold-háznak a tagja –, azonban ő is elszalad a találkozás elől és visszatér a Kisnyúlhoz. A Medve kiléte ebben a pillanatban nem biztos. Képviselheti ugyanis a Szűz második Hold-házát is (megjelenítve ez által egy a Merkúrral történő második találkozást), de sokkal valószínűbb, hogy ő a képviselője a Naprendszerben egykoron részt vevő bolygónak – a Tiamatnak –, mely éppen e szóban forgó szerencsétlenség következtében semmisült meg. Ezt az

elméletet alátámasztani látszik a Mars és a Jupiter között elterülő aszteroidaöv, amely ennek az elpusztult Tiamat bolygónak a törmeléke lehet.

Visszatérésekor a Medve a Nyúlnál ott találja a Farkast (Kos jegy béli Hold-ház a Marssal) és a Varjút (Vízöntő béli Hold-ház a Szaturnusszal). Ennél a pontnál is vannak eltérések a különböző változatoknál, ugyanis Illyés Gyula szövegváltozatán kívül az általam talált két másik változat több állattal való találkozót is leír: „farkas, szarvas, őz, varjú, sas, holló”. Abban azonban már ismét meg-egyeznek a változatok, hogy a találkozón részt vevő állatok meghívják Kacor Királyt ebédre. Ha az előbbit fogadjuk el, akkor az ebéd bekövetkezte egy Merkúr - Mars - Szaturnusz együttálláskor-, ha az utóbbit, akkor egy másik: Merkúr - Mars - Szaturnusz - Jupiter együttálláskor következik be, melyek mindegyike a Nap jelenlétében zajlik (ez jelentheti a vele való együttállást is) így komoly idő-meghatározó szerepe van.

Az ebéd a Kerekerdő közepén (a Naprendszerben) történik, ahol a Nyúl ennek megfelelően tüzet is rak (Nap), a megszervezés mikéntje pedig további részletekkel szolgál a találkozás jellegére vonatkozólag: a Nyúl (Merkúr) lesz tehát a szakács, „mert kurta farka van” – mondja a mese, amivel feltehetőleg Naphoz való közelségét és pályája rövidségét kívánja jelezni (lásd: a bolygó magyar nevét: Szaporacsillag). A Medve (szintén Merkúr) hozzá csatlakozik a tűzifával és vadakkal, ahol a tűzifa szintén a Napközelség jelképéül szolgálhat. A Farkas (Mars) az aszalterítésben serénykedik, amely adat ismét az időpont – tehát a Kos jegye – megjelölését szolgálja. Más változat szerint a Medve (Merkúr) ökör (Hold)-húst hoz, a Farkas (Mars) ló (Jupiter)-húst, a Sas (Mars) apró madarat (Jupiter) hoz, ami jelentheti e bolygók egymásra hatását, vagy ismételten az együttállásukat. Mindent összevetve ezen adatok szerint tehát akkor következik (vagy következett) be a világvége, amikor az előző bekezdésben említett bolygók együttállnak (együttálltak) a Kos jegyében.

A lakomára Kacor Királyt a Varjú (Szaturnusz) kíséri, aki ágról-ágra száll, mert fél a Királytól, de ő maga is szemmel tartja a Varjút, hiszen ő is fél tőle. Ezen adatok jelenthetik azt, hogy a bolygó jöttében többször keresztezte a Szaturnusz pályáját – vagy többször megközelítette azt –, azonban

nem történt összeütközés. A találkozás csak a mese végén következik be, amikor a bolygók ehhez együtt állnak. Az esemény leírása a legpontosabb az Illyés Gyula általi közlésben. E szerint a Nyúl úgy megijed, hogy „nekifut a tűznek, megpörköli magát, ettől olyan bátor lesz, hogy fordultában belekap a Farkas képébe, jól végigkarmolja”. Az eddigi gondolatmenetet folytatva tehát a Merkúr, mint a Naphoz legközelebb mozgó égitest a Nibiru közeledésének hatására túl közel kerül a naphoz, amely szabálytalanságból kifolyólag módosul pályája és összeütközik a Marssal. Az ütközés nem végzetes, de kimozdítja pályájáról a Marsot is, hiszen „a Farkas azt hitte, hogy ezt csak a Medve tehette vele, s ezért jól képen teremtette a Medvét”. Ahol értelemeszerűen a Mars összeütközik a már korábban említett Tiamattal, amely szintén pályát módosít és összeütközik e bolygóval, amit Nibirunak hívtak a folyamközi népek (a Medve a Kisnyúlnak akarta továbbadni az ütést, de a Kacor királyt találta el, aki épp akkor ért oda). Ezt az elméletet alátámasztani látszik a Mars és a Jupiter között elterülő aszteroidaöv, amely ennek az elpusztult Tiamatnak a törmeléke lehet.

Az utolsó fejezetben pedig megtudhatjuk a természeti csapás következményeit. E szerint: „Mikor látta, hogy a felséges Kacor királyt ütötte meg, úgy megrémült, hogy nyaka közé szedte a lábát. A Kacor király meg attól ijedt meg, hogy így nyakon teremtették. Uzsgyi hát, ő is futóra! Elröppent ijedtében a Varjú is.” Vagyis a Tiamat az ütközés következtében eltávozott a helyszínről, csakúgy, mint a Nibiru, amely mára már szintén nem tagja a Naprendszernek. A Varjú által képviselt Szaturnusz is „elröppen”, ő azonban nem volt szorosan elszennvedője az eseményeknek, hiszen csak a legvégéből vezette a Tiamatot képviselő Rókát Naprendszerbeli útján, ezért így ő továbbra is tagja maradhat a rendszernek.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Sitchin, Zecharia: A Tizenkettedik a bolygó Édesvíz Kiadó, Budapest, 1996
- Pap Gábor: Hazatalálás. Püski Kiadó, Budapest. 1999.
- Brennan, Herbie Mars, Alexandra Kiadó, 1998.
- Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese (online változat).
- www.mek.iif.hu/porta/szint/human/szepirod/magyar/illyes/77nepm/html/

KARAFFA KATALIN HALÁLÁRA

Mind a Tárogató, mind a TuruL Szövetség, mind pedig jómagam számára súlyos veszteség Somplákné Karaffa Katalin (1942-2008) korai távozása. Vonzó, sokoldalú egyéniség volt. Tanári diplomája mellett számos ágazatban szerzett jártasságot, pl. a magyar őstörténet, a történelem, az irodalom, az ősi magyar hit- és hagyományvilág, az asztrológia, a környezetvédelem stb. területén is. A tanításon kívül könyvtárosi, újságírói, de leginkább népművelői munkát végzett egész életében. Lapunkat is sok kiváló írással tisztelte meg, s a Szittya Világtalálkozókon, valamint a miskolci Őskutatási Fórumokon előadóként is üdvözölhattük. A Turul Szövetségnek is hasznos, oszlopos tagja volt, az utóbbi néhány évben alelnöke is.

Jó kedélyű, aranyos természetű, segítőkész ember és remek barát volt; ugyanakkor mindig határozottan, bátran kiállt véleménye s a magyarság igaza, érdekei mellett. Emiatt elég sok hátrány, mellőzés sújtotta bizonyos körökben, de

ez sohasem tántorította el elveitől, ill. következetes harcától. Végzetes betegségét viszonylag türelmesen viselte, ám legyőzni sajnos nem tudta. Élete nagy részében nehéz, puritán körülmények közt, magányosan küszködött. Bizony szerencsésebb sorsot érdemelt volna, már csak tehetségénél, képességeinél fogva is. Valószínűleg mindez hozzájárult ahhoz, hogy pályája nem tudott maradéktalanul kiteljesedni, s erejéből nem futotta elmélyültebb alkotómunkára.

Hiányozni fognak magvas gondolatai, szép magyar beszéde, lényeglátó bölcsessége és őszinte szívjósága. A nagy távolság miatt temetésére nem mehettek el, de együtt gyászolom őt családjával. A magyarok Istene vegye magához a lelkét, s adjon örök nyugodalmat a testének a zempléni földben, melyhez mindig forró szeretettel ragaszkodott.

Kedves Kati, búcsúszom immár tőled. Nézz le ránk néha az égből, miként mi is megőrizzük feledhetetlen emlékedet.

Siklósi András

ELMENT KUNSZABÓ FERENC

Még a legendás Jurtában ismertem meg Feri bátyámat 1989-90 táján. Sok fórumon szerepelünk együtt, teret adott néhányszor a Hunniában, s a klubjába is meghívott előadásokat tartani, én pedig az első Szittya Világtalálkozókon biztosítottam neki megszólalási lehetőséget. Nem túl gyakran találkoztunk, de mindig kölcsönös megbecsüléssel szorítottunk kezét.

1956-ban Kaposvárott részt vett a forradalmi eseményekben, amiért 10 év börtönre ítélték, melynek jó részét le is töltötte. Utána csak amolyan megtűrt íróként publikálhatott: főként félre- eső, vidéki folyóiratokban jelent meg olykor egy-egy tanulmánya, szociográfiája, valamint néhány könyve. A módszerváltás után végre föllélegezhetett egy kicsit, s ekkortól főleg politikai-nemzetvédelmi cikkeket, esszéket közölt a jobb- oldali sajtóban. Megalapította s kb. 10 éven át szerkesztette az akkor országosan legszínvonalasabb és legbátrabb hangú Hunniát. Persze a ma-

gát átmentett, alapjaiban változatlan hatalom ferde szemmel nézte lapjának népszerűségét; s válogatott ürügyekkel (pl. antiszemitizmus vádjával) többször is koncepciós perbe fogta, majd anyagilag totálisan ellehetetlenítette Kunszabó Ferencet, ami egyben a lap végét is jelentette.

Ezután gyakorlatilag visszavonult a közélettől, de családi magányában megírt még néhány művet. Érzékeny tollú, tisztán látó, radikális elveket valló, a magyarságnak elkötelezett ember volt, Hosszú, súlyos betegségét követő halála jelentős vesztesége a valódi nemzeti oldalnak (ha létezik még ilyen?!). Magam is fájdalom távozását, s különösen azt, hogy meg sem emlékeztek róla az elvárható tisztelettel. Félő, hogy az ő sorsa is a méltatlan feledés lesz, mint annyi más kiváló hazafié. (Hiába, a judeokrata maffia nem bocsát meg könnyen senkinek.)

Siklósi András

SZAMOSZEGI BODÓ SÁNDOR

festőművész

KIÁLLÍTÁSA FELSŐZSOLCÁN

A BÁRCZAY KASTÉLYBAN

2008. február 15 – 2008. március 13.

Bodó Sándor igazi, élő, eleven népmesehős.

Ahogy a népmesékben a szegény ember legkisebb fia tarisznyával a vállán hamuba sült pogácsával világgá indul, hogy esze, ereje, ügyessége, szorgalma révén legyőzve minden rosszat, kiálljon minden próbát, hogy elnyerje méltó jutalmát: kincset, aranyat vagy éppen a királylányt.

Így vágott neki Bodó Sándor is fiatalon, szinte még gyermekként a nagyvilágnak.

17 évesen, életében először távolodva el látótávolságon túl is messzebbre falujától. A falu bírása kíséri el a fővárosba, ahol felveszik a rendkívül tehetséges fiút az Iparművészeti Iskolába. Ő gyermekkorától a hegedűért rajongott, de ha nem lehet zenész, akkor majd hegedűt fog készíteni.

Révbe ért – mondhatnánk, ha nem jött volna közbe a háború. Bevonul katonának, Erdélyben az Úz-völgyében megsebesül, majd felépülése után ismét a front. Végül 1945-ben újra az Iparművészeti Iskolán találjuk. Itt és ekkor ismerkedik meg egy másik nagyon tehetséges művésszel, Fábián Ilonával, akivel 1951-ben összeházasodnak, és innentől kezdve egymásba kapaszkodva, egymást kiegészítve boldog házasságuk 52 éve alatt világszerte párját ritkító rendkívüli és teljes életművet hoznak létre.

Előre szaladtunk, mert hol vagyunk még a beteljesüléstől?

Most csak annyit kell itt megjegyeznünk, hogy Bodó Sándor a népmesék szokásos forgatókönyvével ellentétben még az életútja elején a sorstól, de mondjuk hozzá illően, a jó Istentől megkapta azt a kegyet, hogy a „királylányt”, Fábián Ilonát feleségül, társul vehette, s vele indulhatott a viszontagságok legyőzésére az Üveghegyeken, sőt még az Óperencián is túlra.

Mert mennie, menekülnie kellett kis családjával együtt 1956 őszén, miután megszabadult az ÁVO börtönéből, ahová azért hurcolták el, mert a Pénzjegynyomdában, ahol grafikusként dolgozott, a készülő Békekölcsön plakátra beírt három, a rendszert bíráló mondatot, amit azután 4 év börtönnel büntetett az akkori „igazságszolgáltatás”.

A szabadulását hozó, reményt keltő forrada-

lom, annak tragikus bukása menekülésre készíti. Éjszaka gépfegyvertűzben, árkon-bokron át – karjában síró kisfiával – végkimerülésig menekülve bujdoskolnak. Természetes, hogy ez a szomorú és megrázó élmény majd megjelenik műveiben is a megélt szörnyűségek nyomán. (*A menekülés, Utcai harci jelenet, Pesti srácok*)

Azután rövid úton Amerika. És amit ott tapasztaltak, az lélegzetelállító volt számukra. Nem a méretek, nem a felhőkarcolók, amelyeket megcsodáltak, meg is szoktak, hanem a szabadság élménye, a szabadság íze, amellyel nem tudtak betelni. Oda mehettek, ahová akartak, azt csinálhattak, amit akartak, amihez kedvük tellett, írhattak volna „rendszer bíráló” szöveget, akár ki is nyomtathatták volna...

De minek, miért? Mi értelme lett volna?

Olvasom életrajzi írásaikat, visszaemlékezéseiket. Soha sehol egy rosszalló szó, megjegyzés az amerikai módiról, az amerikai életformáról, szokásokról, még akkor sem, ha európai, pláne magyar szemmel nézve ezek különösnek is látszottak.

Elfogadták a szabadságukért cserébe, s közben megmaradtak magyarnak.

Pedig az első évtizedekben, különösen az első években majdhogy nem nyomorogtak, mert ugyan nyúltak feléjük segítő kezek, elsősorban az egyházak részéről, de ők néhány hét után megköszönték az istápolást és továbbmentek. Nem akartak lekötözött lenni, leragadni egy kis közösség fészek-melegében, s ott betokosodni. Ők nagyot akartak, hogy figyeljenek rájuk, de nyelvtudás és szakmai ismeretség nélkül egy földrésnyi országban, amely húszszor nagyobb, mint hazánk, húszszor több művész, festő él és működik, mint nálunk, ott kitörni, remélni, hogy az élre kerülnek, ahhoz a tehetség mellett nagy erőre és még nagyobb hitre volt szükségük. Ők e három dologban nem szűkölködtek!

Mindent vállaltak, aminek köze van a képzőművészethez, és pénzt hoz a négytagú családnak, de a nívót – bármit is csináltak – soha nem adták alább.

Ilona textil festőművész volt, készített selyem batikolt lámpaernyőket, tojásfestést, később virágcsendéleteket, táblaképeket.

Sándor rézmetszést, kispasztikát, érmekeket, plaketteket, készített értékes hegedűket, domborműveket, reliefet, faragott fát, márványt, s egyre jobb neve lett Tennessee állam székhelyén, Nashvilleben, egyre több restaurációs feladatot kapott, miközben természetesen festett is, főleg tájképeket.

Ahogy olvasom az életrajzi adatokat újra meg újra

Ady: A mesebeli János című verse zsong a fejében:

„Gyürkőzz, János, rohanj, János.

.....

*De csinálod, mert csinálod,
De csináld, mert erre lettél
S ha már álltad, hát kiállod.*

*Vagy nem állod s megbénultan
Gunnyasztani fogsz, ha merhetsz...*”

Vélekedhetett így Bodó Sándor is. Nekigyürkőzött, nemcsak a művészi munkának, hanem az építkezésnek. Tennessee állam Nashville nevű nagyvárosában vásárolt kétholdnyi telken építkezni kezdett a család. Ők maguk két kezükkel építették leendő házukat. Eddig is újra meg újra nagyobb és jobb lakásokba költözgettek, renováltak, újítottak, de mindezidáig nem volt saját otthonuk. Húszéves lejáratú kölcsönt vettek fel a félig kész házuk befejezéséhez. Mindemellett egyre inkább a restaurálás mellett kötöttek ki, mert ez színes, minden esetben új ismereteket, nagy tapasztalatot igénylő munka volt. Nagy türelmet, szorgalmat igénylő munka kötötte te erejüket. Látva ezt a tempót Sándor ismerősei megkérdezték, miért ez a nagy „hajtás”?

Ő, rá jellemző szelídséggel, bölcsességgel, de iróniával válaszolt:

„Az a mese jutott eszembe – mondotta –, amikor két béka beleesett a tejfölbe. Az egyik megadta magát a sorsnak és belefűlladt, a másik addig vergődött, míg a tejfölt vajjá nem köpülte és a vaj hátán kievickélt. Mi is ezt tettük.”

A Bodó házaspárnak, különösen Sándornak nem volt ismeretlen terület a restaurálás, de Amerikában tovább növelték ez irányú ismereteiket, hatalmas tudásra és sokirányú tapasztalatokra tettek szert, hiszen az évek során több száz festményt, tárgyat restauráltak. Ezekhez meg kellett ismerkedniük Amerika történetével, szokásokkal, öltözékekkel, régi korok rekvizitumaival.

Tudták, hogy 1976-ban nagy ünnepek lesznek Amerika-szerte, mert ekkor ünneplik az Egyesült Államok megalakulásának kétszázadik évfordulóját. (A Függetlenségi Nyilatkozat elfogadását, 1776. júl. 4.)

A házaspár tudatosan készült erre, már évekkor azelőtt ismerkedtek az amerikai háborúk menetével, a csaták történetével, a helyszínekkel, s

készültek a sokalakos nagy táblaképek harci jelenetekkel, csataképekkel. Bodó Sándor hosszas előkészületek után több kisebb és nagyobb festményt készített a bicentenáriumi ünnepekre, amelyeken az amerikai múlt történelmi eseményeit vitte vászonra, pl. Andrew Jackson, a 7. amerikai elnök *New Orleans-i csatáját idéző festményt*, mely 127 cm x 185 cm méretű lett. Több kisebb vázlat, tanulmány elkészítése mellett két évig dolgozott e művön – olvassuk felesége memoárjában.

Az 1976-os év meg is hozta a várt nagy emlékünnepeket szerte Amerikában. De valami újat is hoztak a bicentenárium rendezvényei. A százféle-fajta embercsoportból összegyűrt hatalmas állam népei először ébredtek rá ily nagymértékben és számban, hogy nekik van saját közös „nemzeti” múltjuk, történelmük, győztes harcaik, háborúik. Igaz, e korszak tanúi szerint ez a romantikusnak ható visszatekintés már évtizedekkel ezelőtt elindult az USA-ban, jelezte ezt *Margaret Mitchel Elfűjta a szél* című regényének máig tartó fantasztikus sikere.

Valami olyan jelenség játszódott le vagy ahhoz hasonló ebben az időszakban az Egyesült Államok társadalmában, mint ami nálunk, Magyarországon a reformkorban kezdődött a „nemzet öntudatra ébredése” során, amelyet műveikben nemzetünk óriásai: Petőfi, Arany, Vörösmarty, Széchenyi, Kossuth élesztettek, majd az elbukott szabadságharc után a képzőművészetben Székely Bertalan, Madarász Viktor, Benczúr Gyula tartott életben.

És ekkor jött el Bodó Sándor és felesége számára a beteljesülés. Nashvillben és Tennessee államban már jó nevű alkotóknak ismerték őket, akik a képzőművészet számtalan ágában figyelemre méltót alkottak, Sándor eddig is kivívta a szakma és a közönség elismerését munkáival, különösen a sokalakos rókavadászatok panorámáját bemutató nagy táblaképeivel, cowboy és western témájú műveivel.

De most 1976-ban egy csapásra bekerült a sokágú, sokrétegű amerikai képzőművészeti élet és hozzátapadó kereskedelmi, üzleti világ látókörébe.

Az első nagyméretű történelmi festményét, amelyről fentebb szoltunk, a *New Orleans-i csatát* ábrázoló alkotást még a kiállításon egy nagy amerikai bank, a Fidelity Federal Bank 12.000 dollárért megvette, és elhelyezte impozáns székházában, ma is ott van díszhelyen.

Még ekkor ott több kisebb történelmi képe is elhelyezkedett, de ez csak a kezdet volt, mert híre-neve történelmi festményei révén szárnyalni kezdett. Festményei ára 20 000 dollár fölé emelkedtek. Mozgalmas csatajelenetet, harci eseményt festett sok száz szépvonalú lóval, tömeggel, s mindezek mellett sort kerített az amerikai történelem, a függetlenségi harcok kimagasló személyiségeinek is megörökítésére, Washington, Lafayette. Andrew Jackson mellett az Észak-Dél háborújának kiemelkedő magyar hőseit: Asbóth Sándor altábornagyot, a Pulaski Kázmér lengyel generális légiójában működő magyar huszárokat, a hősi halált halt Kovács Mihály ezredest, Zágonyi ezredest örökítette meg a magyarok és az amerikaiak számára.

Az évek során egyre több nagy művelődési, művészeti centrum adott helyt tárlatainknak és vásárolt tőle képeket. (A jelentősebb képei tulajdonlóinak kimutatását e füzet utolsó lapjain közzé tesszük.) Washington, New York mellett az Egyesült Államok számtalan nagy városa, Európában Koppenhága, Párizs, Róma, Budapest látta vendégül és őrzi alkotásait. Tárlatain, kiállításain Al Gore, az USA elnökhelyettese, Mitterand francia, Mádl Ferenc magyar államelnök parolázott vele, és megannyi állam kormányzója, first ladyje, generális Clark és más tábornokok itthon és Amerikában, államtitkárok, miniszterek köszöntötték jó szívvel a Szamoszszegből kiszakadt, Magyarországról elüldözött tehetséget.

Mi az, ami a magasba emelte?

Ugyan nem állíthatjuk, hogy úgy ünnepelnék a világban, mint az ismert labdarúgókat, de a művészetkedvelők és a szakmai közvélemény Amerikában, Európában számon tartja, elismeri, akkor világhírű. Történelmi festőnek tartják, az is, mert jó időben, s jó helyen ismerte fel ezt az igényt, e témának szükségességét. Persze ehhez kellett olyan tehetség, Istentől kapott adottság, amellyel akkor ott csak ő rendelkezett. De nemcsak hagyományos stílusban készült történelmi képek kerültek ki keze közül, ha kedve tartotta, szépszámmal alkotott expresszív tájképeket vagy realista szalonnasütést, 56-os eseményeket.

Szívesen teremtett állatokat képein, kutyákat, s főleg szép, pompás lovakat. Sokat. Nemcsak a történelmi képein, már előbbi korszakában, még 1976 előttől alkotott számtalan vadászjelenetben (rókavadászaton), rodeón, indiánokról, cowboyokról festett életképeken láthatjuk, hogy szívesen fest állatokat, méghozzá mozgás, vágatás közben is. Honnan e szimpátia?

„A ló ábrázolása minden korban és minden nép-nél nagyra értékelt művészeti alkotás volt – mond-

ja egyik írásában. – *A világ legnagyobb művészei festettek lovas képeket Leonardo da Vinci, Raffael, Rubens, van Dyck, Goya és sorolhatnám oldalakon át... Gyermekkoromban lovak mellett nőtem fel. A ló gyönyörű nemes állat. – Megszerettem, mert értelmes, tanulékony és hű a gazdájához. Segítő társa volt az embernek évszázadokon át munkában, harcban, szórakozásban és az élet minden területén.*” – Ugyanitt vall művészeti felfogásáról: „*Én mindig azt festettem, ami-ben hittem, amit jónak tartottam, függetlenül attól, hogy mi a művészetben a divat. Ha elfáradtam a festészetben, faragtam szobrokat, mintáztam medálokat, mikor kedvem lett, újra festettem, Önálló voltam, nem megrendelésre dolgoztam, és így magam választottam meg festményeim témáját... Én őszintén szeretem a modern művészetben azt, ami művészet. Megalkotásukhoz ugyanaz az Isten adta tehetség kell, mint amivel a régi nagyok rendelkeztek. Én csak azokat nem értékelem, akik azt hiszik, hogy a művészetben valami újat kell csinálni, és ezért sokszor kultúra ellenes, erkölcs és ízlésromboló munkájukkal lejáratják a művészet igazi értékét és célját. A művészet igazi célja nem lehet a jó ízlés és a kultúra lerombolása. A modern művészetnek meg van a maga igazi létjogosultsága. Értékben nem áll alatta a tradíciós művészetnek...*

Remélem, eljön az az idő, amikor a festmény értékét a kvalitása határozza meg”.

Mi magyarok – itthon és külföldön – hálával, sok köszönettel tartozunk Bodó Sándornak nemcsak azért, mert kiemelkedő értékű alkotásaival 1976-ban és az utána következő években ébren tartotta, felébresztette az ünneplő Egyesült Államokban a magyarság iránti érdeklődést, Kossuth Lajos amerikai látogatását, a huszárok és magasrangú lovas tisztek helytállását, hősiességét bemutatató sorozatai révén.

Azért is kiemelkedő tisztelet és megbecsülés a járandósága Bodó Sándornak és néhai kedves feleségének, Ilonkának, mert magyarságukat jó sorsukban, balsorsukban soha fel nem adták.

Évtizedeken át csak műveikben álmodoztak hazájukról. Amikor viszont megnyíltak a határok, 42 év után otthagyták Amerikában szép házukat, birtokukat, műtermüket, felnőtt gyermekeiket, biztos egzisztenciájukat, s 1999-ben hazatértek. Magukkal hozva mozdítható „kincseiket”, a festményeket, tárgyakat, amerikai és magyar néprajzi

relikviákat, amelyeknek itthon műtermet, szalont rendeztek be.

A haza iránti önzetlenség és szeretet szép példáját nyújtotta Bodó Sándor, amikor úgy döntött, hogy kilenc nagyméretű történelmi festményét a Hadtörténelmi Múzeumnak adományozza, *Eger vár ostromát és védelmét, Budavár visszafoglalását* bemutató három-három nagyméretű, sokalakos tabló ma a Hadtörténelmi Múzeum márványtermét díszíti.

És tovább folytatták jó szolgálatukat a két nép, az amerikai és a magyar nép mélyülő barátsága érdekében. Szalonjukban tárlatokat rendeztek, kiállításokon vettek részt, kitüntetések kaptak, dolgozgattak és éltek boldogan hazájukban, mint a mesében, mígnem 2002-ben rövid betegségében elhunyt Ilona, a szerető feleség, a művésztárs.

„...A legtöbbet a jó Istennek köszönhetek, hogy olyan segítőtársat rendelt mellém, aki hűségesen velem volt jóban, rosszban egyaránt. Nélküle az életem üres, tartalmatlan lenne. Ami eredményt az életben elértem, azt az Ő hűséges és bölcs támogatásának köszönhetem – vallja Bodó Sándor visszaemlékezésében, aki munkába fojt be bűt, s 88 évesen dolgozik szorgalmasan. Isten áldja meg Sándor bátyánkat erővel, egészséggel, hosszú élettel.

Zsiros Sándor

BODÓ SÁNDOR

alkotásai Európa és Amerika
köz- és magángyűjteményeiben

The Governor's Mansion, Nashville, Tennessee - Andrew Jackson Center at the Hermitage
Davidson Country Court House, Nashville, Tennessee - Tennessee State Museum, Nashville, Tennessee
Pulaski County Court House, Little Rock, Arkansas - The Royal Summer palace of Denmark
The Smithsonian Institution, Washington D.C. - The Society of the Cincinnati, Washington D.C.
Hungarian Reformed Federation of America, Washington D.C.- First Tennessee Bank Memphis, Tennessee
Fidelity Federal Bank, Main Office Building, Nashville, Tennessee - Figgie International, Richmond, Virginia
Williams Lyons Corporation, Newport Beach, California - Swanson Development, Murfreesboro, Tennessee - Life and Casualty Tower, Nashville, Tennessee - Debreceni Nagytemplom
The Citadel Museum Charleston, South Carolina - Hotel Invalides (Military Museum), Paris, France
The Christian Museum, Esztergom, Hungary - National Museum, of Budapest, Hungary
Military Historical Museum, Budapest, Hungary Museum of History of Budapest, Palace of Buda
Castle Huszár Museum, Sárvár, Hungary - Vatican City State Museum, Rome, Italy
Stanford University, Stanford, California - Hadtörténelmi Múzeum, Budapest, Hungary
Mr. & Mrs. Cal Turner, Jr. Nashville, Tennessee
And more Public, Corporate and Private Collections in the USA and Europe.



Kossuth Lajos



Washington, George

BODÓ PÁL FESTMÉNYE

KRÍZA ILDIKÓ:

A Mátyás-hagyomány évszázadai

Budapest: Akad. K., 2007. 241, [2] p., [8] t.
ill., részben térk. (Néprajzi tanulmányok)

Ismerteti: Krizsai Mónika

„Az okosság olyan tulajdonság, mellyel mások felett győzni lehet, kiegészíti a hősök fizikai erejét, bátorságát, ügyességét... A szellem győzelme egyenértékű a hősi küzdelemmel, az okosság egyenértékű a fizikai erőpróbával.” – írja Kríza Ildikó A Mátyás-hagyomány évszázadai című, MTA doktori címre beadott értekezésében, amelyet az Akadémiai Könyvkiadó 2007-ben jelentetett meg.

A könyv bemutatója 2008. február 26-án, Hunyadi Mátyás királlyá választásának 550. évfordulójához kötődve történt, szinte egyetlen méltó példajaként az ideai, Reneszánsz-évnek kikiáltott rendezvénysorozat bevezető eseményeinek.

A Reneszánsz-évének apropóját a királyválasztás motiválta, de az állami rendezvények inkább szólnak a Mediciekről és Nápoly majolikáiról, mint Mátyás királyról. Éppen ezért öröm hallani olyan eseményről, amelyik méltó módon vezet be az emlékezés évét, és öröm kézbe venni egy olyan értekezést, aminek címe mögött azt találjuk, amit várunk. Sőt, még ennél is többet, mert Kríza Ildikó a hagyományt a szó teljességével érti, nemcsak a népmesék, mondák, hanem a régi kró-

nikák, históriás énekek, színművek által megőrzött Mátyás király alakját is bemutatja olvasóinak.

A könyv egésze izgalmas olvasnivaló annak, aki szeretné még jobban megismerni igazságos királyunkat. Rengeteg forrást sorakoztat föl az író, bőségesen idézve. Akinek ez még nem elég, a teljesség igényével összeállított irodalomjegyzék (amit én bibliográfiának neveznék, mert az adott téma irodalmának teljességét felsorakoztatta, szemben az irodalomjegyzékkel, amelyik a felhasznált irodalmat veszi számba) és a pontos hivatkozások további utat mutatnak.

A külön fejezetek önálló tanulmányokként is újabbnál újabb érdekességekkel csodálkoztatják rá az olvasót a Mátyás-hagyomány rejtelmeire. Kríza Ildikó bemutatja, a korokkal együtt hogyan változott megítélése, kik voltak, akik alakját írással életben tartották, milyen folklórelemekkel gazdagították a személyiségét népszomszédaink, akik szintén magukénak vallják a mi Mátyás királyunkat, szeretve-tisztelve.

A hagyomány könyveken keresztül is taníthatja az utódokat. A hagyományokon keresztül Isten szava szól át. Ne higgyük, hogy Mátyás király véletlenül, vagy nagyzási vágya, pompaszerepete miatt gyűjtötte egy helyre az akkori világ minden tudását könyvtárába. Tudta, a tanulás, az ész, a szellem: hatalom.

Ahogy Kríza Ildikó is leírta: „... a szellem győzelme egyenértékű a hősi küzdelemmel...”



Ronsanus beszéde Mátyás király és Beatrix előtt (Internet)

Gömöry Katalin
A HALOTTI BESZÉDRŐL

Drága Professzornőm, dr. Gyárfás Ágnes!

Az Ősi Gyökér XXXI. Évfolyam 4. számából részesültem az élményben, amit a Tulipán tábla és a H.B. új és igaz értelmezése, s a kettő kapcsolata jelent.

Ha már szóba állasz olyannal, aki csak a Ti szemetekkel és tudásotokkal lát bele a hieroglifek és ékes ékírások titkaiba – szeretnék valamit hozzá tenni (vak tyúk is talál szemet alapon).

Az ember lénye valóban három egységből adatik:

1. a test ami elkorhad, de génjeiben (szerintem, szavammal fajmagvaikban, fajunk magvaiban tovább él).
2. a lélek ami ugyanúgy öröklődik, akár a test. Őseinkben éltünk és Ők élnek bennünk tovább.
3. a szellem ebben vagyunk a Mindenség Gyermeke. Az Isteni Szikra ez, nálam: Szellem-pöhöly.
Ez hordozza a küldetéstudatot és a Lelkiismeretet.

A lélek: éltető erő "Nálad. És a „púr” fogalomhoz példaként a purgolt írod.

Őseink – kikelvén magukból a Ház Tűzben élnek, ebből pattan elő annak parazsából a tűzből pattant legény. Ősanyáink ezért szültek a Tűz, Házi Tűz tövénél. A Házi Tűzből, az ott áttelelő Ősökből kapott lelket az újszülött. Nem gondolod-e, hogy a púr = par+ázs?...

Dr. Somos Zsuzsanna
A Halotti Beszédéről

Kedves Gyárfás Ágnes!

Nagyon örültem annak, hogy széles perspektusból foglalkozott a Turul-eredettel, ami már nagyon-nagyon hiányzott! Ezen kívül még két fájdalmas hiatust érzek:

1.) a legcsodálatosabb nyelvemlékünknek, a Halotti Beszédnek méltánytalan értelmezését és

tárgyalását

2.) az esztergomi oroszánok ügyét (Péli Zoltán Gábor: Corona Stephani).

A Halotti Beszédéről összeszedett gondolatokat mellékelem. Ön talán sikeresebb lesz, mint én magam, aki pedig Prof. Dr. Vizi E. Szilveszterrel, az MTA elnökével is tárgyaltam erről, továbbá levelet írtam Dr. Sólyom László köztársasági elnöknek. Sajnálatos, hogy még Hankó Ildikó, Melocco Miklós, vagy Marton Veronika sem tudják az igazat! Mit várhatunk másoktól?! Figyelmébe ajánlom a mellékelt kis összeállítástomat.

Mikó Tibor
Felvidéki zenész bemutatkozik

Tisztelt Hölgyem!

Talán már nem is emlékszik arra a furulyásra, akinek még tavaly november vége felé adta oda a névjegyet a miskolci sétáló utcán. Én vagyok az az utcazenész, nevem Mikó Tibor. Sokáig haboztam e levél megírásával, de lelki szükség-szerűségből nem hagyhatom válaszolatlanul az Ön akkori nagylelkűségét és kedvességét.

Indítványa szerint tán érdemes lenne megismerkednem Hampó Józseffel közös furulyázgatás céljából, a gondolat megtisztelő, s bár nincs kifogásom az együttzenélés ellen, rövidtávon nem tervezek külön energiát áldozni ilyesmire. Különben sem vagyok képzett zenész, amit tudok autodidakta módon sajátítottam el.

Hogy ki és mi vagyok én valójában? Röviden ennyit írhatok: Felvidéki magyarként Szepsiben élek, ez egy zömmel magyarulta kis város Kassától 30 km-re (dél)nyugatra. Az itteni magyar tannyelvű gimnáziumban szereztem érettségit még 1989-ben. Azóta hol ezt csinálom, hol azt, de többnyire semmit (ilyenkor meditálok).

Négy éve foglalkozok utcazenéléssel, először hegedültem, de praktikus megfontolásból furulyázásra váltottam, furulyával játszani és cipekedni is könnyebb.

Mellékelek egy fénymásolatot, amely egy tavalyelőtt rólam megjelent újságcikk másolata. Hát igen, néha verseket is írok és olykor itt-ott megzenésítve elő is adom őket akár zeneszerzőnek is mondhatnám magam, bár a kottát annyira nem is-

merem, hogy le is tudjam jegyezni a zenémet.

Amúgy nőtlen és káros szenvedélyektől mentes vagyok, itthon a szüleimmel lakom, bár az elmúlt évet szinte teljes egészében Debrecenben töltöttem, egy kedvező szálláslehetőség mellett megtudtam ott élni a zenémből és még egy alapfokú számítógép-kezelői tanfolyamot is elvégeztem, bár sok hasznát nem láttam eddig, de legalább tudok Internetezni. Miskolcon többnyire csak olyankor játszok, ha Debrecenből jövet, vagy odafelé menet átutazóban van időm egy pár órát ott tölteni. Ez nem gyakran, de azért évente nem egyszer előfordul.

Többször is lehetnék Miskolcon, ha a városban lenne egy kedvező szálláslehetőségem.

Nagy terveim nincsenek, ám márciusban készülök egy felvidéki verséneklő versenyre, s tán az áprilisi döntőbe is eljutok majd. Aztán idővel esetleg újra visszatérek Debrecenbe, akár hosszabb időre is.

A névjegykártyáján két cím is szerepel, remélem nem baj, hogy ezt választottam.

Végül megjegyzem köszönöm az adományt és a jóindulatát!

Tisztelettel:
Mikó Tibor

Címem:

ŠKOLSKÁ u. 7;

MOLDAVA "/B; (ez magyarul Szepsi)

04501 SZLOVÁKIA

Telefon: 00/42/55/460-3463

E-mail: lantoslantos@freemail.hu

A felvidék száz csodája

*Ha lelked még mesés csodákra vágyik,
Eljönöd hát a Felvidékre kell!
Hidd el ki Bártfának vizében ázik,
Könnyen fog majd a sírből kelni fel.
Bámuld meg jól a Szádelői-völgyet,
Mely nagy királyainkat óvta meg,
Csodás menekvést ott most is remélhet,
Kinek nevével gondja rengeteg.
Nézd Krasznahorkát; ott a büszke vár,
Dicső múltunk kacsint a várfalon,
Nem lekvárfiktól tartós itt e hon!
Vidékünk száz csodája ránk mi vár,
Ám legnagyobb, ha egy szép szombaton
Táncot jár a rím Rimaszombaton!*

Szepsi Lantos Mikó

(A fenti versem utolsó két sorának magyarázata a következő: minden évben Rimaszombaton rendezik meg a felvidéki magyarság legnagyobb szabású szavalóversenyének döntőjét. Ilyenkor két napig rengeteg vers és rím hangzik el, s ilyenkor táncol a rím sorról sorra Rimaszombaton.)

Rózsás János
A dalokról

Kedves Ágnes!

Tegnap megérkezett az ŐSI GYÖKÉR 2007/4. száma. Nagyon köszönöm a „két munkanap” közlését, megtisztelő számomra mindig, ha valamely írásom napvilágot láthat a rangos és nívós folyóiratban.

Nagyon köszönöm a Daloskönyvet is. Ha visszaemlékszem az 1930-as évek polgári iskola énekes könyveire, hasonló érzéssel lapoztam át ezt a kis könyvecskét. Érdekes módon, mi már Kodály-módszerrel tanultunk énekelni, és sokat merítettünk a népdalokból, külön tudatosítva az ősi pentatonikus skálára épülő dalokat.

Annak alapján Kazahsztánban a kazah rabtársakkal tudtam azonosítani dallamkincsünk ősi gyökereit! Persze, csak annyit tudtam, hogy közös mongol az eredetünk, de a hun népeken keresztül, jóval közelebbi kötődésről halvány fogalmam sem volt. A tankönyveink a finn-ugor rokonság „szilárd” talaján álltak.

A hazafias dalokat könnyes szemmel olvasom azokból is gyermekkorom izzó hazaszeretete köszön vissza. Istenem! Nem az idő kerekét szeretném visszafordítani, csak a magyar öntudatra ébredést, az azonosságtudatot, a gyökereinkhez való ragaszkodást sírom vissza. Szeretném, ha lenne, ébredés a marxizmust felváltó fogyasztói társadalom ájulatóból! Hogyan lehet a több nemzedéken keresztül tudatosan rombolt nemzettudatunkat közvetíteni a kései nemzedékek számára, amikor a hiteles tanúk és tanúságtevők egyre rohamosabban távoznak az élők sorából? De minden poklon keresztül hiszek nemzetünk isteni küldetésében, hiszem és remélem Magyarország feltámadását!

Körmendi Gitta
köszönőlevele, versei,
alkotótársainak üvegfestményei és portréi



Varga Zsuzsanna: Csudaszarvas - üvegfestmény

Kedves Ágnes!

Nagy örömmel fogadtam a mives kivitelű és értékes tartalommal bíró Daloskönyvet, melyből – úgy gondolom tévedésből, – két darabot is kaptam. Hogyha eltekintek a tévedés lehetőségétől, akkor a gondviselés jóságának tudhatom be ezt. Ugyanis már az első kötet érkezése után azonnal eldöntöttem, hogy férjem édesapjának, Szerencs város díszpolgárának, a 85 éves, gyémánt oklevelű *tanító - kántornak ajándékozom* azt. Úgy vélem, senki sem örülhetne nála jobban annak, hogy újra felidézheti azokat a dalokat, melyeket egykor diákként, majd később tanítóként is énekelhetett. Megjegyzem, a szerencsi református kórus tagjaként, mind a mai napig is tiszta szívből dalol.

Ajándékotokért cserébe, kérlek, fogadjátok szeretettel aprócska (3 fős) alkotóműhelyünk bemutatkozó anyagát, mely azon törekvéseinket prezentálja, hogy ki-ki a számára kijelölt helyen, saját talentuma szerint, miként képes tenni azért,

hogy egy újabb színes szál fonódhasson a jelen tarka szőttesébe.

Vándorkiállításunk alapötletét eredetileg egyféle „mentális” akadálymentesítés eszközeként szántam, aztán rájöttem arra, hogy saját gondolatisággal kiegészítve, jó szolgálatot tehet egy elfogadóbb világszemlélet kialakítása mellett az ébredés, és tudatosodás folyamatának felgyorsításában is. Nagy-nagy szükségét látom ennek.

Szeretettel teszem kezébe „VILÁGUNK”-at, annak árnyaival, és fényeivel együtt.

Munkádhoz sok sikert, értő, érző, elfogadó szeretetet, mindennapjaidhoz örömteli megelégedéseket kívánok.



Varga Zsuzsanna: Egységben - üvegfestmény

SZERETETTEL ÉS TISZTELETTEL
A TISZTA SZÍVŰ ŐRZŐKNEK ÉS KUTATÓKNAK



Varga Zsuzsanna: Örökség - üvegfestmény

*Eldaloljuk, mi van a viharfelhők mögött?
Eloszlatjuk együtt a borút és ködöt?*

Körmendi Gitta versei

Árnyékban

Alig-alig érnek szívekig a Fények.
Féljük még erejét az éj sötétjének.
Sok a keserűség, gyűlölet és bánat,
kevesen örülnek a sorsdöntő mának.

Bár ezer varázsos színt ébreszt a tavasz,
bánata hűsséggel az emberrel marad.
Társul hozzá közöny, reményvesztettség,
beteg indulatok, teli keménységgel.

A szív üres, fájó, szomorú, és kérges,
árnyékban vergődik, nem híve a fénynek.
Hátat fordít annak hitetlenül állva,
várva, hogy a Nap majd lebukik a sárba.

Legyünk!

Szálljunk egeken túl a legtisztább hanggal,
legyünk szívhez szóló, örömteli dallam.

Legyünk szivárványkönny, legyünk boldog mosoly,
legyünk az, kik vagyunk, *legbelül* valahol.

Legyünk fénylelkűen pilleként könnyedek,
tárjunk világunkra tisztánlátó szemet

Halljuk meg a zajban azt az üzenetet,
hogy az élet vagyunk, ami szép is lehet.

Mozaikok

Mindenki szívében ott a kép egy része,
egy darabka fényes, árva töredéke,

Ami egykor széttört, újjá illeszkedik,
hogya darabjait egymás mellé teszik.

Kinek a teljesség ragyog a szívébe',
kitartóan rakja részeit helyére.

Mindössze addig tart az *egész* feladat,
ameddig egy árva töredék se' marad.



Kudlik István: - portré



Kudlik István: - portré

Ártatlanság

Szemük, mint nyári ég, oly ragyogón tiszta,
tükröt tart a mának a holnapok titka.



Csodálkozva néznek, tiszta szívvel látnak,
álmai a világ ártatlanságának.



Szemeikben játszi szivárványfény lángol,
komor-sötét égre csillagot varázsol.



Egész szíveinkig fel kell azt emelni,
kinek szemeiben fény szeretnénk lenni.



Idézzük a mába azt a tisztaságot,
mit az ember egykor gyermekszemmel látott!



Addig nem veszhet el az ember reménye,
amíg csillag ragyog gyermeke szemébe'



Boldogan kacagnak ránk a csillagszemek,
amíg nem láttatjuk velük a könnyeket.

Változás

Változnak az idők, helyek és helyzetek,
változnak az álmok, arcok, kezek, szemek,
változnak a szavak, átkok, dicséretetek,
csak egy változatlan: szívemben a helyed.

Változnak a képek, formák, árnyalatok,
változnak a társak, bűnök és bűnbakok,
változnak a nevek, könnyek, ígéretetek,
ami változatlan: fényedre ébredetek.

Változnak a gondok, sóhajok, örömök,
változnak a síkok, idomok és körök,
változnak a hangok, mosolyok, érdekek,
csak egy változatlan: áldom az életet.

Változik a világ színe és fonákja,
változik látszata, öröme, hibája,
ám a mag ugyanaz, amit elvettetett:
ami változatlan, maga a szeretet.



Varga Zsuzsanna: Fényedre ébredve - üvegfestmény

Reményik Sándor

Templom és iskola

Ti nem akartok semmi rosszat,
Isten a tanútok reá.
De nincsen, aki köztetek
E szent harcot ne állaná.
Ehhez Isten mindannyitoknak
Vitathatatlan jogot ad:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Ti megbecsültök minden rendet,
Melyen a béke alapul.
De ne halljátok soha többé
Isten ígését magyarul?!
S gyermeketek az iskolában
Ne hallja szülője szavát?!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

E templom s iskola között
Futkostam én is egykoron,
S hűtöttem a templom falán
Kigyulladt gyermek-homlokom.
Azóta hányszor éltem át ott
Lelkem zsenge tavasz-korát!
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

A koldusnak, a páriának,
A jöttmentnek is van joga
Istenéhez apái módján
És nyelvén fohászkodnia.
Csak nektek ajánlgatják templomul
Az útszélét s az égbolt sátorát?
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Kicsi fehér templomotokba
Most minden erők tömörülnek.
Kicsi fehér templom-padokba
A holtak is mellétek ülnek.
A nagyapáink, nagyanyáink,
Szemükbe biztatás vagy vád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!

Siklósi András

Imádság ünnepért

(A 70 éves Zas Lórántnak a régi barátsággal)

Asztalunkra kenyeret
– kiváltképp ha nincsen –
s kupánkba bort eleget
adjál Uramisten



Ne szipolyozzon senki
s ne dolgozzunk ingyen
A hazánkból ne űzz ki
minket Uramisten

Országodba fogadj be
mert bár bűnben élünk
megbocsátunk s bocsáss meg
Uramisten nekünk

A ránk váró halállal
birkózzunk meg könnyen
kórral bajjal viszályal
ne sújts Uramisten



Szereteted áraszd ki
sugározd ránk fényed
hogy zenghesse mindenki
örök dicsőséged

Ne fordulj el légy velünk
erősíts a hitben
Aki bántja nemzetünk
üssed Uramisten

Szülessen sok gyermekünk
Kárpáton túl s innen
Öntudatlan elvesznünk
ne hagyj Uramisten

S mit remélünk oly nagyon
– melynél szebb kincs nincsen –
végre éljünk szabadon
add meg Uramisten



Karold föl népünk ügyét
virágozzon minden
A magyarok ünnepét
hozd el s áldd meg Isten



Gyimóthy Gábor,

Nyelvtlecke*

Egyik olaszóra során,
Ím a kérdés felmerült:
Hogy milyen nyelv ez a magyar,
Európába hogy került?

Elmeséltem, ahogy tudtam,
Mire képes a magyar.
Elmondtam, hogy sok, sok rag van,
S hogy némelyik mit takar,

És a szókincsben mi rejlik,
A rengeteg árnyalat,
Példaként vegyük csak itt:
Ember, állat hogy halad?

Elmondtam, hogy mikor járunk,
Mikor mondom, hogy megyek.
Részeg, hogy dülöngél nálunk,
S milyen, ha csak lépdelek.

Miért mondom, hogy botorkál
Gyalogol, vagy kódorog,
S a sétáló szerelmes pár,
Miért éppen andalog?

A vaddisznó, hogy ha rohan,
Nem üget, de csörtet – és
Bár alakra majdnem olyan
Miért más a törtetés?

Mondtam volna még azt is hát,
Aki fut, miért nem lohol?
Miért nem vág, ki mezőn átvág,
De tán vágtat valahol.

Aki tipeg, miért nem libeg,
S ez épp úgy nem lebegés, --
Mínthogy nem csak sánta biceg,
S hebegés nem rebegés!

Mit tesz a ló, ha poroszkál,
Vagy pedig, ha vágtazik?
És a kvasz, ha somfordál,
Avagy akár bóklászik.

Lábát szedi, aki kitér,
A riadt őz elszökell.
Nem ront be az, aki betér ...
Más nyelven, hogy mondjam el?

Jó lett volna szemléltetni,
Botladozó, mint halad,
Avagy milyen ógyelegni?
Egy szó – egy kép – egy zamat!

Aki „slattyog”, miért nem „lófrál”?
Száguldó hová szalad?
Ki vánszorog, miért nem kószál?
S aki kullog, hol marad?

Bandukoló miért nem baktat?
És ha motyog, mit kotyog,
Aki koslat, avagy kaptat,
Avagy császkál és totyog?

Nem csak árnyék, aki suhan,
S nem csak a jármű robog,
Nem csak az áradat rohan,
S nem csak a kocsi kocog.

Aki cselleng, nem csatangol,
Ki „beslisszol” elinal,
Nem „battyog” az, ki bitangol,
Ha mégis: a mese csal!

Hogy a kutya lopakodik,
Sompolyog, majd meglapul,
S ha ráförmedsz, elkotródik.
Hogy mondjam ezt olaszul?

Másik, erre settenkedik,
Sündörög, majd elterül.
Ráripakodsz, elődalog,
Hogy mondjam ezt németül?

Egy csavargó itt kóborol,
Lézeng, ódöng, csavarog,
Lódörög, majd elvándorol,
S többé már nem zavarog.

Ám egy másik itt tekereg,
– Elárulja kósza nesz –
Itt kóvályog, itt ténfereg...
Franciául, hogy van ez?

S hogy a tömeg miért özönlik,
Mikor tódul, vagy vonul,
Vagy hömpölyög, s még sem ömlik,
Hogy mondjam ezt angolul?

Aki surran, miért nem oson,
Vagy miért nem lépeget?
Mindezt csak magyarul tudom,
S tán csak magyarul lehet.

* Köszönöm Patocskay Istvánnénak a vers szíves közlését

József Attila

Nem, nem, soha!

Szép kincses Kolozsvár, Mátyás büszkesége,
Nem lehet, nem, soha! Oláhország éke!
Nem teremhet Bánát a rácnak kenyeret!
Magyar szél fog fúni a Kárpátok felett!

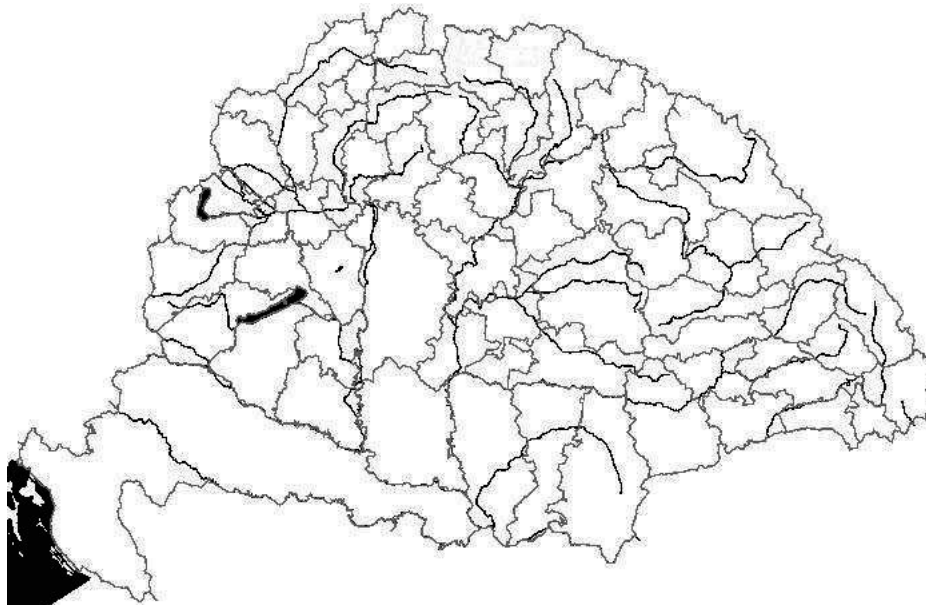
Ha eljő az idő - a sírok nyílnak fel,
Ha eljő az idő - a magyar talpra kel,
Ha eljő az idő - erős lesz a karunk,
Várjatok, Testvérek, ott leszünk, nem adunk!

Majd nemes haraggal rohanunk előre,
Vérkeresztet festünk majd a határköre
És mindent letiprunk! - Az lesz a viadal!! -
Szembeszállunk mi a poklok kapuival!

Bömbölve rohanunk majd, mint a tengerár,
Egy csepp vérig küzdünk s áll a magyar határ
Teljes egészében, mint nem is oly régen
És csillagunk ismét tündöklük az égen.

Lobogónk lobog, villámlik kardunk,
Fut a gaz előlünk - hisz magyarok vagyunk!
Felhatol az égig haragos szózatunk:
Hazánkat akarjuk! Vagy érte meghalunk.

Nem lesz kisebb Hazánk, nem, egy arasszal sem,
Úgy fogsz tündökölni, mint régen, fényesen!
Magyar rónán, hegyen egy kiáltás zúg át:
Nem engedjük soha! soha Árpád honát!





MISKOLCER PHILOSOPHISCHER VEREINIGUNG
KÖNIG-NAGY-LAJOS UNIVERSITÄT
UNGARN

ALAPÍTÁSI ÉV 1989

THE MISKOLC SOCIETY OF HUMANITIES
KING NAGY LAJOS UNIVERSITY
HUNGARY

akkreditálása folyamatban

H-3534 Miskolc, Vár utca 9.
H-3509 Miskolc. Pf.: 819

Hatósági nyilvántartásba vételi
szám: 05-0165-05

A Miskolci Bölcsész Egyesület Nagy Lajos Király Magánegyeteme

2008. augusztus 4-8-ig
megrendezi

a

XIII. Magyar Őskutatási Fórumát

Helyszín: MISKOLC-DIÓSGYŐR, 3534. Vár u. 9.

A Diósgyőri vár alatt az evangélikus templomkertben lévő felújított, régi iskolaépületben, az egyesület székházában.

Étkezés: Reggeli - saját megoldással
Ebéd - a Talizmán panzióban (800 Ft fejenként)
Vacsora - a Talizmán panzióban (600 Ft fejenként)

Szállás: - A Talizmán panzióban azoknak, akik külön szobát vagy apart-
mant kérnek (Számlájukat ott rendezik)
- A közeli iskolában, közös termekben (1. 200, -Ft / fő éjszakán-
ként)
- A melléképületben, a szín alatt, szőnyegen alhatnak a hálósá-
kosok, kinti toalett, mosdó és a csillagos ég

Részvételi díj: 7.000 Ft

Kirándulás szerdán aug. 6-án

Kérjük, hogy a mellékelt lap kitöltésével és visszaküldésével közölje jelent-
kezését. Felvilágosítás: 06-46-331-981 Dr. Pénzes Gézané

Szeretettel várjuk!

elnök

Dr. Gyárfás Ágnes

Pályázati felhívás

A 2007/2008-as tanév második félévében a Csodás Hagyatékunk Kulturális és Hagyomány Őrző Egyesület tanulmányi pályázatot hirdet a Miskolci Bölcsész Egyesület - Nagy Lajos Király Magánegyetemének diákjai számára!

A téma: **Az Anjou kor Magyarországon**

Cél: Tudományos igényű, az iskola szellemiségéhez méltó, dolgozatokat várunk az adott történelmi korszakkal kapcsolatos bármilyen bölcslettudományi szakirányból! (pl.: történelem, művészettörténet, vallástörténet, irodalom, nyelvészet, külkapcsolatok, szociológia, politikai vallásosság, néprajz, antropológia, stb.) Célunk az iskolában folyó sajátosan magyar bölcslettudomány erősítése és új távlatainak hosszú távú feltérképezése.

Feltételek: Mindenki pályázhat, aki legalább egy szemesztert eltöltött az intézmény falai között és jelenleg is az iskola hallgatója. A dolgozat terjedelme minimum 25, de legfeljebb 35 A/4-es szövegszerkesztett oldal, 12-es betűméretben, Times New Roman betűstílusban (3700 kar/oldal, 100-110 kar/sor), előlappal és szakirodalom jegyzettel kiegészítve. Az írott anyagban képes magyarázó részek használata megengedett, de összességében 10 %-os terjedelemben maximált. A dolgozatokhoz kérnénk mellékelni egy bemutatkozó levelet, amely tartalmazza életútjának Ön által fontosnak ítélt állomásait, megmagyarázza a dolgozat téma választását. Kérjük, hogy jelölje meg, hányadéves kurzusokat hallgatja éppen és folytat-e egyéb tanulmányokat más felsőoktatási intézményben! A dolgozatok leadási határideje 2008. június 1. 12.⁰⁰.

Beadás módja: Minden dolgozatról egy nyomtatott és egy digitális példányt kérünk! Figyelem! Az elbírálás menete megkívánja mindkettőt! A kinyomtatott verziót az iskola miskolci központjában, a tanulmányi osztályon lehet leadni, vagy annak címére postán megküldeni! Minden esetben kérjük a csomagoláson feltüntetni a pályázat kiírás szerinti elnevezését! A digitális verziót pedig az info@csodashagyatekunk.hu villámposta címre küldje meg.

Elbírálás és eredmény hirdetés: Az eredményhirdetés az iskola nyári Őskutatási Fórumának részeként kerül megrendezésre. A díjazottak neve az Interneten is olvasható lesz. Természetesen az iskola lapja is megemlékezik a verseny alakulásáról.

Díjak:

- I. hely **30.000.- HUF**
- II. hely **20.000.-HUF**
- III. hely **10.000.-HUF**

A versenydíjakat a Csodáshagyatékunk Kulturális és Hagyomány Őrző Egyesület ajánlotta fel.

Miskolc, 2008-01-23.

Dr. Gyárfás Ágnes
MBE elnöke

Hajnal Gyöngyi
MBE tanár



VÁGÓ PÁL

Magyar Lovas, A magyarok bejövételéhez készült előtanulmány,

Következő szám tartalmából:

Falvay Károly emberi nagysága. Elhangzott Díszdoktoravatásán
Rónai Lászlóné: A könyv szeretete
Pintye Mihály: Számneveink eredete
Tompa Mihály: Diósgyőr
